

“AccessBank” Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti

Maliyyə hesabatları

*31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il üzrə
Müstəqil Auditorun Hesabatı ilə birlikdə*

Mündəricat

Müstəqil Auditorun Hesabatı

Maliyyə hesabatları

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	1
Mənfəət və ya zərər və salır məcmu gəlir haqqında hesabat	2
Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat.....	3
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat.....	4

Maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

1. Əsas fəaliyyət.....	5
2. Bankın əməliyyat mühiti	5
3. Əsas uçot siyasəti	6
4. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr	18
5. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi	21
6. Yeni uçot qaydaları.....	22
7. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri.....	25
8. Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər.....	26
9. Törmə maliyyə aktivləri və öhdəlikləri.....	27
10. Borc qiymətli kağızlara investisiyalar.....	28
11. Müştərilərə verilmiş kreditlər və maliyyə icarəsi üzrə debitor borclar.....	29
12. Kredit zərərləri üzrə ehtiyatın bərpası/(yaradılması), digər dəyərsizləşmə və ehtiyatlar.....	43
13. Əmlak və avadanlıqlar.....	44
14. Qeyri-maddi aktivlər	45
15. İstifadə hüquqlu aktivlər və icarə öhdəlikləri	45
16. Mülkiyyətə keçmiş girov	46
17. Vergilər.....	46
18. Digər aktivlər və öhdəliklər	48
19. Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər.....	48
20. Müştərilər qarşısında öhdəliklər	49
21. Borc öhdəlikləri.....	49
22. Subordinasiyalı kreditlər	50
23. Təxirə salınmış gəlirlər	50
24. Kapital	51
25. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər	51
26. Xalis haqq və komissiya gəlirləri	52
27. Ümumi, inzibati və işçi heyəti üzrə xərclər.....	53
28. Risklərin idarə edilməsi	53
29. Ədalətli dəyərin ölçülməsi	66
30. Əlaqəli tərəflərə dair açıqlamalar.....	68
31. Hesabat tarixindən sonrakı hadisələr	70
32. İxtisarlər.....	71

Müstəqil Auditorun Hesabatı

"AccessBank" QSC-nin Səhmdarlarına və İdarə Heyətinə:

Rəy

Bizim fikrimizcə, hazırkı maliyyə hesabatları bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından "AccessBank" QSC-nin ("Bank") 31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatmış II üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

Auditin predmeti

Bankın maliyyə hesabatları aşağıdakılardan ibarətdir:

- 31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat;
- həmin tarixdə başa çatmış il üzrə mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat;
- həmin tarixdə başa çatmış il üzrə kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat;
- həmin tarixdə başa çatmış II üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat; və
- əsas uçot siyasəti və digər izahedici məlumatlar daxil olmaqla, maliyyə hesabatları üzrə qeydlər.

Rəy üçün əsas

Biz auditə Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparmışıq. Bu standartlar üzrə bizim məsuliyyət rəyimizin "Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti" bölməsində əks etdirilir.

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutları rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasibdir.

Müstəqillik

Biz Mühəsiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının dərc etdiyi Peşəkar Mühəsiblərin Beynəlxalq Etika Məcəlləsinə (Beynəlxalq Müstəqillik Standartları ilə birlikdə) (MBEŞS Məcəlləsi) uyğun olaraq Bankdan asılı olmadan müstəqil şəkildə fəaliyyət göstəririk. Biz MBEŞS Məcəlləsinə uyğun olaraq, etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik.

Maliyyə hesabatlarına görə rəhbərliyin və korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərin məsuliyyəti

Rəhbərlik maliyyə hesabatlarının Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, ələcə də fırıldaqçılıq və yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, əhəmiyyətli təhriflər olmayan maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin zəruri hesab etdiyi daxili nəzarət sistemine görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı rəhbərlik Bankı ləğv etmək və ya fəaliyyətini dayandırmaq niyyətində olmadığı yaxud bunu etməkdən başqa münasib alternativ olmadığı halda, Bankın fəaliyyətsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, müvafiq hallarda fəaliyyətin fəaliyyətsizliyinə dair məlumatların açıqlanmasına və fəaliyyətin fəaliyyətsizliyi prinsipinin istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslər Bankın maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz bütövlükdə maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olub-olmadığına dair kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimizin daxil olduğu auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək səviyyəsidir, lakin Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun olaraq auditin aparılması zamanı mövcud olan bütün əhəmiyyətli təhriflərin həmişə aşkar olunacağına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranı bilər və fərdi və ya məcmu olaraq istifadəçilərin maliyyə hesabatları əsasında qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmək ehtimalı olduğu halda əhəmiyyətli hesab edilir.

Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparılan auditin bir hissəsi olaraq, biz audit zamanı peşəkar mühakimə tətbiq edirik və peşəkar skeptisizm nümayiş etdiririk. Biz həmçinin:

- Maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması riskini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə qarşı audit prosedurlarını hazırlayır və həyata keçirir və rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasib audit sübutlarını əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvlər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən daha yüksəkdir, çünki fırıldaqçılığa gizli sövdələşmə, saxtakarlıq, məlumatların bilərəkdən göstərilməməsi, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət sisteminə sui-istifadə halları daxil ola bilər.
- Bankın daxili nəzarət sisteminin effektivliyinə dair rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə uyğun audit prosedurlarını işləyib hazırlamaq üçün daxili nəzarət sistemi üzrə məlumat əldə edirik.
- Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilən uçot siyasətlərinin uyğunluğunu, habelə uçot təxminləri və müvafiq açıqlamaların münasibliyini qiymətləndiririk.
- Fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipinin rəhbərlik tərəfindən istifadə edilməsinin uyğunluğuna və əldə edilən audit sübutları əsasında Bankın fasiləsiz fəaliyyət göstərmək imkanını ciddi şübhə altına qoya bilən hadisə və şəraitlə bağlı əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olub-olmadığına dair qənaətə gəlirik. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətinə gəldikdə, auditor rəyimizdə maliyyə hesabatlarındakı müvafiq məlumatların açıqlanmasına diqqət yetirməli və ya belə məlumatların açıqlanması yetərli olmadıqda, rəyimizdə dəyişiklik etməliyik. Nəticələrimiz auditor hesabatımızın tarixindəki əldə edilən audit sübutlarına əsaslanmalıdır. Lakin sonrakı hadisələr və şəraitlər Bankın fasiləsiz fəaliyyətinin dayandırılmasına səbəb ola bilər.
- Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla, maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatını, strukturunu və məzmununu, habelə əsas əməliyyatların və hadisələrin maliyyə hesabatlarında düzgün təqdim edilib-edilmədiyini qiymətləndiririk.

Biz Audit Komitəsinə digər məsələlərlə yanaşı, planlaşdırılan audit prosedurlarının həcmi və müddəti, habelə əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarət sisteminə aşkar etdiyimiz əhəmiyyətli çatışmazlıqlar barədə məlumat veririk.

PriceWaterhouseCoopers Audit Azerbaycan LLC

Bakı, Azərbaycan Respublikası

26 may 2022-ci il

"AccessBank" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat

(Cədvəllərdəki rəqəmlər mln Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	Qeyd	31 dekabr 2021	31 dekabr 2020
Aktivlər			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7	135,314	171,265
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	8	9,627	4,480
Borc qiymətli kağızlara investisiyalar	10	32,893	42,233
Müştərilərə verilmiş kreditlər və maliyyə icarəsi üzrə debitor borclar	11	597,897	480,347
Əmlak və avadanlıqlar	13	31,110	30,731
Qeyri-maddi aktivlər	14	14,181	13,847
İstifadə hüquqlu aktivlər	15	4,049	4,332
Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri	17	13,964	17,514
Mülkiyyətə keçmiş girov	16	38,405	43,346
Digər maliyyə aktivləri	18	7,137	13,151
Digər aktivlər	18	3,991	3,635
Cəmi aktivlər		888,568	804,681
Öhdəliklər			
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	19	12,370	1,071
Tөрəmə maliyyə öhdəlikləri	9	5,407	3,986
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	20	707,475	644,954
Borc öhdəlikləri	21	48,377	47,390
İcarə öhdəlikləri	15	4,014	4,197
Digər maliyyə öhdəlikləri	18	2,544	1,463
Digər öhdəliklər	18	5,202	2,974
Təxirə salınmış gəlirlər	23	805	1,311
Subordinasiyalı kreditlər	22	23,105	22,383
Cəmi öhdəliklər		809,299	729,729
Kapital			
Səhmdar kapitalı	24	258,718	258,718
Yığılmış zərər		(179,479)	(183,796)
İnvestisiya qiymətli kağızlar üzrə realizasiya olunmamış gəlir		30	30
Cəmi kapital		79,269	74,952
Cəmi öhdəliklər və kapital		888,568	804,681

26 may 2022-ci il tarixində İdarə Heyəti adından imzalanmış və buraxılış üçün təsdiqlənmişdir:

Davit Tsiklauri

İdarə Heyətinin Sədri

Ramin Hüseynov

Baş Maliyyə İnzibatçısı

5-71-ci səhifələrdə əlavə edilən qeydlər hazırkı maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

"AccessBank" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti

Mənfeət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	Qeyd	2021	2020
Falız gəliri			
Müştərilərə verilmiş kreditlər		100,243	93,806
İnvestisiya qiymətli kağızlar	10	1,861	1,271
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər		87	995
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri		12	61
Effektiv falız metodu ilə hesablanmış falız gəlirləri		102,202	95,933
Falız xərci			
Müştərilər qarşısında öhdəliklər		(37,300)	(33,854)
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər		(4,948)	(8,034)
Borc öhdəlikləri		(2,550)	(1,661)
Subordinasiyalı kreditlər		(2,761)	(1,444)
İcarə öhdəliyi üzrə falız xərci		344	(409)
		(47,903)	(45,402)
Xalis falız gəliri və oxşar gəlirlər		54,299	50,531
Kredit zərərləri üzrə ehtiyatın bərpası/(yaradılması)	12	17,217	(12,858)
Kredit zərərləri üzrə ehtiyatın yaradılmasından sonra xalis falız gəliri və oxşar gəlirlər		71,516	37,673
Haqq və komissiya gəlirləri	26	11,585	7,952
Haqq və komissiya xərcləri	26	(5,757)	(4,759)
Amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən və tanınmanın dayandırılması ilə neticələnməyən maliyyə aktivlərinin modifikasiyası üzrə zərər çıxılmaqla gəlir	11	(2,359)	(3,674)
Digər borc öhdəliklərinin modifikasiyası üzrə zərər		(300)	(321)
Subordinasiyalı kreditlərin modifikasiyası üzrə zərər		(386)	
Xarici valyuta ilə əməliyyatlar üzrə zərər çıxılmaqla gəlir		3,251	3,197
Xarici valyuta məvqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə zərər çıxılmaqla gəlir		(14)	(18)
Törəmə maliyyə alətləri üzrə zərər çıxılmaqla gəlir		(6,111)	(4,673)
Dövlət subsidiyası üzrə gəlir		507	477
Sair gəlir		696	754
İşçi heyəti üzrə xərclər	27	(31,814)	(28,293)
Ümumi və inzibati xərclər	27	(21,338)	(16,580)
Amortizasiya xərcləri	13,14,15	(7,340)	(7,297)
Borcların yığılması xərcləri	3	(4,249)	(4,834)
Mənfeət vergisi xərcindən əvvəlki mənfeət/(zərər)		7,867	(20,396)
Mənfeət vergisi (xərci)/gəliri	17	(3,550)	1,488
II üzrə mənfeət/(zərər)		4,317	(18,908)
II üzrə sair məcmu gəlir/(zərər)		-	-
II üzrə cəmi məcmu gəlir/(zərər)		4,317	(18,908)

“AccessBank” Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti

Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	Səhmdar kapitalı	Yığılmış zərər	İnvestisiya qiymətli kağızlar üzrə realizasiya olunmamış gəlir	Cəmi kapital/ (kapital defisit)
1 yanvar 2020-ci il tarixinə qalıq	258,718	(164,888)	30	93,860
il üzrə zərər	-	(18,908)	-	(18,908)
il üzrə cəmi məcmu zərər	-	(18,908)	-	(18,908)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə qalıq	258,718	(183,796)	30	74,952
il üzrə mənfəət	-	4,317	-	4,317
il üzrə cəmi məcmu gəlir	-	4,317	-	4,317
31 dekabr 2021-ci il tarixinə qalıq	258,718	(179,479)	30	79,269

"AccessBank" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti

Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	Qeyd	2021	2020
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Alınmış faizlər		88,180	92,287
Ödənilmiş faizlər		(44,262)	(47,441)
Alınmış haqq və komissiya		11,748	8,052
Ödənilmiş haqq və komissiya		(5,757)	(4,759)
Xarici valyutada olan törəmə alətlərlə əməliyyatlardan realizasiya olunmuş zərər		(4,689)	(5,023)
Xarici valyuta ilə əməliyyatlar üzrə zərər çıxılmaqla realizasiya olunmuş gəlir		3,251	3,197
Dövlət subsidiyası üzrə gəlir		-	477
Alınmış digər gəlirlər		693	754
İşçi heyəti üzrə ödənilmiş xərclər		(31,963)	(28,449)
Ödənilmiş digər əməliyyat xərcləri		(22,324)	(22,336)
Əməliyyat aktiv və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə istifadə edilən pul vəsaitlərinin hərəkəti		(5,123)	(3,241)
Əməliyyat aktivlərində xalis (artım)/azalma			
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər		(5,155)	5,085
Müştərilərə verilmiş kreditlər		(103,889)	91,873
Digər maliyyə aktivləri		4,272	4,160
Digər aktivlər		352	(8,265)
Əməliyyat öhdəliklərində xalis artım/(azalma)			
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər		9,602	(92)
Müştərilər qarşısında öhdəliklər		61,249	(42,695)
Digər maliyyə öhdəlikləri		1,081	1,463
Digər öhdəliklər		1,662	(3,568)
Mənfəət vergisindən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə (istifadə edilən)/daxil olan xalis pul vəsaitləri		(35,949)	44,720
Ödənilmiş mənfəət vergisi			
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə daxil olan xalis pul vəsaitləri		(35,949)	44,720
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Əmlak və avadanlıqların alınması		(2,795)	(3,528)
İnvestisiya qiymətli kağızların alınması	10	(716,423)	(252,372)
İnvestisiya qiymətli kağızların ödənilməsindən daxilolmalar	10	725,751	244,117
Qeyri-maddi aktivlərin alınması		(4,033)	(1,507)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə daxil olan/(istifadə edilən) xalis pul vəsaitləri		2,500	(13,290)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Borc öhdəlikləri üzrə daxilolmalar		22,119	22,098
Borc öhdəliklərinin ödənilməsi		(21,423)	(12,161)
İcarə öhdəlikləri üzrə əsas borcun ödənilməsi		(3,239)	(2,530)
Dövlət subsidiyası		-	236
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə (istifadə edilən)/daxil olan xalis pul vəsaitləri		(2,543)	7,642
Məzənnə dəyişikliklərinin pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə təsiri		41	(4)
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərində xalis (azalma)/artım		(35,951)	39,067
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7	171,265	132,198
İlin sonuna pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7	135,314	171,265

5-71-ci səhifələrdə əlavə edilən qeydlər hazırkı maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

"AccessBank" QSC

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

1. Əsas fəaliyyət

"AccessBank" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti ("Bank") 5 sentyabr 2002-ci il tarixində Azərbaycan Respublikasında təsis edilmişdir. Bank, Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı ("ARMB") tərəfindən verilmiş 245 sayılı lisenziya əsasında fəaliyyət göstərir.

Bankın əsas fəaliyyəti diqqəti mikro və kiçik işgüzar müştərilərə xidmətlərin göstərilməsinə yönəltməklə, Azərbaycan Respublikasının daxilində kommersiya bank əməliyyatlarının aparılmasından ibarətdir.

Bank, 29 dekabr 2006-cı il tarixli "Azərbaycan Respublikasında fiziki şəxslərin əmanətlərinin sığortalanması" qanunu ilə təqdim edilmiş əmanətlərin dövlət sığortası proqramında iştirak edir. Milli valyutada olan qorunan əmanətlər üzrə illik faiz dərəcəsinin yuxarı həddi 10% (2020: 10%), xarici valyutada isə 2.5% (2020: 2.5%) təşkil edən əmanətlər 3 (üç) illik müddətdə Əmanətlərin Sığortalanması Fondu tərəfindən tam sığortalanır.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Bankın Azərbaycan Respublikasında iyirmi doqquz filialı (31 dekabr 2020: iyirmi səkkiz) vardır. Bankın hüquqi ünvanı: Azərbaycan, Bakı, AZ1065, Tbilisi prospekti 3.

31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixinə Bankın mövcud adı səhmlərinə aşağıdakı səhmdarlar sahib olmuşlar:

Səhmdarlar	2021 %	2020 %
Asiya İnkişaf Bankı (AİB)	19,90	19,90
Avropa İnvestisiya Bankı (AİB)	17,39	17,39
Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyası (BMK)	16,56	16,56
FMO	9,41	9,41
Avstriya İnkişaf Bankı (OeEB)	9,17	9,17
İnkişaf etməkdə olan bazarlar üçün İsveçrə İnvestisiya Fondu AG, c/o Obvlam DFI AG	8,89	8,89
ResponsAbility Management Company S.A	7,11	7,11
Fərdi olaraq 3%-dən az paya sahib olan digər səhmdarlar	11,57	11,57
Cəmi	100,00	100,00

2. Bankın əməliyyat mühtli

Azərbaycan iqtisadiyyatında inkişaf etməkdə olan bazarlara xas müəyyən xüsusiyyətlər müşahidə edilir. Azərbaycan iqtisadiyyatının mövcud və gələcək artımı və dayanıqlığı hökumətin həyata keçirdiyi fiskal və monetar tədbirlərin effektivliyindən, ələcə də xam neftin qiymətlərindən və Azərbaycan manatının sabitliyindən əhəmiyyətli dərəcədə asılıdır.

2016-cı ildə baş vermiş devalvasiyadan sonra institusional dəyişiklikləri əhatə edən iqtisadi islahatlara əsasən 2017-2019-cu illər ərzində iqtisadi artım pozitiv zonada qalmaqda davam etmiş, inflyasiya aşağı birrəqəmli səviyyədə sabitləşmiş və milli valyutanın məzənnəsi dayanıqlı səviyyədə olmuşdur. 2020-ci ildə baş vermiş resessiyanın ardınca Azərbaycan iqtisadiyyatı 2021-ci ildə əhəmiyyətli dərəcədə dirçəlmiş və 5,6 faiz artaraq pandemiya əvvəlki səviyyəyə qayıtmışdır.

2021-ci ildə neft qiymətlərinin bərpası və pandemiya ilə bağlı məhdudiyyətlərin tədricən aradan qaldırılması etimadı gücləndirmiş və davam edən pandemiya ilə bağlı çətinliklərə baxmayaraq, qeyri-neft sektorlarında iqtisadi artıma dəstək vermişdir. İllik ixracın 60%-dən çox artımı sayəsində manata təzyiqlin əhəmiyyətli dərəcədə azalması sayəsində manat 2021-ci il ərzində sabit qalmışdır.

Qarabağ bölgəsində işğal olunmuş ərazilərin azad edilməsindən sonra bu ərazilərin Azərbaycan iqtisadiyyatına reintegrasiyası diqqət mərkəzində olmaqla, işğaldan azad olunmuş ərazilərin bərpası və yenidənqurulması işlərinə sürətlə start verilmişdir. Bu fəaliyyətlərin yaxın gələcəkdə və uzunmüddətli perspektivdə Azərbaycan iqtisadiyyatına daha da təkan verəcəyi gözlənilir.

2021-ci ilin aprel ayında "Moody's" beynəlxalq reyting agentliyi Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün reytingini "Ba2" səviyyəsində təsdiqləyib və proqnozu sabitdən pozitive doğru dəyişib. 2022-ci ilin aprel ayında "Moody's" Azərbaycan üçün müsbət "Ba2" kredit reytingi təyin etmişdir.

Bank sektorunun kreditləşməsi 2021-ci ildə 18% artaraq iqtisadi artıma dəstək vermişdir. Fiziki şəxslərə verilmiş istehlak və ipoteka kreditləri 22%, bankların depozit portfeli isə 30% artmışdır.

Siyasi və iqtisadi vəziyyətin mövcud təsirlərini proqnozlaşdırmaq çətindir, lakin bunun Azərbaycan iqtisadiyyatına təsiri daha çox ola bilər və bu da dövlət maliyyəsinin pisləşməsinə, maliyyə bazarlarının qeyri-sabitliyinə, kapital bazarlarında qeyri-likvidliyə, inflyasiyanın artmasına və milli valyutanın əsas xarici valyutalara nisbətə dəyərən düşməsinə gətirib çıxara bilər.

2. Bankın əməliyyat mühləti (davamı)

Bank 2021-ci il ərzində mikro kreditləşdirmə sahəsində güclü mövqeyini qoruyub saxlaya bilməmiş və fərdi bankçılıq biznesini genişləndirərək kreditləşmə və müddətli depozitlər üzrə payını bir qədər də artırmışdır. Şəmkir filialı 2021-ci ilin noyabr ayında açılmışdır. Kredit fəaliyyəti ilə yanaşı Bank, rəqəmsallaşdırma sahəsində strateji hədəfinə uyğun olaraq, rəqəmsal kanallar vasitəsilə müştərilərə tam çeşidli xidmətlər təqdim etmək üçün tədbirlər həyata keçirmişdir. Rəqəmsal kanallardan istifadənin genişləndirilməsi tədbirləri mobil bankinq tətbiqinə əlavə xüsusiyyətlərin əlavə olunması və onlayn satışların artırılmasını da nəzərdə tutur. Bank fərdi müştərilər üçün skoring sistemi işləyib hazırlamış və mikro müştərilər üçün bu sistemin tətbiqinə başlamışdır.

Gözlənilən kredit zərərlərinin ("GKZ") qiymətləndirilməsi məqsədilə, Bank makroiqtisadi dəyişənlər üzrə proqnozlar daxil olmaqla, dəstəkləyici gələcək məlumatlardan istifadə edir. Hər bir iqtisadi proqnozda olduğu kimi, onların reallaşması ilə bağlı fərziyyələr və ehtimallar yüksək dərəcəli qeyri-müəyyənliklə əlaqəlidir və buna görə də faktiki nəticələr proqnozlaşdırılan nəticələrdən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənə bilər.

3. Əsas uçot siyasəti

Maliyyə hesabatlarının tərtibatının əsasları. Hazırkı maliyyə hesabatları maliyyə alətlərini ilkin olaraq ədalətli dəyərle tanımaqla, ələcə də maliyyə alətlərini ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərəre aid olunan ("FVTPL") və ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan kateqoriyalarda yenidən qiymətləndirməklə, ilkin dəyər metoduna əsasən hazırlanmışdır. Hazırkı maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında istifadə edilən əsas uçot siyasətləri aşağıda göstərilir. Həmin uçot siyasəti başqa cür göstərilmediyi hallarda, təqdim edilən bütün dövrlərə müvafiq şəkildə tətbiq edilmişdir. Qeyd 5-ə baxın.

Maliyyə alətləri - əsas qiymətləndirmə üsulları. Ədalətli dəyər qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında könüllü şəkildə əməliyyat həyata keçirilərkən aktiv satmaq üçün alınacaq və öhdəliyi ödəyərkən ödəniləcək dəyərdir. Ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq fəal bazarda alınıb satıla bilən qiymət ilə təsdiqlənir. Fəal bazar qiymətlər haqqında davamlı olaraq məlumat əldə etmək üçün aktiv və öhdəliklər üzrə əməliyyatların kifayət qədər tez müddətdə və həcmdə həyata keçirildiyi bazardır. Fəal bazarda alınıb satılan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri ayrı-ayrı aktiv və ya öhdəliklərin bazar qiymətinin müəssisənin istifadəsində olan aktiv və ya öhdəliklərin miqdarına hasili nəticəsində alınan məbləğ kimi ölçülür. Bu hal hətta bazarın normal gündəlik ticarət dövrü müəssisənin istifadəsində olan aktiv və öhdəliklərin qarşılınması üçün kifayət qədər olmadıqda və bir əməliyyat üzrə mövqələrin satılması üçün sifarişlərin yerləşdirilməsi bazar qiymətinə təsir etdikdə baş verir.

Əməliyyatın qiyməti haqqında bazar məlumatı olmayan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün pul axınlarının diskontlaşdırılması modelindən, həmçinin bazar şərtləri ilə həyata keçirilən analogi əməliyyatlar haqqında məlumatlara və ya investisiya olunan müəssisələrin cari dəyərinə əsaslanan modellərdən istifadə edilir. Ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi nəticələri aşağıda göstəriləndiyi kimi ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyəsinə görə təhlil edilir: (i) 1-ci Səviyyəyə oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün aktiv bazarlarda kotirovka olunan (düzəliş edilməyən) qiymətlər ilə qiymətləndirmələr aiddir, (ii) 2-ci Səviyyəyə aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (yeni, qiymətlər) və ya dolayısı ilə (yeni, qiymətlər əsasında hesablananlar) müşahidə edilə bilən əhəmiyyətli ilkin məlumatların istifadə edildiyi qiymətləndirmə üsulları ilə qiymətləndirmələr aiddir (iii) 3-cü Səviyyəyə aid olan qiymətləndirmələr yalnız müşahidə oluna bilən bazar məlumatlarına əsaslanmır (yeni, qiymətləndirmə üçün əhəmiyyətli həcmdə müşahidə oluna bilməyən ilkin məlumatlar tələb edilir). Ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri arasında köçürmələr hesabat dövrünün sonunda baş vermiş hesab edilir. Daimi ədalətli dəyər qiymətləndirmələri maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda hər bir hesabat dövrünün sonunda mühasibat uçotu standartları ilə tələb edilən və ya icazə verilən qiymətləndirmələrdir. Qeyd 29-a baxın.

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı, buraxılması və ya satışı ilə əlaqəlidir. Əlavə xerc əməliyyat həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalalarına ödəmələr, ələcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Əməliyyat xərclərinə borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri daxil edilmir.

3. Əsas uçot siyasəti (davamı)

Amortizasiya olunmuş dəyər (AC) əsas məbləğ üzrə ödənişlərin çıxılmasından və hesablanmış faizlərin əlavə edilməsindən, maliyyə aktivləri üçün isə gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyatın çıxılmasından sonra maliyyə əletin ilkin tanınma zamanı qeydə alınan dəyəridir. Hesablanmış faizlərə ilkin tanınma zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə ödənilməli məbləğ üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya edilmiş diskont və ya mükafat (o cümlədən təqdim olunma zamanı təxirə salınmış komissiyalar, əgər varsa) ayrıca göstərilir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda müvafiq maddələrin balans dəyərində əks olunur.

Effektiv faiz metodu maliyyə əletin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində uçota alınması metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi gələcək pul ödənişləri və ya daxilolmalarını (kreditlər üzrə gələcək zərərlər istisna olmaqla) maliyyə əletin fəaliyyət müddəti və ya daha qısa müddət ərzində effektiv əletin ümumi balans dəyərində diskontlaşdırılan dərəcədir. Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə əleti üçün nəzərdə tutulan dəyişən faiz dərəcəsi üzrə kredit spredini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişən faizli əletlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilir. Belə mükafatlar və ya diskontlar maliyyə əletin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərinin hesablanmasına müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir. Alınmış və ya yaranmış kredit üzrə dəyersizləşmiş maliyyə aktivləri (POCI) üzrə effektiv faiz dərəcəsinə ilkin tanınma zamanı kredit riski nəzərə alınmaqla düzəliş edilir, yəni, effektiv faiz dərəcəsi müqavilə üzrə pul axınlarına əsasən deyil, ilkin tanınma zamanı gözlənilən gələcək pul axınlarına əsasən hesablanır.

Maliyyə əletlərinin ilkin tanınması. FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə əletləri ilkin olaraq ədalətli dəyərle tanınır. Bütün digər maliyyə əletləri əməliyyat xərcləri də daxil olmaqla, ilkin olaraq ədalətli dəyərle tanınır. İlkin tanınma zamanı ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq əməliyyat qiyməti ilə təsdiqlənir. İlkin tanınma zamanı gəlir və ya zərər yalnız ədalətli dəyər ilə əməliyyat qiyməti arasında fərq olduqda qeydə alınır. Əməliyyat qiyməti eyni maliyyə əleti ilə aparılan digər müşahidə oluna bilən cari bazar əməliyyatları və ya əsas məlumat kimi yalnız müşahidə edilə bilən bazarların məlumatlarını istifadə edən qiymətləndirmə modeli ilə təsdiqlənir. İlkin tanınmadan sonra amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən maliyyə aktivləri və ədalətli dəyərin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid edilən ("FVOCI") borc əletlərinə investisiyalar üzrə gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyat tanınır və bu da aktivin ilkin tanınmasından dərhal sonra zərərin tanınması ilə nəticələnir.

Qanunvericilik və ya ümumi qəbul edilmiş bazar qaydaları ilə müəyyən edilmiş vaxt çərçivəsində təchiz olunması nəzərdə tutulan maliyyə aktivlərinin bütün digər alış və satışları ("standart şərtlər" əsasında alış və satışlar), Bankın maliyyə aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini qəbul etdiyi əməliyyat tarixində qeydə alınır. Alış üzrə bütün digər əməliyyatlar Bankın həmin maliyyə əleti üzrə müqavilə tərəfi olduğu halda tanınır.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: qiymətləndirmə kateqoriyaları. Bank maliyyə aktivlərini aşağıdakı kateqoriyalarda təsnifləşdirir: FVTPL, FVOCI və AC. Borc maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə ölçülməsi: (i) müvafiq aktivlər portfelinin idarə olunması üçün Bankın biznes modelindən və (ii) aktiv üzrə pul axınlarının xüsusiyyətindən asılıdır.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: biznes model. Biznes model Bankın pul axınları əldə etməsi məqsədilə portfelin idarə edilməsi üçün istifadə etdiyi metodu əks etdirir və Bankın məqsədinin: (i) aktivlərdən yalnız müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsi ("müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsi üçün aktivin saxlanması") və ya (ii) müqavilədə nəzərdə tutulan və aktivlərin satışından yaranan pul axınlarının əldə edilməsi ("müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsi və maliyyə aktivlərinin satılması üçün aktivlərin saxlanması") olub-olmadığını müəyyən edir. (i) və (ii) bəndlər tətbiq edilmədikdə, maliyyə aktivləri "digər" biznes modellərə aid edilir və FVTPL kateqoriyasında ölçülür.

Biznes model qiymətləndirmə tarixində mövcud olan portfel üzrə müəyyən edilmiş məqsədlərə nail olmaq üçün Bankın həyata keçirməyi planlaşdırdığı fəaliyyətə dair bütün müvafiq sübutlar əsasında aktivlər qrupu (portfel səviyyəsində) üçün müəyyən edilir. Biznes modelin müəyyən edilməsi zamanı Bankın nəzərə aldığı amillərə portfelin məqsədi və tərkibi, müvafiq aktivlər üzrə pul axınlarının əldə edilməsi ilə bağlı keçmiş təcrübə, risklərin qiymətləndirilməsi və idarə edilməsi üzrə yanaşmalar və aktivlər üzrə gəlirliliyin qiymətləndirilməsi üsulları daxildir. Bankın öz maliyyə aktivləri üçün biznes modellərin müəyyən edilməsi zamanı istifadə etdiyi əsas mülahizələr Qeyd 5-də göstərilir.

3. Əsas uçot siyasəti (davamı)

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: pul axınlarının xüsusiyyətləri. Biznes model müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsi və ya müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsi və maliyyə aktivlərinin satılması üçün aktivlərin saxlanılmasını nəzərdə tutduqda, Bank pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişlərindən ibarət olub-olmadığını qiymətləndirir (SPPI testi).

Müqavilə şərtləri əsas kredit sazişinin şərtlərinə uyğun olmayan riskə və ya dəyişkenliyə məruz qalmanı nəzərdə tutduqda, müvafiq maliyyə aktivləri FVTPL kateqoriyasında təsnifləşdirilir və qiymətləndirilir. SPPI testi aktivin ilkin tanınması zamanı həyata keçirilir və sonradan yenidən qiymətləndirilmir. Bankın öz maliyyə aktivləri üçün SPPI testi həyata keçirdiyi zaman istifadə etdiyi əsas mülahizələr Qeyd 5-də göstərilir.

Biznes modelin qiymətləndirilməsi. Maliyyə aktivləri biznes model əsasında təsnifləşdirilir. Biznes modeli qiymətləndirərkən rəhbərlik birləşmə səviyyəsini və maliyyə alətləri üzrə portfelleri müəyyən etmək üçün mülahizələrdən istifadə etmişdir. Satış əməliyyatlarını qiymətləndirərkən Bank onların əvvəlki dövrlərdə baş vermə tezliyini, müddətini və dəyərini, satış səbəblərini və gələcək satışlar ilə bağlı gözləntiləri nəzərə alır. Kredit keyfiyyətinin pisləşməsinə görə potensial zərərlərin azaldılmasına yönəldilmiş satış əməliyyatları "pul axınlarının əldə edilməsi" biznes modelinə uyğun hesab edilir. Kredit riskinin idarə olunması tədbirləri ilə bağlı olmayan ödəmə müddətinə qədər həyata keçirilən digər satışlar da nadir hallarda baş verməsi və dəyərinin ayrılıqda və ya məcmu olaraq əhəmiyyəti olmaması şərtlə, "pul axınlarının əldə edilməsi" biznes modelinə uyğun hesab edilir. Bank satış əməliyyatlarının əhəmiyyətini satışların həcmi ilə portfelin orta müddəti ərzində biznes modelin qiymətləndirilən portfelin dəyərini müqayisə etməklə qiymətləndirir. Bundan əlavə, yalnız "stress" ssenarilərdə və ya Bankın nəzarətində olmayan, təkrar baş verməyən və Bank tərəfindən proqnozlaşdırıla bilməyən ayrıca hadisə ilə bağlı gözlənilən maliyyə aktivlərinin satışı biznes modelin məqsədi ilə əlaqəli olmayan satış əməliyyatı hesab olunur və müvafiq maliyyə aktivlərinin təsnifatına təsir göstərmir.

"Pul axınlarının əldə edilməsi və satılması" biznes modelində aktivlərin pul axınlarının əldə edilməsi üçün saxlanılması nəzərdə tutulsa da, aktivlərin biznes modelin məqsədlərinə (likvidlik ehtiyaclarının idarə olunması, müəyyən faiz gəlirlərinin əldə edilməsi və ya maliyyə aktivlərinin müddətinin həmin aktivlərin maliyyələşdirdiyi öhdəliklərin müddəti ilə uyğunlaşdırılması) nail olmaq üçün satışı onun tərkib hissəsi hesab edilir.

Digər kateqoriyaya əsasən satış vasitəsilə mənfəət əldə etmək üçün pul axınlarının reallaşdırılması məqsədilə idarə olunan maliyyə aktivləri üzrə portfeller daxildir. Bu biznes model adətən müqavilədə nəzərdə tutulan pul axınlarının əldə edilməsi ilə əlaqəlidir.

Bankın borc qiymətli kağızları yalnız "stress" ssenaridə satılacağı ehtimalına əsasən "pul axınlarının əldə edilməsi" biznes modelinə aid edilir.

Pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişləri ("SPPI") meyarına uyğunluğunun qiymətləndirilməsi. Maliyyə aktivləri üzrə pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişləri meyarına uyğunluğunu müəyyən etmək üçün mülahizələrin irəli sürülməsi tələb edilir. Pulun zaman dəyəri elementi aşağıdakı hallarda dəyişdirilə bilər, məsələn, müqavilə üzrə faiz dərəcəsi müəmmadi olaraq dəyişdikdə, lakin bu dəyişikliyin müddəti borc aləti üzrə faiz dərəcəsinin qüvvədə olduğu müddətə uyğun gəlmədikdə (məsələn, kredit üç aylıq banklararası faiz dərəcəsinə əsaslanır, lakin həmin faiz dərəcəsi hər ay dəyişdirilir). Pulun zaman dəyərinin dəyişdirilməsi effekti hər bir dövrdə və məcmu olaraq maliyyə alətinin istifadə müddəti ərzində müvafiq alət üzrə pul axınlarını yalnız əsas borc və faiz ödənişləri meyarına uyğun olan pul axınlarından ibarət baza borc aləti ilə müqayisə etməklə qiymətləndirilmişdir. Qiymətləndirmə maliyyə bazarlarında baş verə bilən əsaslandırılmış mümkün maliyyə stress-ssenariləri daxil olmaqla, bütün əsaslandırılmış mümkün ssenarilər üçün həyata keçirilmişdir. Ssenaridə nəzərdə tutulan pul axınları bazadan əhəmiyyətli dərəcədə fərqləndikdə, qiymətləndirilən alət üzrə pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişləri meyarına uyğun gəlmir və maliyyə aləti sonradan FVTPL kateqoriyasında qeydə alınır.

Bank müqavilə üzrə pul axınlarının müddətini və ya məbləğini dəyişən müqavilə şərtlərini müəyyən etmiş və nəzərdən keçirmişdir. Pul axınları o halda yalnız əsas borc və faiz ödənişləri meyarına uyğun hesab edilir ki, kreditin şərtlərinə görə onu vaxtından əvvəl ödəmək mümkün olsun, vaxtından əvvəl ödənilən məbləğ əsas borcu və hesablanmış faizləri, ələcə də müqaviləyə vaxtından əvvəl xitam verilməsinə görə əsaslandırılmış əlavə kompensasiyanı özündə ehtiva etdirsin. Aktiv üzrə əsas məbləğ əsas borc üzrə sonrakı ödənişlər (yeni, effektiv faiz metodundan istifadə etməklə müəyyən edilmiş faizsiz ödənişləri) çıxılmaqla, ilkin tanınma zamanı ədalətli dəyərə bərabərdir. Bu qaydada istisna hal olaraq standart, həmçinin qabaqcadan ödəniş elementlərinə malik olan alətlərə yalnız əsas borc və faiz ödənişləri meyarına uyğun olmaq üçün aşağıdakı şərtlərə cavab verməyə imkan yaradır: (i) aktiv mükafat və ya güzəştə verildikdə (ii) qabaqcadan ödəniş məbləği müqavilə üzrə nominal dəyerdən və hesablanmış faizlərdən, ələcə də müqaviləyə vaxtından əvvəl xitam verilməsinə görə əsaslandırılmış əlavə kompensasiyadan ibarət olduqda və (ii) ilkin tanınma zamanı vaxtından əvvəl ödəniş elementinin ədalətli dəyəri əhəmiyyətsiz olduqda.

3. Əsas uçot siyasəti (davamı)

Bankın kredit müqavilələrinə müştərilərin Bankla digər müqavilələr bağladığı zaman faiz dərəcəsinin azalmasını nəzərdə tutan (məsələn, Bankda olan cari hesablarda minimum dövrüyyənin təmin edilməsi kimi müəyyən meyarların yerinə yetirdiyi təqdirdə) çarpaz satış müddəaları daxildir. Belə müddəalar Bankın həmin alət üzrə ancaq ümumi mənfəət marjasını azaltdıqda və əsas kredit müqaviləsinin şərtlərinə uyğun olmayan digər xüsusiyyətlər mövcud olmadıqda, pul axınları SPPI meyarına uyğun hesab edilir.

Bank standartda göstərilən nümunələri nəzərdən keçirib, belə qənaətə gəlmişdir ki, yalnız qanunvericilikdən irəli gələn, lakin müqavilədə nəzərdə tutulmayan xüsusiyyətlər (yeni qanunvericilik dəyişdiyi halda bu xüsusiyyətlər artıq tətbiq olunmayacaq) pul axınlarının SPPI meyarına uyğunluğunun qiymətləndirilməsi zamanı nəzərə alınmamalıdır.

Bankın kredit müqavilələri makroiqtisadi və ya normativ şərtlərdəki müəyyən dəyişikliklərə cavab olaraq faiz dərəcələrinin tənzimlənməsinə imkan verir. Rəhbərliyin öz mülahizəsi və qiymətləndirməsinə görə, bank sektorundakı rəqabət və borcalanların kreditləri yenidən maliyyələşdirmək qabiliyyəti faiz dərəcələrini bazar səviyyəsindən daha yuxarı müəyyən etməsinə mane olur və buna görə də pul axınları SPPI meyarına uyğun qiymətləndirilir.

Maliyyə aktivlərinin yenidən təsnifləşdirilməsi. Maliyyə aktivlərinin idarə edilməsi üzrə biznes model tam dəyişdirildikdə, bütün maliyyə alətləri yenidən təsnifləşdirilir. Aktivlərin yenidən təsnifləşdirilməsi perspektiv qaydada - biznes modeldəki dəyişiklikdən sonrakı ilk hesabat dövrünün əvvəlindən tətbiq edilir. Bank cari və müqayisəli dövr ərzində öz biznes modelini dəyişdirməmiş və maliyyə aktivlərini yenidən təsnifləşdirməmişdir.

Maliyyə aktivlərinin dəyersizləşməsi: gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyat. Bank amortizasiya olunmuş dəyər və FVOCI kateqoriyasında ölçülmüş borc alətləri, ehtiyat kredit öhdəlikləri və maliyyə zamanəti müqavilələrindən yaranan risklər üzrə gözlənilən kredit zərərlərini (GKZ) proqnozlar əsasında qiymətləndirir. Bank hər bir hesabat tarixində gözlənilən kredit zərərlərini qiymətləndirir və kredit zərərləri üzrə ehtiyatı tanıyır. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi aşağıdakıları özündə ehtiva edir: (i) bir sıra mümkün nəticələrin qiymətləndirilməsi yolu ilə müəyyən edilmiş obyektiv və ehtimal ilə ölçülmüş məbləğ, (ii) pulun zaman dəyəri və (iii) hesabat tarixində keçmiş hadisələr, cari şərtlər və proqnozlaşdırılan gələcək iqtisadi vəziyyət haqqında artıq xərc çəkmədən və ya çalışmadan əldə edilə bilən əsaslandırılmış və təsdiqlənmiş məlumat.

Amortizasiya olunmuş dəyər ölçülən borc alətləri gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyat çıxılmaqla, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilir. Kreditlərlə bağlı öhdəliklər və maliyyə zamanətləri üzrə gözlənilən kredit zərərləri üçün maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda öhdəliyin tərkibində ayrıca ehtiyat tanınır. FVOCI kateqoriyasında qiymətləndirilən borc alətlərinin amortizasiya olunmuş dəyərində dəyişikliklər gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyat çıxılmaqla mənfəət və ya zərər təsnif edilir. Balans dəyərindəki digər dəyişikliklər salır məcmu gəlirlərdə FVOCI kateqoriyasında qiymətləndirilən borc alətləri üzrə "zərər çıxılmaqla gəlir" kimi tanınır.

Bank maliyyə aktivlərinin ilkin tanınmasından etibarən kredit keyfiyyətindəki dəyişikliklərə əsaslanaraq üç mərhələli dəyersizləşmə modeli tətbiq edir. İlkin tanınma zamanı dəyersizləşməmiş maliyyə aləti 1-ci Mərhələyə təsnifləşdirilir. 1-ci Mərhələdə maliyyə aktivləri üzrə gözlənilən kredit zərərləri növbəti 12 ay ərzində və ya müqavilədə nəzərdə tutulan ödəniş tarixinə qədər (12 ay bitənə qədər) baş verə bilən defolt hadisələri nəticəsində yaranmış bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri ("12 aylıq gözlənilən kredit zərəri") məbləğində qiymətləndirilir. Bank ilkin tanınma vaxtından etibarən kredit riskində əhəmiyyətli dərəcədə artımın ("SICR") baş verdiyini müəyyən edərsə, aktiv 2-ci Mərhələyə köçürülür və həmin aktiv üzrə gözlənilən kredit zərərləri bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri əsasında, yeni müqavilədə göstərilən ödəmə tarixinə qədər, lakin gözlənilən hər hansı qabaqcadan ödənişləri nəzərə almaqla ("bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri") qiymətləndirilir. Kredit riskində əhəmiyyətli dərəcədə artımın baş verəməsinin Bank tərəfindən müəyyən edilməsi qaydası Qeyd 28-də təqdim edilir. Bank maliyyə aktivinin dəyersizləşməsinə müəyyən edərsə aktiv 3-cü Mərhələyə köçürülür və həmin aktiv üzrə gözlənilən kredit zərərləri bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri kimi qiymətləndirilir. Qeyd 28-də dəyersizləşmiş aktivlərin Bank tərəfindən müəyyən edilməsi qaydası, GKZ-nin qiymətləndirilməsində istifadə edilən ilkin məlumatlar, fərziyyələr və hesablama üsulları haqqında məlumat, ehtiyat Bank tərəfindən gələcək məlumatların GKZ modellərinə daxil edilməsi qaydası göstərilir.

Kredit və istifadə olunmamış kredit xəttindən ibarət olan kredit kartları kimi müəyyən maliyyə alətləri üzrə istisna olaraq kredit zərərləri Bankın kredit riskinə məruz qaldığı müddət, yəni belə kredit zərərlərinin kredit riskinin idarə edilməsi tədbirləri vasitəsilə azaldılmasına qədər olan dövr ərzində (bu dövr kredit müqaviləsinin maksimum müddətindən artıq olsa belə) qiymətləndirilir. Bu, kreditin ödənilməsinin tələb edilməsi və istifadə olunmamış kredit xəttinin ləğv edilməsinə görə kredit zərərinə məruz qalan məbləğin müqavilədə nəzərdə tutulan bildiriş müddəti ilə məhdudlaşmaması ilə əlaqədardır.

3. Əsas uçot siyasəti (davamı)

Maliyyə aktivlərinin silinməsi. Maliyyə aktivlərini bərpa etmək üçün Bnakin bütün praktiki imkanları tükəndikdə və Bank belə aktivlərin bərpasına dair gözləntilərin əsaslandırılmadığı qənaətinə gəldikdə, maliyyə aktivləri tam və ya qismən silinir. Borcların silinməsi tanınmanın dayandırılması hesab edilir. Bank müqaviləyə əsasən ödənilməli məbləğləri bərpa etməyə cəhd etdikdə, lakin həmin məbləğlərin bərpası ilə bağlı əsaslandırılmış gözləntiləri olmadıqda, bəzində helə də məcburi bərpa tədbirləri görülən maliyyə aktivlərini silə bilər. Yekun məhkəmə qərarı olan işlər İdarə Heyətinin təqdimatına əsasən Müşahidə Şurasının protokolları əsasında məhkəmə qərarı ilə müəyyən edilmiş məbləğ miqdarında balansdankənar hesaba köçürülür. Rəhbərlik, bərpasına dair əsaslandırılmış gözləntiləri olmayan maliyyə aktivləri üzrə aşağıdakı amilləri nəzərdən keçirmişdir:

- Borcalanın likvidasiyası, iflası və ya ölümü. Kreditin tam və ya qismən qaytarılmasını təmin edəcək zəminlər, girov və ya borcalana/zəminlərə məxsus aktivlər olmadıqda, maliyyə aktivləri silinmiş hesab edilir;
- Aşağıdakı hallardan biri baş verdikdə kreditlər zərər kimi təsnifləşdirilir və onlar üçün tənzimləyici orqanın müəyyən etdiyi Kredit Zərərləri Ehtiyatına əsasən tam (100%) ehtiyat yaradılır:
  - Kreditin məbləği 50,000 AZN-dən az olduqda və kredit üzrə zərərin tanındığı andan və ya son 12 ay ərzində:
    - Kredit üzrə ödəniş həyata keçirilmədikdə; və ya
    - Kredit üzrə ödənişlər kredit qalığının 5%-dən az olduqda.
  - Kreditin məbləği 50,000 AZN-dən çox olduqda kredit üçün girov alınmır və kredit üzrə zərərin tanındığı andan və ya son 24 ay ərzində:
    - Kredit üzrə ödəniş həyata keçirilmədikdə;
    - Son 12 ay ərzində kredit üzrə ödənişlər kredit qalığının 5%-dən az olduqda; və ya
    - Kreditin qaytarılması üçün real perspektivlər olmadıqda.

Bu səbəbdən defolt olmuş kreditlərin ümumi balans dəyəri silinir. Əvvəllər silinmiş məbləğlərin sonrakı dövrdə bərpası mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda kredit zərərləri üzrə xərc sətirində qeydə alınır.

Maliyyə aktivlərinin tanınmasının dayandırılması. Bank aşağıdakı hallarda maliyyə aktivlərinin tanınmasını dayandırır: (a) aktivlər geri alındıqda və ya bu aktivlərlə əlaqədar pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə hüquqların müddəti başa çatdıqda və ya (b) Bank maliyyə aktivlərindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını üzrə mülkiyyət hüququnu ötürdükdə və ya ötürülmə haqqında müqavilə bağlandıqda və bu zaman (i) həmin aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə başqa tərəfə ötürdükdə və ya (ii) bu aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə ötürmədikdə və ya saxlamadıqda, lakin, həmin aktivlər üzrə nəzarət hüququnu özündə saxlamadıqda. Qarşı tərəf satışa məhdudiyətlər qoymadan aktiv tam olaraq əlaqəli olmayan üçüncü tərəfə satmaq imkanına malik olmadıqda nəzarəti özündə saxlayır.

Maliyyə aktivlərinin modifikasiyası. Bank bəzən maliyyə aktivləri üzrə müqavilə şərtlərinə yenidən baxır və ya onları dəyişdirir. Bu zaman Bank aşağıdakı amilləri nəzərə alaraq, müqavilə üzrə pul axınlarının modifikasiyasının əhəmiyyətli olduğunu qiymətləndirir: aktivin risk profilinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərən hər hansı yeni müqavilə şərtləri (məsələn, mənfəətdə pay və ya kapital üzrə gəlirlilik), faiz dərəcəsinə əhəmiyyətli dəyişikliklər, valyutada dəyişikliklər, aktivlə bağlı kredit riskinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərən yeni və ya əlavə kredit təminatının yaranması və ya borcalanın maliyyə çətinliyi olduqda kreditin müddətinin əhəmiyyətli dərəcədə artırılması.

Yeni şərtlər əhəmiyyətli dərəcədə fərqləndikdə əvvəlki aktiv üzrə pul axınlarını əldə etmək hüququ başa çatdığına görə Bank əvvəlki maliyyə aktivinin tanınmasını dayandırır və yeni aktiv ədalətli dəyərlə tanıyır. Müqavilə şərtlərinə yenidən baxılması tarixi növbəti dəyərəsizləşmənin hesablanması, o cümlədən kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması faktının müəyyən edilməsi üçün ilkin tanınma tarixi hesab edilir. Bundan əlavə, Bank yeni kreditin və ya borc alətinin SPPI meyarına uyğunluğunu qiymətləndirir. Tanınması dayandırılmış ilkin aktivin balans dəyəri ilə əhəmiyyətli dərəcədə modifikasiya edilmiş yeni aktivin ədalətli dəyəri arasındakı hər hansı fərq (fərqin mahiyyəti səhmdarlarla heyata keçirilən kapital əməliyyatına aid edilmədiyi təqdirdə) mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Müqavilə şərtlərinə qarşı tərəfin maliyyə çətinlikləri və əvvəlcədən razılaşdırılmış ödənişləri həyata keçirə bilməməsi səbəbindən yenidən baxılarsa, Bank aktiv üzrə risklərin və faydaların müqavilə şərtlərinin dəyişdirilməsi nəticəsində əhəmiyyətli dərəcədə fərqləndiyini müəyyən etmək üçün aktivlər üzrə ilkin və düzəliş edilmiş gözlənilən pul axınlarını müqayisə edir. Risklər və faydalar dəyişmədikdə, modifikasiya edilmiş aktiv ilkin aktivdən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənmir və bu modifikasiya tanınmanın dayandırılmasına gətirib çıxarmır.

3. Əsas uçot siyasəti (davamı)

Bank modifikasiya edilmiş müqavilə üzrə pul axınlarını ilkin effektiv faiz dərəcəsi ilə diskontlaşdırmaqla, ümumi balans dəyərini yenidən hesablayır və modifikasiya nəticəsində yaranan gəlir və ya zərəri mənfəət və ya zərərde tanıyır.

Mümkün olduqda Bank girova yiyələnmək əvəzinə kredit şərtlərini dəyişdirməyə çalışır. Buna müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş ödəniş müddətlərinin uzadılması və yeni kredit şərtlərinin razılaşdırılması daxildir.

Müştəriyə verilən kreditin tanınmasının dayandırılması baxımından qiymətləndirmə apararkən Bank digər məsələlərlə yanaşı, aşağıdakı amilləri də nəzərə alır:

- Kreditin valyutasında dəyişiklik;
- Qarşı-tərəfin dəyişməsi;
- Dəyişiklik nəticəsində ələt artıq SPPI meyarına uyğun olmadıqda.

COVID-19 pandemiyası ilə əlaqədar olaraq Bank tərəfindən verilmiş kredit tətiləri müvafiq kreditlərin təqdim edilməsi üzrə müqavilələlərin modifikasiyası kimi nəzərə alınır. Onların ümumi balans dəyərində təsiri (modifikasiya zərəri) mənfəət və ya zərərde "Amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən və tanınmanın dayandırılması ilə nəticələnməyən maliyyə aktivlərinin modifikasiyası üzrə zərər çıxılmaqla gəlir" sətrində göstərilir (Qeyd 11).

Maliyyə öhdəliklərinin qiymətləndirilmə kateqoriyaları. Maliyyə öhdəlikləri aşağıdakılar istisna olmaqla, sonradan amortizasiya olunmuş dəyərle təsnifləşdirilir: (i) FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilən maliyyə öhdəlikləri və; (ii) maliyyə zamanəti müqavilələri və kreditlərlə bağlı öhdəliklər.

Maliyyə öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması. Maliyyə öhdəliyinin tanınması öhdəlik icra edildiyi halda dayandırılır (yeni, müqavilədə göstərilən öhdəlik yerinə yetirildikdə, ləğv edildikdə və ya icra müddəti başa çatdıqda).

Bank ilə onun əvvəlki kreditörələri arasında şərtləri əhəmiyyətli dərəcədə fərqli olan borc ələtlərinin mübadiləsi, ələcə də mövcud maliyyə öhdəliklərinin şərtlərinin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirilməsi ilkin maliyyə öhdəliyinin icrası və yeni maliyyə öhdəliyinin tanınması kimi uçota alınır. Şərtlər o halda əhəmiyyətli dərəcədə dəyişmiş hesab olunur ki, alınmış və ilkin effektiv faiz metodu ilə diskontlaşdırılmış bütün ödənilmiş komissiyalar daxil olmaqla, yeni şərtlərə əsasən pul axınlarının diskontlaşdırılmış cari dəyəri ilkin maliyyə öhdəliyi üzrə qalan pul axınlarının diskontlaşdırılmış cari dəyərindən ən azı 10% fərqlənsin. Bundan əlavə, ələtin ifadə edildiyi valyuta, faiz dərəcəsinin növündə dəyişikliklər, ələtin konvertasiyası ilə bağlı yeni şərtlər və kredit üzrə xüsusi şərtlərdə dəyişikliklər kimi digər keyfiyyət amilləri nəzərə alınır. Borc ələtlərinin mübadiləsi və ya şərtlərinin dəyişdirilməsi öhdəliyin icrası kimi nəzərə alınarsa, bütün xərclər və ya ödənilmiş komissiyalar öhdəliyin icrası üzrə mənfəət və ya zərərde tanınır. Borc ələtinin mübadiləsi və ya şərtlərinin dəyişdirilməsi öhdəliyin icrası kimi nəzərə alınmadıqda, bütün xərclər və ya ödənilmiş komissiyalar öhdəliyin balans dəyərində düzəliş kimi əks etdirilir və modifikasiya edilmiş öhdəliyin qalan müddəti ərzində amortizasiya edilir.

Öhdəliklərin icrası ilə nəticələnməyən dəyişikliklər əvvəlki tarixlə məcmu amortizasiyanın hesablanması metodu ilə təxmini göstəricinin dəyişməsi kimi uçota alınır və bu zaman gəlir və ya zərər balans dəyərindəki fərqi iqtisadi mahiyyəti səhmdar ilə kapital əməliyyatlarına aid edilməyi təqdirde, mənfəət və ya zərərde əks etdirilir.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri pul vəsaitlərinin əvvəlcədən məlum olan məbləğinə asan çevrilə bilən və dəyərin cüzi dəyişməsi kimi riskə məruz qalan qısamüddətli qoyuluşlardır. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə nağd pul, məcburi ehtiyatlar istisna olmaqla, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankından alınacaq vəsaitlər, müxbir hesablar üzrə məhdudiyət qoyulmamış vəsaitlər, ələcə də overnəyət depozitlər və ilkin ödəniş müddəti üç aydan az olan depozitlər daxildir. Verilmə tarixində istifadəsi üç aydan çox müddətə məhdudiyət qoyulmuş vəsaitlər maliyyə vəziyyəti və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlarda pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə aid edilmir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri aşağıdakı səbəblərə görə amortizasiya olunmuş dəyərle qeydə alınır: (i) müqavilə üzrə pul axınlarını əldə etmək məqsədilə saxlanılır və həmin pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərindən ibarətdir, və (ii) FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilmir.

Mərkəzi Bankdakı məcburi ehtiyatlar. Mərkəzi Bankdakı məcburi ehtiyatlar amortizasiya olunmuş dəyərle uçota alınır və Bankın gündəlik əməliyyatlarının maliyyələşdirilməsi üçün nəzərdə tutulmayan faizsiz məcburi ehtiyat depozitlərini əks etdirir və bu səbəbdən pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatın tərtib edilməsi məqsədilə pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə aid edilmir.

3. Əsas uçot siyasəti (davamı)

Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər. Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər Mərkəzi Bankdakı məcburi ehtiyatlardan və digər banklarda və kredit təşkilatlarında yerləşdirilmiş ilkin ödəmə müddəti üç aydan artıq olan depozitlərdən ibarətdir. Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər (i) müqavilə üzrə pul axınlarını əldə etmək məqsədilə saxlanıldıqda və həmin pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərini əks etdirdikdə, və (ii) FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilmədikdə amortizasiya olunmuş dəyərle uçota alınır.

Borc qiymətli kağızlara investisiyalar. Biznes modelə və pul axınlarının xüsusiyyətinə əsasən Bank borc qiymətli kağızları AC, FVOCI və ya FVTPL kateqoriyaları üzrə təsnifləşdirir. Borc qiymətli kağızları müqavilə üzrə pul axınlarını əldə etmək məqsədilə saxlanıldıqda, həmin pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərini əks etdirdikdə və uçot uyğunsuzluğunu əhəmiyyətli dərəcədə azaltmaq üçün FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilmədikdə amortizasiya olunmuş dəyərle uçota alınır.

Borc qiymətli kağızları müqavilə üzrə pul axınlarını əldə etmək və satmaq üçün saxlanıldıqda, həmin pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərini əks etdirdikdə və FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilmədikdə FVOCI kateqoriyasında uçota alınır. Bu aktivlər üzrə faiz gəlirləri effektiv faiz dərəcəsi metodu ilə hesablanır və mənfəət və ya zərərde tanınır. Gözlənilən kredit zərərləri modelinə əsasən müəyyən edilmiş dəyersizləşmə ehtiyatı ilə üzrə mənfəət və ya zərərde tanınır. Balans dəyərindəki bütün digər dəyişikliklər sair məcmu gəlirdə qeydə alınır. Borc qiymətli kağızların tanınması dayandırıldıqda əvvəl sair məcmu gəlirdə tanınan məcmu gəlir və ya zərər sair məcmu gəlirdən mənfəət və zərəre yenidən təsnifləşdirilir.

Borc qiymətli kağızlara investisiyalar amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən və ya FVOCI kateqoriyasına aid olunan maliyyə aktivləri üzrə tanınma meyarlarına cavab vermədikdə, FVTPL kateqoriyasında uçota alınır. Bank, həmçinin ilkin tanınma zamanı yenidən təsnifləşdirmə hüququ olmadan öz mülahizəsinə əsasən borc qiymətli kağızlara investisiyaları FVTPL kateqoriyasına təsnifləşdirə bilər (əgər bu, fərqli uçot metodları ilə tanınan və ya qiymətləndirilən maliyyə aktivləri və öhdəlikləri arasında uçot uyğunsuzluğunu əhəmiyyətli dərəcədə azaldarsa).

Müştərilərə verilmiş kreditlər. Müştərilərə verilmiş kreditlər müştərinin kreditini almaq və ya müştəriyə kredit vermək məqsədilə Bank tərəfindən müştərilərə avans şəklində nağd pul verildiyi zaman uçota alınır. Biznes model və pul axınlarının xüsusiyyətini nəzərə alaraq, Bank müştərilərə verilmiş kreditləri və avansları aşağıdakı kateqoriyalardan birinə təsnifləşdirir: (i) AC: kreditlər müqavilə üzrə pul axınlarını əldə etmək məqsədilə saxlanıldıqda, həmin pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərini əks etdirdikdə və könlü olaraq FVTPL kateqoriyasına aid edilmədikdə və (ii) FVTPL: kreditlər SPPI, AC və ya FVOCI kateqoriyasında qiymətləndirmə meyarlarına uyğun olmadıqda FVTPL kateqoriyasında ölçülür.

Dəyersizləşmə üzrə ehtiyatlar gözlənilən kredit zərərləri üzrə proqnoz modellərə əsasən müəyyən edilir. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsində istifadə edilən ilkin məlumatlar, fərziyyələr və hesablama üsulları haqqında məlumat, ələcə də Bank tərəfindən proqnoz məlumatlarının gözlənilən kredit zərərləri modellərinə daxil edilməsi qaydası Qeyd 28-də göstərilir.

Maliyyə zəmanətləri. Maliyyə zəmanətləri müəyyən debitorun borc əleti üzrə ilkin və ya dəyişdirilmiş şərtlərə əsasən ödənişləri vaxtında həyata keçirə bilmədiyi halda zəmanət sahibinə dəymiş zərərin əvəzinin ödənilməsinə Bankdan tələb edir. Maliyyə zəmanətləri ilkin olaraq adətən alınan komissiya məbləğinə bərabər olan ədalətli dəyərle tanınır. Bu məbləğ zəmanətin müddəti ərzində düz xətt metodu ilə amortizasiya edilir. Hər bir hesabat dövrünün sonunda zəmanətlər aşağıdakı məbləğlərdən daha yüksək olanı ilə qiymətləndirilir: (i) zəmanət üzrə zərər məbləği üçün gözlənilən zərər modeli ilə müəyyən edilən ehtiyat və (ii) ilkin tanınma zamanı amortizasiya olunmamış məbləğin qalığı. Bundan əlavə, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda aktiv kimi tanınan alınacaq komissiyalar üçün gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyat tanınır.

Vergilər. Hazırkı maliyyə hesabatlarında mənfəət vergisi qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonuna qüvvəyə minmiş qanunvericiliyin tələblərinə uyğun olaraq əks etdirilir. Mənfəət vergisi xərci cari və təxire salınmış mənfəət vergisindən ibarət olub, il üzrə mənfəət və ya zərərde tanınır. Lakin həmin və ya başqa dövrdə sair məcmu gəlirdə və ya birbaşa kapitalda tanınan əməliyyatlara aid olan vergilər sair məcmu gəlirdə və ya birbaşa kapitalda tanınır. Cari il üzrə mənfəət vergisi xərci/gəliri Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyinə uyğun olaraq hesablanır.

Cari vergilər cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər ilə əlaqədar vergi orqanlarına ödəniləcək və ya vergi orqanları tərəfindən geri qaytarılacaq məbləği təşkil edir. Vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər maliyyə hesabatlarının müvafiq vergi bəyannamələrinin təqdim olunmasından əvvəl təsdiqləndiyi halda təxmini göstəricilərə əsasən hesablanır. Mənfəət vergisindən başqa digər vergilər inzibati və sair əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

Təxire salınmış mənfəət vergisi öhdəlik metodundan istifadə etməklə keçmiş illərin vergi zərərləri və maliyyə hesabatlarında aktiv və öhdəliklərin vergi bazası və balans dəyəri arasında yaranan müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır.

3. Əsas uçot siyasəti (davamı)

İlkin tanınma zamanı istisna hal olaraq, eger emeliyyat maliyyə mənfəəti və vergiyə cəlb edilən mənfəətə təsir göstərmirsə, aktiv və öhdəliyin ilkin qeydə alınması nəticəsində yaranan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi hesablanır (müəssisələrin birləşməsi halları istisna olmaqla). Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktiv və öhdəlikləri, hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya əsas etibarlı ilə qüvvədə olan vergi dərəcələri və vergi qanunları əsasında aktivlərin satıldığı və ya öhdəliklərin yerinə yetirildiyi müddətdə tətbiq edilən vergi dərəcələri ilə ölçülür.

Bankın icarəyə götürən qisminde çıxış etdiyi müqavilədə yeni icarənin ilkin tanınması zamanı yaranan müvəqqəti fərqlər ümumi məbləğdə tanınır.

Gəlirdən çıxılan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi aktivləri və keçmiş illərin vergi zərərləri vergi tutulan gələcək gəlirlərin yaranması və bu gəlirlər üzrə çıxılmaların istifadə edilməsi ehtimalını nəzərə alaraq tanınır.

Bundan əlavə, Bankın emeliyyatları ilə bağlı Azərbaycanda müxtəlif emeliyyat vergiləri, məsələn ƏDV, əmlak vergisi, mənbədə tutulan vergi və s. tutulur. Bu vergilər digər emeliyyat xərclərinin tərkibinə daxil edilir.

Əmlak və avadanlıqlar. Avadanlıqlar, gündəlik xidmət xərcləri istisna olmaqla, yığılmış köhnəlməni və hər hansı tanınmış dəyersizləşmə zərərlərini çıxmaqla ilkin dəyərə tanınır. Tanınma meyarına uyğun gələndə, avadanlıqların bir hissəsinin əvəz edilməsi xərcləri yarandığı zaman həmin dəyərə daxil edilir.

Kiçik həcmli təmir və gündəlik xidmət xərcləri çəkildiyi dövrdə xərcə silinir. Əmlak və avadanlıqların əsas hissələrinin əvəz edilməsi xərcləri kapitalaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr balansdan silinir.

Icarəyə götürülmüş aktivlərin əsaslı təmiri Bankın fəaliyyəti ilə bağlı müəyyən ehtiyaclar və üstünlüklərə uyğunlaşdırılmaq məqsədilə Bank tərəfindən icarəyə götürülmüş əmlakda edilmiş dəyişiklikləri əks etdirir. Uçot məqsədləri üçün Bank tərəfindən əmlakın nəzərdə tutulan istifadəsi üçün aparılmış əsaslı təmir Bankın öz aktivləri kimi qiymətləndirilir.

Rəhbərlik hər bir hesabat dövrünün sonunda əmlak və avadanlıqlar üzrə dəyersizləşmə əlamətlərinin mövcudluğunu qiymətləndirir. Əgər bu cür əlamətlər mövcud olarsa, rəhbərlik bərpə edilə bilən dəyəri təxmin edir. Aktivin bərpə edilə bilən dəyəri onun satış üzrə məsrəfləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri və istifadə dəyərindən daha yüksək olan dəyəridir. Aktivin balans dəyəri onun bərpə edilə bilən dəyərinə qədər azaldılır və dəyersizləşmə zərəri il üzrə mənfəət və ya zərərdə kapitalda göstərilən əvvəlki ilin yenidən qiymətləndirmə ehtiyatından artıq olan hissəsi qədər tanınır. Aktivin istifadə dəyərini və ya satış üzrə məsrəflər çıxılmaqla ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün istifadə edilmiş təxminlərdə dəyişiklik baş verdiyi təqdirdə, əvvəlki illərdə tanınmış dəyersizləşmə zərəri bərpə edilir.

Aktivlərin silinməsindən yaranan mənfəət və ya zərər gəlirin məbləği ilə balans dəyəri arasındakı fərq kimi müəyyən edilir və il üzrə mənfəət və ya zərərdə sair gəlirin tərkibində tanınır.

Amortizasiya. Aktiv istifadəyə hazır vəziyyətə gətirildikdə onun üçün amortizasiya hesablanır. Amortizasiya aktivlərin balans dəyərini aşağıda göstərilən ehtimal edilən istifadə müddətləri üzrə bərabər hissələrə bölməklə hesablanır:

	Faydalı istifadə müddəti
Binalar və icarəyə götürülmüş aktivlərin əsaslı təmiri	5 - 40 il
Məbel və ofis avadanlığı	4 - 5 il
Kompüter avadanlığı	4 - 5 il
Nəqliyyat vasitələri	4 il

Aktivlərin qalıq dəyəri, istifadə müddəti və metodlarına hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır və lazım olduqda dəyişdirilir.

Təmir və rekonstruksiya xərcləri çəkildiyi zaman xərcə silinir və kapitalaşdırılmalı olduğu hallar istisna olmaqla, digər emeliyyat xərclərinə daxil edilir.

Mülkiyyətə keçmiş girov. Müəyyən hallarda girov kreditlərin geri ödənilməsinə görə Bankın mülkiyyətinə keçir. Mülkiyyətə keçmiş girov ilkin olaraq ədalətli dəyərdə tanınır və sonradan balans dəyəri ilə mümkün xalis satış dəyəri arasında daha aşağı olan dəyərə ölçülür.

3. Əsas uçot siyasəti (davamı)

Qeyri-maddi aktivlər. Qeyri-maddi aktivlər kompüter proqramlarından və lisenziyalardan ibarətdir. Ayrıca alınmış qeyri-maddi aktivlər ilk olaraq ilkin dəyərle ilə tanınır. İlk tanımadan sonra qeyri-maddi aktivlər yığılmış amortizasiya və yığılmış dəyərden düşmə zərərlərini çıxmaqla ilkin dəyərle əks etdirilir. Qeyri-maddi aktivlərin istifadə müddətləri məhdud olaraq müəyyən edilmişdir. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərin böyük hissəsi üçün 5-12 illik faydalı istifadə müddəti ərzində amortizasiya hesablanır və həmin qeyri-maddi aktivlər üzrə mümkün dəyərden düşmə əlamətləri mövcud olanda dəyərden düşmə baxımından qiymətləndirmə aparılır.

Bankın icarəyə götürən qismində çıxış etdiyi icarə müqavilələrinin uçotu. Bank ofis sahələri icarəyə götürür. İcarə müqavilələri Bankın icarəyə götürülmüş aktivi istifadə etdiyi tarixə müvafiq öhdəliklə birlikdə istifadə hüquqlu aktivlər kimi tanınır. Hər bir icarə ödənişi öhdəlik və maliyyə xərcləri arasında bölüşdürülür. Maliyyə xərcləri hər bir dövr üçün öhdəliyin qalığı üzrə sabit olaraq müntəzəm faiz dərəcəsini təmin etmək üçün icarə müddəti ərzində mənfəət və ya zərəre aid edilir. İlk dəyərle tanınan istifadə hüquqlu aktiv onun faydalı istifadə və ya icarə müddəti ərzində (bu müddətlərdən hansı daha tez başa çatarsa) düz xətt metodu ilə amortizasiya edilir.

İcarə müqaviləsi üzrə yaranan öhdəliklər ilkin olaraq cari dəyərle qiymətləndirilir. İcarə öhdəliklərinə aşağıdakı icarə ödənişlərinin xalis cari dəyəri daxildir:

- icarə üzrə alınacaq həvəsləndirici ödənişlər çıxılmaqla, sabit ödənişlər (məhiyyətce sabit ödənişlər daxil olmaqla).
- indeks və ya dərəcələrdən asılı olan dəyişən icarə ödənişləri;
- zəmanətli son qalıq dəyəri üzrə icarəyə götürən tərəfindən ödənilməsi gözlənilən məbləğlər;
- icarəyə götürənin əsaslandırılmış şəkildə əmin olduğu halda alış seçiminin istifadə ediləcəyi qiymət; və
- icarə müddəti ərzində icarəyə götürən icarəni ləğv etmə seçiminin istifadə edərsə, icarənin ləğv edilməsi ilə bağlı cərimə ödənişləri.

İcarə ödənişləri icarə müqaviləsində nəzərdə tutulan faiz dərəcəsi ilə diskontlaşdırılır. Bu faiz dərəcəsinin müəyyən edilməsi mümkün olmadıqda icarəyə götürənin borc kapitalı üzrə artan faiz dərəcəsi istifadə edilir. Borc kapitalı üzrə artan faiz dərəcəsi icarəyə götürənin oxşar iqtisadi mühitdə istifadə hüquqlu aktivin dəyərinə oxşar məbləğdə aktiv əldə etməsi üçün eyni müddət və şərtlərlə zəruri olan vəsaitlərin cəlb edilməsi zamanı ödəməli olduğu faiz dərəcəsidir.

İstifadə hüquqlu aktivlər aşağıdakılar nəzərə alınmaqla, ilkin dəyərle qiymətləndirilir:

- icarə öhdəliyinin ilkin qiymətləndirmə məbləği;
- icarə üzrə həvəsləndirici ödənişlər çıxılmaqla, icarə müqaviləsinin başlanma tarixindən əvvəl aparılmış bütün icarə ödənişləri;
- bütün ilkin birbaşa xərclər; və
- bərpa xərcləri.

İstisna hal kimi, Bank qısamüddətli icarələri və azdəyərli aktivlərin icarəsinin uçotunu icarə ödənişlərini düz xətt metodu ilə əməliyyat xərcləri kimi tanımaqla aparır.

İcarə müddətini müəyyən edərkən Bankın rəhbərliyi icarənin uzadılması və ya icarənin ləğv edilməsi hüquqlarının istifadəsi üçün iqtisadi stimula yaradan bütün fakt və şərtləri nəzərə alır. İcarənin uzadılması hüquqları (və ya icarənin ləğv edilməsi hüququnun istifadəsi müddətindən sonrakı dövrlərin) yalnız müqavilənin müddətinin uzadılacağına (və ya ləğv edilməyəcəyinə) əsaslı şəkildə əminlik olduqda icarə müddətinə daxil edilir.

Qiymətləndirməyə təsir edən mühüm hadisə baş verdikdə və ya şəraitdə əhəmiyyətli dəyişiklik olduqda və belə hallar icarəyə götürənin nəzarəti altında olduqda qiymətləndirmə yenidən nəzərdən keçirilməlidir.

Bankın icarəyə götürən qismində çıxış etdiyi əməliyyat icarəsi müqavilələrinin uçotu. Aktivlər əməliyyat icarəsinə verildikdə alınacaq icarə ödənişləri icarə müddəti ərzində düz xətt metodundan istifadə etməklə icarə gəliri kimi tanınır.

3. Əsas uçot siyasəti (davamı)

Maliyyə icarəsi üzrə debitor borclar. Bank icarəyə verən qismində çıxış etdikdə və icarə obyektlerinin mülkiyyət hüququ ilə bağlı risk və gəlirləri əsas etibarilə icarəyə götürenə ötürdükdə, icarəyə verilmiş aktivlər maliyyə icarəsi üzrə debitor borclar kimi göstərilir və gələcək icarə ödənişlərinin cari dəyəri ilə qeydə alınır. Maliyyə icarəsi üzrə debitor borclar ilkin olaraq icarə müqaviləsinin bağlanma tarixində (icarə müqaviləsinin bağlanma tarixi icarə müqaviləsinin bağlanma tarixi və ya icarə münasibətləri üzrə iştirakçılar tərəfindən icarənin əsas şərtlərinin təsdiqlənmə tarixidir, bu tarixlərin hansının daha tez baş verməsindən asılı olaraq) müəyyən edilmiş diskont dərəcəsinə əsasən icarə münasibətlərinin yarandığı tarixdə qeydə alınır.

Maliyyə icarəsi üzrə ümumi debitor borclar ilə cari dəyər arasındakı fərq qazanılmamış maliyyə gəlirini əks etdirir. Bu gəlirlər, icarə müqaviləsində nəzərdə tutulan dərəcəni (I) 1-ci və 2-ci mərhələlərdə icarə üzrə debitor borcların ümumi balans dəyərinə və (ii) 3-cü mərhələdə icarə üzrə debitor borcların xalis balans dəyərinə tətbiq etməklə, icarə müddəti ərzində tanınır. İcarə münasibətlərinin təşkil edilməsi ilə birbaşa əlaqəli olan əlavə xərclər maliyyə icarəsi üzrə debitor borcların ilkin məbləğinə daxil edilir və icarə dövründə qeydə alınmış gəlirlərin həcmi azaldır. İcarədən əldə edilmiş maliyyə gəlirləri mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Deyersizləşmə üzrə ehtiyat ümumi GKZ modelinə uyğun olaraq tanınır. GKZ amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən kreditlər və avanslar ilə eyni şəkildə müəyyən edilir və maliyyə icarəsi müqavilələrində göstərilən faiz dərəcələrindən istifadə etməklə debitor borcların xalis balans dəyərinin diskontlaşdırılmış gələcək pul axınlarının cari dəyərinə silinməsi üçün ehtiyat hesabında tanınır. Təxmin edilən gələcək pul axınları icarəyə verilən aktivlərin alışı və satışından yaranacaq pul axınlarını əks etdirir

Müştərilər və kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər. Buraxılmış maliyyə alətləri və ya onların komponentləri o halda öhdəlik kimi təsnif edilir ki, müqavilə razılaşması Bankın üzərinə aşağıdakı öhdəliklərdən birinin qoyulması ilə nəticələnsin: sahibə pul vəsaitləri və ya öhdəliyi müəyyən məbləğdə pul vəsaitinin və ya digər maliyyə aktivinin müəyyən sayda xüsusi kapital alətlərinə mübadilə etməkdən fərqli olan yolla ödəmək. Belə alətlərə müştəri hesabları, ələcə də fiziki və hüquqi şəxslər, dövlət və kredit təşkilatlarının müddətli depozitləri daxildir. Bu məbləğlər qeyri-tөрəmə öhdəlikləri əks etdirir və amortizasiya olunmuş dəyərle qeydə alınır.

Borc öhdəlikləri. Borc öhdəlikləri beynəlxalq kreditorlar və dövlət təşkilatları, o cümlədən Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı, Sahibkarlığın İnkişafı Fondu və Kend Təsərrüfatı Nazirliyi yanında Aqrar Kredit və İnkişaf Agentliyindən cəlb edilmiş borclardan ibarətdir. Bu maliyyə alətləri ilkin olaraq əməliyyat xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərdə, sonradan isə effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya olunmuş dəyərdə tanınır.

Subordinasiyalı kreditlər. Subordinasiyalı kreditlər yalnız bank ləğv edildiyi halda daha yüksək prioritetli digər kreditorların tələbləri ödənildikdən sonra ödənilir. Subordinasiyalı borclar amortizasiya olunmuş dəyərdə qeydə alınır.

Tөрəmə maliyyə alətləri. Tөрəmə maliyyə alətləri, o cümlədən xarici valyuta müqavilələri, forvard müqavilələri, ələcə də valyuta və faiz svopları ədalətli dəyərle uçota alınır.

Bank, həmçinin valyuta mübadiləsi məqsədilə kontragent banklarla kreditlərin qarşılıqlı şəkildə evezləşdirilməsinə dair müqavilələr bağlayır. Hüquql cəhətdən belə kreditlər ayrıca alətlər olsalar da, aşağıdakı hallarda birləşdirilir və vahid tөрəmə maliyyə aləti (valyuta svopu) kimi xalis şəkildə uçota alınır: (I) belə kreditlər eyni vaxtda və qarşılıqlı şərtlərlə verildikdə və qəbul edildikdə (II) eyni kontragentlə bağlandıqda (III) eyni riskə ald olduqda və (iv) bir əməliyyat ilə həyata keçirilməsi mümkün olmayan əməliyyatların ayrıca strukturlaşdırılması üçün aydın bıznes məqsədləri olmadıqda.

Müsbət ədalətli dəyəri olan tөрəmə alətlər aktivlərin, mənfəət ədalətli dəyəri olanlar isə öhdəliklərin tərkibində göstərilir. Tөрəmə alətlərin ədalətli dəyərindəki dəyişikliklər il üzrə mənfəət və ya zərər hesabında "tөрəmə maliyyə alətləri üzrə zərər çıxılmaqla gəlir" kimi əks etdirilir. Ədalətli dəyər bazar kotirovkaları və ya müvafiq alətin cari bazar və müqavilə qiymətlərini, ələcə də digər amilləri nəzərə alan qiymətləndirmə modelləri əsasında müəyyən edilir.

Asılı tөрəmə alət tөрəmə olmayan əsas müqaviləni də özündə ehtiva edən hibrid alətin bir komponentidir. Hibrid alət üzrə yaranan pul axınlarının bir hissəsi ayrıca tөрəmə alət ilə oxşar şəkildə dəyişir. Asılı tөрəmə alət əks təqdirdə müqaviləyə əsasən tələb edilən pul axınlarının bir hissəsi və ya hamısının təyin edilmiş faiz dərəcəsinə, maliyyə alətinin qiymətinə, əmtəə qiymətinə, xarici valyuta məzənnəsinə, qiymət və ya dərəcələr indeksinə, kredit reytinginə və ya kredit indeksinə və ya digər dəyişənlə uyğun olaraq düzəliş edilməsinə səbəb olur, bir şərtlə ki, qeyri-maliyyə dəyişəni halında dəyişən müqavilə tərəfinə xas deyildir. Maliyyə alətinə əlavə edilmiş, lakin müqaviləyə əsasən həmin alətdən asılı olmadan köçürülə bilən və ya sövdələşmə üzrə fərqli qarşı tərəfə malik olan tөрəmə alət asılı tөрəmə alət deyil, fərdi maliyyə alətidir.

3. Əsas uçot siyasəti (davamı)

Ehtiyatlar. Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlara qeyri-müəyyən müddət və ya məbləğə malik olan öhdəliklər daxildir. Bank keçmiş hadisələr nəticəsində hüquqi və ya işgüzar praktikadan irəli gələn öhdəliklərə malik olduqda, bu öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün iqtisadi resursların sərf olunmasının ehtimalı böyük olduqda və öhdəliklərin məbləği kifayət qədər dəqiq ehtimal edilə bildikdə ehtiyatlar uçota alınır.

Səhmdar kapitalı. Adi səhmlər səhmdar kapitalı kimi təsnif edilir. Biznesin birləşməsi istisna olmaqla, yeni səhmlərin buraxılması ilə birbaşa bağlı olaraq üçüncü tərəflərə ödənişlərə çəkilən xərclər kapitalın tərkibində həmin emissiya nəticəsində əldə edilmiş məbləğin azalması kimi əks etdirilir. Əldə edilmiş vəsaitlərin ədalətli dəyərinin buraxılmış səhmlərin nominal dəyərindən artıq olan hissəsi əlavə kapital kimi əks etdirilir.

Dividendlər. Dividendlər elan olunub təsdiqləndiyi dövrdə kapitalda qeydə alınır. Hesabat dövründən sonra, lakin maliyyə hesabatlarının təsdiqlənməsindən əvvəl elan edilmiş dividendlər haqqında məlumat "hesabat tarixindən sonrakı hadisələr" qeydində açıqlanır. Mənfəətdən dividendlər və digər ödənişlər Bankın yerli qanunvericiliyə uyğun hazırlanmış maliyyə hesabatlarına əsasən həyata keçirilir.

Şerti öhdəliklər. Şerti öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onların ödənilməsi üçün ehtiyatların xərclənməsi ehtimalı az olanda, maliyyə hesabatlarında açıqlanır. Şerti aktivlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onlarla bağlı iqtisadi faydaların daxil olması ehtimal edildikdə maliyyə hesabatlarında açıqlanır.

Gəlir və xərclərin tanınması. Gəlirlər Bank tərəfindən iqtisadi səmərənin əldə edilməsi ehtimal edildikdə və xərclər etibarlı şəkildə ölçülə bildikdə tanınır.

Faiz və oxşar gəlir və xərclər. FVTPL kateqoriyasına aid olan maliyyə alətləri istisna olmaqla, bütün borc alətləri üzrə faiz gəlirləri və xərcləri effektiv faiz metoduna əsasən hesablama metodu ilə qeydə alınır. Bu metoda əsasən faiz gəlirləri və xərclərinə müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün komissiya və haqlar, əməliyyat xərcləri, ələcə də bütün digər mükafat və ya güzəştlər daxildir.

Effektiv faiz dərəcəsinə aid olan komissiya haqlarına maliyyə aktivinin yaradılması və ya alınması, yaxud maliyyə öhdəliyinin (məsələn, ödəmə qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi, zəmanətlərin və ya girovun dəyərləndirilməsi və qeydə alınması, maliyyə alətinin təqdim edilməsi şərtlərinin razılaşdırılması və əməliyyat sənədlərinin hazırlanması haqları) buraxılması ilə əlaqədar alınmış və ya ödənilmiş komissiya haqları daxildir. Bazar faiz dərəcələri ilə kreditlərin verilməsi üzrə öhdəlik üçün Bank tərəfindən alınmış komissiya haqları, Bankın xüsusi kredit müqaviləsini imzalayacağı ehtimal edildikdə və kreditin verilməsindən sonra qısa müddət ərzində onun realizasiyasını planlaşdırmadıqda effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi hesab edilir. Bank kreditlərin verilməsi üzrə öhdəlikləri FVTPL kateqoriyasına aid olunan maliyyə öhdəlikləri kimi təsnifləşdirmir.

Alınmış və ya yaranmış kredit üzrə dəyersizləşmiş maliyyə aktivləri üçün effektiv faiz dərəcəsi gələcək pul axınlarını (ilkın gözənilən kredit zərərləri daxil olmaqla) ilkin tanınma zamanı ədalətli dəyərə (adətən alış qiymətinə uyğun) diskontlaşdıran dərəcədir. Nəticədə, kredit riski nəzərə alınmaqla, effektiv faiz dərəcəsinə düzəliş edilir.

Faiz gəlirləri dəyersizləşmiş maliyyə aktivləri (3-cü Mərhele) istisna olmaqla, maliyyə aktivlərinin ümumi balans dəyərinə effektiv faiz dərəcəsinə tətbiq etməklə hesablanır. Belə aktivlər üzrə faiz gəlirini hesablayarkən dəyersizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla, aktivin amortizasiya olunmuş dəyərinə effektiv faiz dərəcəsi tətbiq edilir.

3-cü Mərheleyə aid edilmiş maliyyə aktivi üzrə kredit riski sonradan aktivin dəyersizləşmədiyi təqdirdə azalarsa və bu azalma obyektiv olaraq aktivin dəyersizləşmiş kimi müəyyən edilməsindən sonra baş verən hadisə (yeni, aktivin bərpa edilməsi) ilə əlaqələndirilərsə, həmin aktiv 3-cü Mərheledən yenidən təsnifləşdirilir (karantin qaydalarına uyğun olaraq) və faiz gəliri ümumi balans dəyərinə effektiv faiz dərəcəsi tətbiq etməklə hesablanır. Aktivin 3-cü Mərheleyə aid edilməsinə görə əvvəllər mənfəət və ya zərerdə tanınmayan, lakin aktivin bərpa edilməsindən sonra əldə edilməsi gözənilən əlavə faiz gəliri dəyersizləşmənin azalması kimi tanınır.

3. Əsas uçot siyasəti (davamı)

Haqq və komissiya gəlirləri. Bank haqq və komissiya gəlirlərini müştərilərə göstərdiyi xidmətlərdən əldə edir. Haqlardan əldə edilən gəlir aşağıdakı iki kateqoriyaya bölünə bilər:

- **Müəyyən zaman anında göstərilmiş xidmətlərdən komissiya gəliri**
Haqq və komissiya gəlirləri müştərinin Bank tərəfindən göstərilən xidmətlərin faydasını eyni anda qəbul və istifadə etdiyi müəyyən dövr ərzində düz xətt metodu ilə tanınır. Müəyyən müddətdə göstərilmiş xidmətlərdən komissiya gəliri həmin müddət ərzində hesablanır. Bu haqlara komissiya gəliri daxildir. Kreditlərin verilməsi öhdəlikləri ilə bağlı haqlar (bu kreditlərin istifadə edilməsi ehtimalı yüksək olanda) və kreditlərlə bağlı digər haqlar (hər hansı əlavə xərclərlə birlikdə) gələcək dövrlərə aid edilir və kredit üzrə faktiki faiz dərəcəsinə düzəliş kimi tanınır.
- **Əməliyyat xidmətlərinin göstərilməsindən komissiya gəliri**
Haqq və komissiya gəlirləri Bank öz icra öhdəliyini yerinə yetirdiyi anda, adətən müvafiq əməliyyatı həyata keçirdikdən sonra tanınır. Alınmış və ya alınacaq haqq və komissiya məbləği fərqli icra öhdəlikləri kimi müəyyən edilmiş xidmətlər üzrə əməliyyat qiymətini əks etdirir. Üçüncü tərəf adından hər hansı əməliyyat və ya danışıqlarda iştirak müvafiq əməliyyat başa çatdıqdan sonra tanınır. Müəyyən gəlirlilik göstəriciləri ilə bağlı olan haqlar və ya haqqın komponentləri müvafiq meyarlar yerinə yetirildikdən sonra tanınır.

Xarici valyutaların alqı-satqısı və konvertasiyası. Bank xarici valyutaların alqı-satqısı və mübadiləsi üzrə əməliyyatları kassa və bank hesabları vasitəsilə həyata keçirir. Əməliyyatlar Bank tərəfindən müəyyən edilən və əməliyyat tarixlərində rəsmi məzənnədən fərqli olan məzənnə ilə aparılır. Rəsmi məzənnə ilə Bankın müəyyən etdiyi məzənnə arasındakı fərqlər müəyyən icra öhdəliyi yerinə yetirildiyi anda xarici valyuta əməliyyatları üzrə zərər çıxılmaqla gəlir kimi tanınır.

Xarici valyutanın çevrilməsi. Hazırkı maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər Bankın əməliyyat və təqdimat valyutası olan Azərbaycan manatı ilə ("AZN") təqdim edilir. Xarici valyutada aparılan əməliyyatlar ilk öncə əməliyyat tarixində qüvvədə olan valyuta məzənnəsindən istifadə etməklə funksional valyutada qeydə alınır. Xarici valyuta ilə olan monetar aktivlər və öhdəliklər hesabat tarixinə qüvvədə olan məzənnədən istifadə etməklə funksional valyutaya yenidən çevrilir. Xarici valyutada olan əməliyyatların çevrilməsindən yaranan bütün gəlirlər və zərərlər mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə xalis gəlir (zərər) sətir maddəsi kimi tanınır. Xarici valyuta ilə olan və maya dəyəri ilə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr ilkin əməliyyatların tarixlərinə mövcud olan məzənnə ilə çevrilir. Xarici valyutada olan və ədalətli dəyərle ölçülən qeyri-monetar maddələr ədalətli dəyərin təyin edildiyi tarixdə mövcud olan məzənnə ilə çevrilir.

Xarici valyuta ilə aparılan əməliyyatın müqavilə üzrə valyuta məzənnəsi ilə Mərkəzi Bankın əməliyyat tarixində qüvvədə olan məzənnəsi arasında fərqlər xarici valyuta ilə dilinq əməliyyatları üzrə gəlir/zərərin tərkibində əks etdirilir.

31 dekabr tarixinə Bank hazırkı maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün aşağıdakı rəsmi xarici valyuta məzənnələrindən istifadə etmişdir:

	2021	2020
1 ABŞ dolları	1.7000 AZN	1.7000 AZN
1 Avro	1.9265 AZN	2.0890 AZN

İşçi heyəti üzrə xərclər və müvafiq ayırmalar. Əmək haqları, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, məzuniyyət və xəstəlik vərəqələri üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar Bankın işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlər göstərildikdə hesablanır. Bankın yerli qanunvericiliyə uyğun müəyyən edilmiş haqlar üzrə ödənişlərdən başqa pensiya və analoji ödənişləri həyata keçirmək üçün hər hansı hüquqi və ya işgüzar praktikadan yaranan öhdəliyi yoxdur.

Dövlət subsidiyası. Dövlətdən bazar faiz dərəcəsindən aşağı faizlə cəlb edilmiş kreditlər üzrə gəlir BMS 20-ye uyğun olaraq dövlət subsidiyası kimi uçota alınır. BMHS 9-a əsasən belə kreditlər üzrə gəlir kreditin ilkin balans dəyəri ilə daxil olan pul vəsaitləri arasında fərq kimi ölçülür. Bu gəlir məbləği Bank tərəfindən təxire salınır və "təxire salınmış gəlir" kimi tanınır. Bu məbləğ sonradan mənfəət və zərər haqqında hesabatda effektiv faiz dərəcəsi metodu ilə hesablanmış faiz xərclərinə proporsional olaraq tanınır.

"Azərbaycan Respublikasında fiziki şəxslərin problemlili kreditlərinin həlli ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanına uyğun olaraq dövlətdən alınmış kompensasiya vəsaitləri birbaşa olaraq mənfəət və zərər hesabatında tanınır.

3. Əsas uçot siyasəti (davamı)

Borclann yığılması xercəri. Bu xercər, bezi kiçik və orta sahibkarlarla bağlı məhkəmə qərarlarının icrasında borcların yığılmasına dəstək müqabilində kollektor agentliyinə ödənişləri və borcların yığılması üzrə daxili xercəri eks etdirir.

Dövr ərzində GKZ metodologiyasına dəyişikliklər

Bank 2020-ci ildə COVID-19 ilə bağlı GKZ metodologiyasına tətbiq etdiyi aşağıdakı mülahizələri tədricən çıxararaq onu pandemiyaadan əvvəlki vəziyyətə qaytarmışdır:

- *Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması və mərhələlərin müəyyən edilməsi*
- *COVID-19 ilə bağlı proqnozlaşdırılan gələcək məlumatlar*

4. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr

Bank maliyyə hesabatlarında uçota alınan məbləğlərə və aktiv və öhdəliklərin balans dəyərində növbəti maliyyə ili ərzində təsir göstərən ehtimallar və mülahizələr irəli sürür. Həmin ehtimallar və mülahizələr müntəzəm olaraq rəhbərliyin təcrübəsinə və digər amillərə, həmçinin rəhbərliyin fikrincə mövcud şəraitə uyğun olaraq əsaslandırılmış gələcək hadisələr üzrə təxminlərə əsasən təhlil edilir. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı rəhbərlik, həmçinin peşəkar ehtimallar və təxminlər irəli sürür. Maliyyə hesabatlarında əks etdirilən məbləğlərə daha çox təsir göstərən peşəkar mülahizələr və növbəti maliyyə ili ərzində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərində əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan təxminlərə aşağıdakılar daxildir:

Fəaliyyətin fasiləsizliyi. Rəhbərlik hazırkı maliyyə hesabatlarını fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipi əsasında hazırlamışdır. Belə bir mülahizə irəli sürərək rəhbərlik Bankın maliyyə vəziyyətini, cari planlarını, gələcək əməliyyatlar üzrə rentabelliği və maliyyə resurslarından istifadəni nəzərə almış, həmçinin son makro-iqtisadi dəyişikliklərin Bankın fəaliyyətinə təsirini təhlil etmişdir.

Bank 31 dekabr 2021 və 31 dekabr 2020-ci il tarixinə prudensial normativləri yerinə yetirmişdir. Daha ətraflı məlumat üçün Qeyd 25-ə baxın.

Gözlənilən kredit zərərlerinin qiymətləndirilməsi. Gözlənilən kredit zərərlerinin qiymətləndirilməsi müvafiq metodologiya, modeller və ilkin məlumatlardan istifadə etməklə aparılan əhəmiyyətli hesablamadır. Gözlənilən kredit zərərlerinin qiymətləndirilməsi metodologiyasına dair ətraflı məlumat Qeyd 9 və 23-də təqdim edilir. Aşağıdakı komponentlər kredit zərərleri üzrə ehtiyata əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərir: defolt anlayışı, kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması (SICR) və onun qiymətləndirilməsi meyarı, defolt ehtimalı (PD), defolta məruz qalan dəyər (EAD), defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ (LGD), eləcə də makroiqtisadi ssenarilər, GKZ-nin qiymətləndirilməsi məqsədilə maliyyə aktivlərinin segmentasiyası, fərdi alətlər və ya qrup şəklində GKZ-nin qiymətləndirmə səviyyəsinin müəyyən edilməsi. Bank gözlənilən kredit zərərleri üzrə ehtimallar və faktiki kredit zərərleri arasındakı fərqlərin azaldılması məqsədilə modelləri və modeller üzrə məlumatları müntəzəm olaraq təhlil edir və təsdiqləyir. GKZ səviyyəsinə uyğun olan proqnoz fərziyyələr və onların çəki əmsalları əhəmiyyətli olmamışdır.

Bank GKZ-nin qiymətləndirilməsi üçün dəstəkləyici proqnozlaşdırılan məlumatlardan, əsasən də özünün proqnoz makroiqtisadi modelinin nəticələrindən istifadə etmişdir. 31 dekabr 2021-ci il tarixinə GKZ səviyyəsinə uyğun olan ən əhəmiyyətli proqnoz fərziyyələri və onların çəki əmsalları aşağıda göstərilir:

Dəyişənlər	Ssenarilər	Çəki əmsalları	2022	2023	2024
Qeyri-neft ÜDM-nin artım tempi	Baza	50%	5.1%	5.6%	4.9%
	Artım	25%	8.0%	8.5%	7.5%
	Azalma	25%	1.5%	2.0%	1.5%
Neftin qiyməti (Brent) ABŞ dolları ilə	Baza	50%	70-75	65-70	65-75
	Artım	25%	85-95	85-95	85-95
	Azalma	25%	55-65	55-65	55-65
ÜDM deflyatoru	Baza	50%	102.7%	104.9%	106.6%
	Artım	25%	104.9%	108.6%	113.3%
	Azalma	25%	99.5%	97.7%	97.2%

4. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr (davamı)

31 dekabr 2020-ci il tarixinə fərziyyələr və çəki əmsalları aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Dəyişənlər</i>	<i>Ssenarilər</i>	<i>Çəki əmsalları</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>
Qeyri-neft ÜDM-si	Baza	50%	3.5%	4.0%	3.5%
	Artım	25%	5.0%	5.0%	5.0%
	Azalma	25%	-1.0%	0%	1.0%
Neftin qiyməti (Brent) ABŞ dolları ilə	Baza	50%	40-48	45-51	45-51
	Artım	25%	45-51	45-51	45-51
	Azalma	25%	35-41	35-41	35-41
Böhran	Baza	50%	*1	0	0
	Artım	25%	0	0	0
	Azalma	25%	1	0	0

*Əsas ssenaride 1 göstəricisi 2021-ci ilin yalnız birinci yansında böhranın davam etməsini bildirir.

Gələcək makroiqtisadi fərziyyələr üzrə təyin edilmiş azalma ssenarisini üzrə çəki əmsalının 10% artması və baza və artım ssenarilərini üzrə hər bir çəki əmsalının müvafiq olaraq 5% azalması 31 dekabr 2021-ci il tarixinə qrup şəklində qiymətləndirilən kreditlər üzrə GKZ-nin 311 min AZN (31 dekabr 2020: 675 min AZN) çox olmasına gətirib çıxarardı.

LGD təxminlərinin 10% artması və ya azalması 31 dekabr 2021-ci il tarixinə GKZ üzrə ümumi ehtiyatın 4,804 min AZN çox və ya az olmasına (31 dekabr 2020: 6,780 min AZN çox və ya az olmasına) gətirib çıxarardı.

Mikro kreditlər seqmenti üzrə LGD təxminlərinin 10% artması və ya azalması 31 dekabr 2021-ci il tarixinə GKZ üzrə ümumi ehtiyatın 2,389 min AZN çox və ya az olmasına (31 dekabr 2020: 3,004 min AZN çox və ya az olmasına) gətirib çıxarardı. Kiçik və orta sahibkarlara verilmiş kreditlər seqmenti üzrə LGD təxminlərinin 10% artması və ya azalması 31 dekabr 2021-ci il tarixinə GKZ üzrə ümumi ehtiyatın 2,048 min AZN çox və ya az olmasına (31 dekabr 2020: 3,315 min AZN çox və ya az olmasına) gətirib çıxarardı. İstehlak və işçilərə verilmiş kreditlər seqmenti üzrə LGD təxminlərinin 10% artması və ya azalması 31 dekabr 2021-ci il tarixinə GKZ üzrə ümumi ehtiyatın 366 min AZN çox və ya az olmasına (31 dekabr 2020: 452 min AZN çox və ya az olmasına) gətirib çıxarardı.

2015-ci ildə milli valyutanın devalvasiyası makroiqtisadi çətinliklərə gətirib çıxarmış və növbəti bir neçə il ərzində biznes mühitinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərmişdir ki, bu da kredit portfelinin pisləşməsinə səbəb olmuşdur. Restrukturizasiya və bərpə prosesinin optimallaşdırılması məqsədilə, Bank struktur dəyişikliklər etmiş və 2019-cu ildə əsas etibarilə problemlil kreditlər ilə işləmək üçün ixtisaslaşmış komanda yaratmışdır. Nəticədə, növbəti illərdə Bank 2015-2016-cı il böhranından miras qalmış portfelin müəyyən hissəsinin bərpasını təmin edə bilmişdir. Eyni zamanda, kreditlərin bərpası və restrukturizasiyası, habelə ödənilməmiş kredit portfelinin optimallaşdırılması məqsədilə, Bank həmin kreditlərin bərpası haqqında əsaslı gözləntiləri olmayan və ödəmə vaxtı əhəmiyyətli dərəcədə gecikdirilmiş kreditləri silmişdir.

Bərpa olunan kreditlər (məs: kredit kartları, overdraftlar) üzrə borc qalıqı. Müəyyən kredit mexanizmləri üzrə Bankın məruz qaldığı kredit riskinin həcmi kredit müqaviləsinin maksimum müddətindən artıq ola bilər. Bu istisna kredit və istifadə olunmamış kredit komponentindən ibarət olan müəyyən bərpa olunan kreditlərə, eləcə də Bankın müqavilə üzrə kreditin ödənişini tələb etməsi və istifadə olunmamış kredit komponentini ləğv etməsi ilə əlaqədar kredit zərərləri üzrə məruz qaldığı riski məhdudlaşdırmadığı hallara tətbiq edilir.

Bələ kredit mexanizmləri üçün Bank gözlənilən kredit zərərlərini kredit riskinə məruz qaldığı dövr ərzində qiymətləndirir və GKZ-lər kredit riskinin idarə edilməsi tədbirləri hesabına azalmır. Bu istisnanın tətbiq edilməsi mülahizəyə əsaslanır. Rəhbərlik bu istisnanın tətbiq edildiyi fərdi və kommərsiya kreditləri kimi kredit mexanizmlərinin müəyyən edilməsi üçün mülahizə irəli sürmüşdür. Bank bu istisnanı aşağıdakı xüsusiyyətlərə malik kredit mexanizmlərinə tətbiq etmişdir: (a) sabit ödəmə müddəti və ya strukturunun olmaması, (b) müqaviləyə müqavilədə nəzərdə tutulan qaydada xitam verilməsi imkanının kredit riskinə məruz qalmanın gündəlik idarə edilməsi məqsədilə istifadə edilməməsi və yalnız ayrıca kredit mexanizmi səviyyəsində kredit riskinin artması Banka məlum olduqda müqaviləyə xitam verilməsi, və (c) risklərin qrup şəklində idarə edilməsi. Bundan əlavə, Bank GKZ-nin qiymətləndirilməsi dövrünün, o cümlədən risklərə məruz qalmanın başlanma və gözlənilən başa çatma tarixinin müəyyən edilməsi üçün mülahizə irəli sürmüşdür.

4. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr (davamı)

Bank əvvəlki dövrlər üzrə məlumat və təcrübə ilə bağlı aşağıdakıları nəzərdən keçirmişdir: (a) Bankın analogi aletlər üzrə kredit riskinə məruz qaldığı dövr, o cümlədən kredit riskindəki əhəmiyyətli dərəcədə artımın qiymətləndirildiyi dövrün başlanğıcını müəyyən edən kredit mexanizmindəki son əhəmiyyətli modifikasiya tarixi (b) kredit riskinin əhəmiyyəti dərəcədə artmasından sonra analogi maliyyə aletləri üzrə defolt hallarının baş verə biləcəyi müddət və (c) kredit riskinin idarə edilməsi tədbirləri (məs: istifadə edilməmiş kredit limitlərinin azaldılması və ya ləğv edilməsi), vaxtından əvvəl ödəniş əmsalı və kreditlərin gözlənilən ödəmə müddətinə təsir göstərən digər amillər. Bu amillərdən istifadə edərkən Bank bərpa edilən kredit mexanizmləri portfellerini alt-qruplara bölür və əvvəlki dövrlərin məlumatları və təcrübəsinə, eləcə də proqnoz məlumatlarına əsasən ən uyğun amilləri tətbiq edir.

Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması. Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması ilə bağlı qiymətləndirmə aparmaq üçün Bank hesabət və ilkin tanınma tarixlərinə maliyyə aktivi üzrə hesablanmış müvafiq defolt risklərini müqayisə edir. Qiymətləndirmə zamanı hesabət tarixinə kredit riskinin müəyyən səviyyəsi deyil, kredit riskinin nisbətən artması nəzərdən keçirilir. Bank əldə olunması əlavə xərc tələb etməyən dəstəkləyici və əsaslandırılmış proqnozlaşdırılan məlumatları, o cümlədən müəyyən müştəri portfellerinin davranış aspektləri daxil olmaqla, bir sıra amilləri nəzərə alır. Bank defolt anına qədər kredit riskinin artması ilə bağlı davranış əlamətlərini müəyyən müəyyən edir və müvafiq proqnozlaşdırılan məlumatlarını fərdi maliyyə aleti və ya portfel səviyyəsində kredit riskinin qiymətləndirilməsində istifadə edir. Qeyd 28-ə baxın.

Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə GKZ bütöv müddət üçün GKZ kimi qiymətləndirilseydi (hazırda 1-ci Mərhələyə aid olan və 12 aylıq GKZ modeli ilə qiymətləndirilən zərərlər daxil olmaqla), 31 dekabr 2021-ci il tarixinə GKZ üzrə ehtiyat 3,067 min AZN çox (31 dekabr 2020: 760 min AZN çox) olardı.

Maliyyə aktivlərinin modifikasiyası. Maliyyə aktivləri müqavilə şərtlərinə uyğun olaraq modifikasiya edildikdə (məs: onların şərtlərinə yenidən baxıldıqda), Bank bu modifikasiyanın əhəmiyyətli olub olmadığını və ilkin aktivin tanınmasının dayandırılmasına və yeni aktivin ədalətli dəyərə tanınmasına gətirib çıxarmalı olub-olmadığını qiymətləndirir. Bu qiymətləndirmə əsasən müvafiq uçot siyasətində qeyd olunan keyfiyyət amillərinə əsaslanır və əhəmiyyətli mülahizələrin tətbiq olunmasını tələb edir. Xüsusilə, Bank şərtlərinə yenidən baxılmış dəyersizləşmiş kredit müqavilələrinin tanınmasının dayandırılması, eləcə də yeni tanınmış kreditlərin ilkin tanınma zamanı dəyersizləşmiş kreditlər kimi nəzərdən keçirilməsi kimi məsələlərə dair qərar qəbul edərkən mülahizə irəli sürür. Tanınmanın dayandırılması zərurəti ilə bağlı qərar belə modifikasiya nəticəsində risk və faydaların, yeni, gözlənilən pul axınlarının (müqavilədə nəzərdə tutulmayan pul axınları) dəyişməsindən asılıdır. Rəhbərlik belə kreditlərin modifikasiyası nəticəsində risk və faydaların dəyişmədiyini və buna görə də mahiyyət etibarilə bütün bu dəyişikliklərin və kreditlərin tanınmasının dayandırılmadığını və dəyersizləşmiş kreditlər mərhələsindən yenidən təsnifləşdirilmədiyini müəyyən etmişdir.

Vergilər. Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez edilən dəyişikliklərə məruz qalır. Bankın fəaliyyətinə tətbiq edilən həmin qanunvericiliyin və dəyişikliklərin rəhbərlik tərəfindən şərhli müvafiq orqanlar tərəfindən mübahisələndirilə bilər. Nəticədə, əlavə iri vergi, cərimə və faiz hesabına bilər. Vergi yoxlamaları yoxlamanın keçirildiyi il də daxil olmaqla, vergi ödəyicisinin son üç təqvim ilindən çox olmayan fəaliyyətini əhatə edə bilər. Rəhbərlik hesab edir ki, 31 dekabr 2021-ci il tarixinə müvafiq qanunvericiliyin rəhbərlik tərəfindən tətbiq edilən şərhli münasibdir və Bankın vergi mövqeyi qəbul ediləcəkdir.

Tanınmış təxirə salınmış xalis vergi aktivi vergiyə cəlb olunan gəlirdən gələcək çıxılmalar vasitəsilə əldə olunan mənfəət vergisi məbləğlərindən ibarətdir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabətdə qeydə alınır. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivi müvafiq vergi faydasının realizasiya oluna biləcəyi zaman qeydə alınır. Vergiyə cəlb olunan gələcək mənfəətin və gələcəkdə yaranması ehtimal edilən vergi faydası məbləğinin müəyyən edilməsi rəhbərlik tərəfindən hazırlanmış ortamüddətli biznes planına və onun ekstrapolyasiya nəticələrinə əsaslanır. Biznes-plan rəhbərliyin şəraitə adekvat olan təxminlərinə əsaslanır. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinə əsasən keçmiş illərin zərəri 5 ilədək davam edən sonrakı dövrə keçirilə bilər (Qeyd 17).

Təminatın dəyərini müəyyən edilməsi. Rəhbərlik təminatın bazar dəyərini müntəzəm olaraq nəzərdən keçirir. Rəhbərlik təminatın ədalətli dəyərini cari vəziyyətə uyğunlaşdırmaq üçün öz mülahizəsindən və ya müstəqil rəyindən istifadə edir. Tələb edilən təminat məbləği və ya girov kontragentin kredit riskinin qiymətləndirməsindən asılıdır.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların ilkin tanınması. Bank adı fəaliyyəti zamanı əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aparır. BMHS 9-a uyğun olaraq maliyyə aletləri ilkin olaraq ədalətli dəyərə tanınmalıdır. Lakin həmin əməliyyatların bazar və ya qeyri-bazar faiz dərəcələrində həyata keçirilməsini müəyyən etmək məqsədilə bu cür əməliyyatlar üçün aktiv bazar mövcud olmadıqda peşəkar mülahizələrdən istifadə etmək lazım gəlir.

4. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr (davamı)

Mülahizələrin irəli sürülməsinin əsasını əlaqəli olmayan tərəflərlə analogi emeliyyatların qiymətinin müəyyən edilməsi və effektiv faiz dərəcəsinin təhlili təşkil edir. Əlaqəli tərəflərlə emeliyyatların şərtləri haqqında məlumat Qeyd 30-da açıqlanır.

İcarə müddətinin müəyyən edilməsi. Bank müqaviləyə xitam verilməsi ilə bağlı bir tərəfin digərinə 2 ay əvvəl bildiriş göndərməyəcəyi halda avtomatik olaraq yenilənən müddətsiz müqavilələr əsasında üçüncü tərəflərdən ofis sahələri icarəyə götürür. Bank belə müqavilələr üzrə ləğv etmə seçimi olmayan icarə müddətini müəyyən edərkən müqavilələrə xitam verilecəyi halda tətbiq ediləcək cərimələri, o cümlədən icarəyə götürülmüş əmlakın əsaslı təmiri, yerdeyişmə xərcləri və ya binaların Bankın fəaliyyəti üçün əhəmiyyəti kimi iqtisadi antistimulları nəzərə alır. Bunun nəticəsində dəyəri əhəmiyyətli olan ofis sahələrinin icarə müddəti 3-5 il, torpaq sahəsinin icarə müddəti isə 40 il müəyyən edilmişdir.

Əmlak və avadanlıqların faydalı istifadə müddətinin yenidən nəzərdən keçirilməsi. Əmlak və avadanlıqların faydalı istifadə müddətinin müəyyən edilməsi oxşar aktivlər ilə bağlı mövcud təcrübəyə əsasən peşəkar mülahizələr tətbiq etməklə aparılmışdır. Belə aktivlərlə bağlı gələcək iqtisadi faydalar əsasən onların istifadəsi nəticəsində əldə ediləcəkdir. Lakin avadanlığın texniki və kommersiya baxımından köhnəlməsi və aşınması kimi digər amillər bu aktivlərlə bağlı iqtisadi faydaların azaldılmasına gətirib çıxarır. Rəhbərlik aktivlərin cari texniki vəziyyətini və bu aktivlərin Banka iqtisadi fayda gətirəcəyi təxmin edilən dövrü nəzərə alaraq, əsas vəsaitlərin qalan faydalı istifadə müddətini müəyyən edir. Bu zaman aşağıdakı əsas amillər nəzərə alınır: (a) aktivlərin gözlənilən istifadə müddəti; (b) istismar göstəriciləri və texniki xidmət qaydalarından asılı olan gözlənilən fiziki köhnəlmə və aşınma; və (c) bazar şərtlərindəki dəyişikliklər nəticəsində avadanlığın texnoloji və kommersiya baxımından köhnəlməsi və aşınması.

5. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərtlərin tətbiqi

Aşağıdakı yenidən işlənmiş standartlar 1 yanvar 2021-ci il tarixindən qüvvəyə minmiş, lakin Banka əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməmişdir.

BMHS 16-ya dəyişiklik – COVID-19 ilə əlaqədar icarə güzəştlərinin uçotu (28 may 2020-ci ildə dərc olunub və 1 iyun 2020-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu dəyişiklik icarəyə götürənləri COVID-19 ilə əlaqədar icarə güzəştinin icarə modifikasiyası olub olmadığını qiymətləndirmək üçün fakültativ azadolma formasında güzəştə təmin edir. İcarəyə götürənlər icarə güzəştlərinin uçotunu belə güzəştlərin icarə modifikasiyası formasında aparmaya bilərlər. Bu praktiki istisna yalnız COVID-19 pandemiyası ilə əlaqədar olaraq təqdim edilmiş icarə güzəştlərinə və yalnız aşağıdakı şərtlər yerinə yetirildiyi təqdirdə tətbiq edilir: icarə ödənişlərindəki dəyişiklik icarə haqqının dəyişiklikdən dərhal əvvəl icarə ödənişindən artıq olmayacağı halda yenidən nəzərdə keçirilməsinə səbəb olur; icarə ödənişlərindəki hər hansı azalma yalnız 30 iyun 2021-ci il tarixindən gec olmayan ödənişlərə təsir edir; və digər icarə şərtlərində ciddi dəyişikliklər olmur. 31 mart 2021-ci il tarixində pandemiyanın davam etməsi ilə əlaqədar olaraq, BMUSŞ (IASB) güzəşt tarixlərini 30 iyun 2021-ci il tarixindən 30 iyun 2022-ci il tarixinə qədər artırmaq üçün əlavə dəyişikliklər dərc etmişdir (həmin dəyişikliklər 1 aprel 2021-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bank könüllü olaraq ilkin dəyişikliyə əlavəni vaxtından əvvəl qəbul etmişdir.

BMHS 9, BMS 39 və BMHS 7, BMHS 4 və BMHS 16 üzrə Faza 2 düzəlişləri - Baza faiz dərəcəsi (IBOR) islahatı (27 avqust 2020-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2021-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Faza 2 düzəlişləri bir baza faiz dərəcəsinin alternativ ilə əvəzlənməsi də daxil olmaqla, islahatların nəticələrindən irəli gələn məsələlərin həllinə yönəlib. Dəyişikliklər aşağıdakı sahələri əhatə edir.

- **IBOR islahatı nəticəsində yaranan müqavilə üzrə pul axınlarının müəyyən edilməsi əsaslarındakı dəyişikliklərin uçotu:** Amortizasiya olunmuş maya dəyəri ilə qiymətləndirmənin tətbiq edildiyi alətlər üçün dəyişikliklərə əsasən müəssisələr praktiki istisna olaraq, IBOR islahatı nəticəsində yaranan müqavilə üzrə pul axınlarının müəyyən edilməsi əsaslarındakı dəyişikliyi BMHS 9-un B5.4.5-ci bəndində göstərilən təlimatdan istifadə edərək effektiv faiz dərəcəsinə dəyişdirməklə uçota almalıdır. Nəticədə gəlir və zərərin dərhal tanınması tələb olunmur. Bu praktiki istisna yalnız belə bir dəyişikliyə və birbaşa olaraq IBOR islahatı nəticəsində zəruri olduğu dərəcədə tətbiq olunur, yeni əsaslar isə iqtisadi cəhətdən əvvəlki əsaslara bərabərdir. BMHS 9-dan müvəqqəti azadolmanı tətbiq edən sığortaçılar da eyni praktiki istisnayı tətbiq etməlidirlər. Bundan əlavə, BMHS 16-da IBOR islahatı nəticəsində gələcək icarə ödənişlərinin müəyyən edilməsi əsaslarını dəyişdirən icarə dəyişikliklərinin uçotu zamanı icarəyə götürənlərin oxşar praktiki istisnadan istifadə etməsinə tələb edən dəyişiklik edilmişdir.

5. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

- *Hedcinq münasibətlərində müqavilə ilə müəyyən olunmayan risk komponentləri üçün Faza 1-dəki azadolmanın bitmə tarixi:* Faza 2 düzəlişlərinin tələbinə əsasən müəssisələr müqavilə ilə müəyyən olunmayan risk komponentindəki dəyişikliklərin tarixi və ya hedcinq münasibətlərinin dayandırıldığı tarixdə (bunlardan hansı daha tez baş verərsə) Faza 1-dəki azadolmaların müqavilə ilə müəyyən olunmayan risk komponentlərinə tətbiqini gelecekdə dayandırmalıdır. Faza 1 düzəlişləri risk komponentləri üçün bitmə tarixini müəyyən etmir.
- *Hedcinq uçuotu üzrə müəyyən tələblərin tətbiqindən əlavə müvəqqəti azadolmalar:* Faza 2-dəki dəyişikliklər IBOR islahatının birbaşa təsir göstərdiyi hedcinq münasibətləri ilə bağlı BMS 39 və BMHS 9 ilə müəyyən edilmiş hedcinq uçuotu üzrə xüsusi tələblərin tətbiqindən bezi əlavə müvəqqəti azadolmaları nəzərdə tutur.
- *BMHS 7-də IBOR islahatı ilə bağlı əlavə açıqlamalar:* Dəyişikliklər aşağıdakı məlumatların açıqlanması tələblərini müəyyən edir: (i) müəssisə alternativ baza dərəcələrinə keçidi necə idarə edir; bu prosesin statusu və keçidlə bağlı risklər; (ii) keçid mərhələsində olan və əhəmiyyətli baza faiz dərəcələri üzrə bölüşdürülmüş törəmə və qeyri-törəmə maliyyə alətləri haqqında kəmiyyət məlumatı; və (iii) IBOR islahatı nəticəsində risklərin idarə edilməsi strategiyasındakı hər hansı dəyişikliyin təsviri.

Bank, Baza Faiz Dərəcəsi İslahatı (IBOR) - Faza 2 üzrə BMHS 9, BMS 39, BMHS 7 və BMHS 16-ya dəyişiklikləri vaxtından əvvəl qəbul etmək qərarına gəlmişdir. Bu dəyişikliklərin tətbiqi maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməmişdir.

6. Yeni uçuot qaydaları

1 yanvar 2022-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün məcburi xarakter daşıyan və Bank tərəfindən vaxtından əvvəl tətbiq edilməyən bezi yeni standartlar və onlara dair şərhlər dərc olunmuşdur.

BMHS 17 "Sığorta müqavilələri" (18 may 2017-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). BMHS 17 müəssisələrə sığorta müqavilələrinin uçuotu üzrə mövcud praktikanı tətbiq etməyə icazə verən BMHS 4-ü əvəz edir. BMHS 4-ə əsasən investorlar analoji sığorta şirkətlərində maliyyə nəticələrini müqayisə etmək və üzleşdirməkdə çətinlik çəkirdilər. BMHS 17 sığortaçının təkrarsığortaya verdiyi müqavilələr daxil olmaqla, bütün növ sığorta müqavilələrinin uçuotu üçün prinsiplərə əsaslanan yeganə standartdır. Bu standart əsasən sığorta müqavilələrinin qrupu: (i) müqavilələrin icrası üzrə pul axınları haqqında bütün mövcud məlumatları müşahidə edilə bilən bazar məlumatlarına uyğun olaraq nəzərə alan gelecek pul axınlarının riskə görə tənzimlənmiş cari dəyərində (müqavilələrin icrası üzrə pul axınları); üstə gəl (dəyər öhdəlik olduqda) və ya çıxılısın (dəyər aktiv olduqda); (ii) müqavilələr qrupu üzrə bölüşdürülməmiş mənfəətin (müqavilə üzrə xidmət marjası) məbləğində tanınmalı və qiymətləndirilməlidir. Sığortaçılar, sığorta müqavilələri qrupundan yaranan gəliri sığorta təminatının təqdim edildiyi dövr ərzində, ələcə də riskdən azad olduğu halda tanıyacaqlar. Müqavilələr qrupu üzrə zərər mövcuddursa və ya mövcud olarsa müəssisə dərhal zərəri tanıyacaqdır.

BMHS 17 və BMHS 4-ə dəyişikliklər (25 iyun 2020-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Dəyişikliklər BMHS 17-nin tətbiqini asanlaşdırmaq, həmçinin standart və ona keçidlə bağlı müəyyən tələbləri sadələşdirmək üçün bezi izahlardan ibarətdir. Bu dəyişikliklər BMHS 17-nin səkkiz sahəsini əhatə edir və standartın əsas prinsiplərinin dəyişdirilməsini nəzərdə tutmur. BMHS 17-yə aşağıdakı dəyişikliklər edilmişdir:

- *Qüvvəyə minmə tarixi:* BMHS 17-nin qüvvəyə minmə tarixi (dəyişikliklər daxil olmaqla) 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrlərinə qədər iki il təxirə salınmışdır; BMHS 4 ilə müəyyən olunan BMHS 9-un tətbiqindən müvəqqəti azadolmanın qüvvədə olma müddəti də 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrlərinə qədər təxirə salınmışdır.
- *Sığorta müqaviləsinin əldə edilməsi zamanı pul axınlarının gözlənilən bərpası:* Müəssisələr sığorta müqaviləsinin əldə edilməsi xərclərinin bir hissəsini gelecekdə yenilənmesi gözlənilən müvafiq müqavilələrə ayırmalı və bu xərcləri müəssisə yenilənmiş müqavilələr tanıyana qədər aktiv kimi tanımalıdır. Müəssisələr hər bir hesabat tarixinə aktivin bərpa olunma ehtimalını qiymətləndirməli və maliyyə hesabatları üzrə qeydlərdə həmin aktiv haqqında məlumat təqdim etməlidir.
- *İnvestisiya xidmətləri ilə əlaqəli müqavilə üzrə xidmət marjası:* Dəyişən haqların bölüşdürülməsi yanaşması üzrə müqavilələr və ümumi modelə əsasən 'investisiya gəlirlərinin əldə edilməsi ilə bağlı xidmətlər' üzrə digər müqavilələr üçün sığorta təminatı üzrə faydaların həcmi, ələcə də sığorta təminatı və investisiya xidmətləri üzrə gözlənilən dövrü nəzərə almaqla, təminat vahidləri müəyyən edilməlidir. Investisiya fəaliyyəti ilə əlaqəli xərclər müəssisənin belə fəaliyyəti sığortalılara sığorta təminatından əldə olunan faydaları artırmaq məqsədilə həyata keçirildiyi halda, sığorta müqaviləsi çərçivəsində pul axınları kimi daxil edilməlidir.

6. Yeni uçot qaydaları (davamı)

- **Tekrarsığortaya verilmiş sığorta müqavilələri - zərərlərin ödenilməsi:** Müəssisə zərərlə bazaya sığorta müqavilələri qrupunun ilkin tanınması və ya zərərlə bazaya sığorta müqavilələrinin qrupa əlavə edilməsi zamanı zərərlə tanındıqda, müvafiq tekrarsığortaya verilmiş sığorta müqavilələri qrupundakı müqavilə üzrə xidmət marjasına düzəliş etməli və belə müqavilələr üzrə gəliri tanınmalıdır. Tekrarsığortaya verilmiş sığorta müqaviləsi üzrə ödənilən zərərlərin məbləği bazaya sığorta müqavilələri üzrə tanınmış zərərlə müəssisənin tekrarsığortaya verilmiş sığorta müqaviləsi üzrə ödənilməsinə gözlədiyi bazaya sığorta müqavilələri üzrə zərərlərin nisbətində vurmaqla müəyyən edilir. Bu tələb yalnız tekrarsığortaya verilmiş sığorta müqaviləsi bazaya sığorta müqavilələri üzrə zərərlərin tanınmasından əvvəl və ya onunla eyni vaxtda tanındıqda tətbiq edilməlidir.
- **Digər dəyişikliklər:** Digər dəyişikliklərə aşağıdakılar daxildir: bezi kredit kartı (və ya oxşar) müqavilələri və bezi kredit müqavilələrində tətbiq sahəsi ilə bağlı istisnalar; sığorta müqavilələri üzrə aktiv və öhdəliklərin maliyyə vəziyyəti hesabatında qruplar əvəzinə portfeller üzrə təqdim edilməsi; tekrarsığortaya verilmiş sığorta müqavilələrindən və ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərlə əldə olunan qeyri-törəmə maliyyə alətlərindən istifadə edərək maliyyə risklərini azaltmaq üçün risklərin azaldılması imkanının tətbiqi; BMHS 17-ni tətbiq edərkən əvvəlki aralıq maliyyə hesabatlarındakı uçot təxminlərinə dəyişikliklər etmək üçün uçot siyasəti seçimi; sığorta müqaviləsinin şərtlərinə əsasən müəyyən sığortalıya aid edilən mənfəət vergisi ödənişlərinin və daxilolmaların müqavilələrin icrası üzrə pul axınlarına daxil edilməsi; keçid dövründə tələblərdən seçim əsasında azad olmalar və digər kiçik dəyişikliklər.

BMHS 10 və BMS 28-ə dəyişikliklər "İnvestor tərəfindən aktivlərin asılı və ya birgə müəssisələrə satılması və ya ötürülməsi" (11 sentyabr 2014-cü ildə dərc olunub və BMUSŞ tərəfindən müəyyən ediləcək tarixdə və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu dəyişikliklər investor tərəfindən aktivlərin asılı və ya birgə müəssisələrə satılması və ya ötürülməsi ilə bağlı BMHS 10 və BMS 28-in tələbləri arasındakı uyğunsuzluğu aradan qaldırır. Dəyişikliklərin əsas nəticəsi ondan ibarətdir ki, mənfəət və zərərlə əməliyyatın biznesə aid olduğu halda tam tanınır. Aktivlər özündə biznesi əks etdirmədikdə, hətta bu aktivlər törəmə müəssisəyə məxsus olsa belə, mənfəət və ya zərərlərin yalnız bir hissəsi tanınır.

BMS 1-ə dəyişikliklər – Öhdəliklərin qısamüddətli və ya uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi (23 yanvar 2020-ci il tarixində dərc olunub və 1 yanvar 2022-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu az əhəmiyyətli dəyişikliklər hesabat dövrünün sonunda mövcud olan hüquqlardan asılı olaraq, öhdəliklərin qısamüddətli və ya uzunmüddətli kimi təsnifləşdirildiyini izah edir. Müəssisə hesabat dövrünün sonunda öhdəliyin icrasını ən azı on iki ay müddətinə təxirə salmaq üçün əsaslı hüquqa malik olduqda, öhdəliklər uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilir. Bu dəyişikliklər belə hüququn şərtsiz olmasını artıq tələb etmir. Rəhbərliyin hesabat tarixindən sonrakı dövr ərzində öhdəliyin icrasını təxirə salmaq hüququnun istifadəsinə dair gözləntiləri öhdəliklərin təsnifatına təsir göstərmir. Öhdəliyin icrasının təxirə salınması hüququ yalnız müəssisənin hesabat dövrünün sonuna hər hansı müvafiq şərtlərə riayət etdiyi halda mövcuddur. Öhdəlik hər hansı şərtin hesabat tarixində və ya ondan əvvəl pozulduğu halda qısamüddətli kimi təsnifləşdirilir (hətta kreditör bu şərtin pozulması ilə bağlı hesabat dövründən sonra rəsmi razılıq təqdim etsə belə). Kredit müqaviləsinin şərti hesabat tarixindən sonra pozularsa, kredit uzunmüddətli öhdəlik kimi təsnifləşdirilir. Bundan əlavə, dəyişikliklər müəssisənin kapitala çevirməklə ödəyəcək borclar üzrə təsnifat tələblərini nəzərdə tutur. Ödəmə dedikdə öhdəliyin nağd pul, özündə iqtisadi səmərəni əks etdirən digər resurslar və ya müəssisənin öz pay alətləri ilə ödənilməsi nəzərdə tutulur. Bu dəyişiklik maliyyə alətinin tərkib hissəsi olan pay aləti kimi təsnifləşdirilən və konvertasiya oluna bilən alətlər üçün istisna nəzərdə tutur.

BMS 1-ə dəyişikliklər – Öhdəliklərin qısamüddətli və ya uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi, qüvvəyə minmə tarixinin təxirə salınması (15 iyul 2020-ci il tarixində dərc olunub və 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Öhdəliklərin qısamüddətli və uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi ilə bağlı BMS 1-ə dəyişikliklər ilkin qüvvəyə minmə tarixi 1 yanvar 2022-ci il olmaqla, 2020-ci ilin yanvar ayında dərc edilmişdir. Lakin COVID-19 pandemiyası ilə əlaqədar olaraq təlimata edilmiş düzəlişlər nəticəsində təsnifatla bağlı yaranan dəyişikliklərin tətbiqində müəssisələrə daha çox vaxt vermək üçün qüvvəyə minmə tarixi bir il təxirə salınmışdır.

6. Yeni uçot qaydaları (davamı)

BMS 16, BMS 37 və BMHS 3 ilə bağlı məhdud məzmunlu dəyişikliklər – "Təyinatlı istifadədən əvvəl əldə edilən gəlirlər", "Yükümlü müqavilələr - müqavilənin icrası ilə bağlı xərclər", "Konseptual Əsaslara İstinad" və BMHS 1, BMHS 9, BMHS 16 və BMS 41-ə dəyişikliklər – 2018-2020-ci illər üzrə BMHS-lərin illik təkmilləşdirilməsi (14 may 2020-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2022-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). BMS 16-ya dəyişiklik müəssisələrə aktiv təyinatı üzrə istifadəyə hazırlayarkən istehsal olunan materialların satışından əldə etdikləri gəlirlərin əsas vəsaitlərin maya dəyərindən çıxılmasını qadağan edir. Belə materialların satışından əldə olunan gəlirlər istehsal xərcləri ilə birlikdə artıq mənfəət və zərərin tərkibində tanınır. Müəssisə belə materialların maya dəyərini ölçmək üçün BMS 2-ni tətbiq edəcəkdir. Sınaqdan keçirilən aktiv təyinatı üzrə istifadəyə hələ hazır olmadığı üçün belə aktivin amortizasiyası maya dəyərində daxil edilmir. BMHS 16-ya dəyişiklik aktivin texniki və fiziki göstəricilərini qiymətləndirərkən müəssisənin "aktivin düzgün işləməsinə sınaqacağı" da açıqlayır. Həmin aktivin maliyyə göstəriciləri bu qiymətləndirməyə aid deyil. Beləliklə, aktiv rəhbərliyin nəzərdə tutduğu kimi istismar oluna və rəhbərliyin gözlədiyi əməliyyat effektivliyi səviyyəsinə çatana qədər amortizasiya edilə bilər.

BMS 37-yə dəyişiklik "müqavilənin icrası xərcləri" anlayışını izah edir. Dəyişiklikdə müqavilənin icrası üçün birbaşa xərclərin həmin müqavilənin icrası üzrə əlavə xərclərdən ibarət olduğu; və müqavilələrin icrası ilə birbaşa əlaqəli olan digər xərclərin bölüşdürülməsi izah edilir. Dəyişiklik, həmçinin yükümlü müqavilə üçün ayrıca ehtiyat yaradılmazdan əvvəl müəssisənin müqavilənin icrası üçün ayrılmış aktivlər üzrə deyil, müqaviləni yerinə yetirmək üçün istifadə etdiyi aktivlər üzrə yaranmış dəyersizləşmə zərərinə tanınmasını açıqlayır.

BMHS 3 müəssisələrin birləşməsi zamanı aktiv və ya öhdəliyin tərkibini müəyyənləşdirmək məqsədilə "2018-ci il Maliyyə Hesabatları üzrə Konseptual Əsaslara" istinad etmək üçün dəyişdirilmişdir. Bu dəyişiklikdən əvvəl BMHS 3-də "2001-ci il Maliyyə Hesabatları üzrə Konseptual Əsaslara" istinad edilirdi. Bundan əlavə, BMHS 3-ə öhdəliklər və şərti öhdəliklər üçün yeni istisna əlavə edilmişdir. Bu istisna bezi öhdəliklər və şərti öhdəliklər üçün BMHS 3-ü tətbiq edən müəssisənin "2018-ci il Maliyyə Hesabatları üzrə Konseptual Əsaslar" əvəzinə BMS 37 və ya BMHŞK 21-ə istinad etməsini nəzərdə tutur.

Bu yeni istisna olmasaydı müəssisə, müəssisələrin birləşməsi əməliyyatı zamanı BMS 37-yə uyğun olaraq tanımayacağı bezi öhdəlikləri tanımalı idi. Beləliklə, satın alındıqdan dərhal sonra müəssisə belə öhdəliklərin tanınmasını dayandırmalı və özündə iqtisadi səmərəni əks etdirən gəliri tanımalı idi. Bununla yanaşı, alıcıdan satınalma tarixində BMS 37-də müəyyən edilmiş şərti aktivləri tanınmasının tələb olunmadığı da izah edilmişdir.

BMHS 9-a edilmiş dəyişiklik maliyyə öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması üçün "10%-lik teste" daxil edilməli olan ödənişləri izah edir. Xərclər və ya ödənişlər üçüncü tərəflərin və ya kreditörün xeyrinə həyata keçirilə bilər. Bu dəyişikliyə əsasən üçüncü tərəflərin xeyrinə həyata keçirilmiş xərclər və ya ödənişlər "10%-lik teste" daxil edilməyəcəkdir.

BMHS 16-ya əlavə edilən Nümunə 13-ə dəyişiklik edilmişdir: aktivlərin əsaslı təmiri ilə bağlı icarəyə verən tərəfindən ödənişlər nümunəsi silinmişdir. Bu dəyişiklik icarə üzrə həvəsləndirici ödənişlərin uçotu ilə bağlı gələcəkdə hər hansı anlaşılmazlığa yol verməmək üçün edilmişdir.

BMHS 1 törəmə müəssisə baş müəssisədən daha gec tarixdə BMHS-i tətbiq etdiyi təqdirdə istisnaya icazə verir. Törəmə müəssisə konsolidasiya məqsədləri və baş müəssisənin sözügedən törəmə müəssisəni satın aldığı müəssisələrin birləşməsi əməliyyatının nəticələrini əks etdirmək üçün hər hansı düzəlişlər edilmədiyi təqdirdə, aktiv və öhdəliklərini baş müəssisənin BMHS-ə keçid tarixinə əsasən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına daxil ediləcək balans dəyəri ilə ölçə bilər. BMHS 1-də nəzərdə tutulan istisnayı tətbiq edən müəssisələrə baş müəssisənin BMHS-ə keçid tarixinə əsasən baş müəssisənin əks etdirdiyi məbləğlərdən istifadə etməklə məcmu məzənnə fərqlərini qiymətləndirməyə icazə vermək üçün BMHS 1-ə dəyişiklik edilmişdir. BMHS 1-ə edilən bu dəyişiklik yuxarıda qeyd olunan istisnayı BMHS-i ilk dəfə qəbul edən müəssisələrin xərclərini azaltmaq üçün məcmu məzənnə fərqlərinə tətbiq edir. Bu dəyişiklik BMHS 1-də nəzərdə tutulan eyni istisnayı tətbiq edən asılı və birgə müəssisələrə də şamil ediləcəkdir.

Müəssisələrin BMS 41-ə uyğun olaraq ədalətli dəyəri qiymətləndirərkən vergi məqsədləri üçün pul axınlarını nəzərə almaması tələbi ləğv edilmişdir. Bu dəyişiklik vergitutmadan sonrakı pul axınlarının diskontlaşdırılması ilə bağlı standartdakı tələbə uyğunluğu təmin etməlidir.

BMS 8-ə dəyişikliklər: Uçot təxminlərinin müəyyən edilməsi (12 fevral 2021-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). BMS 8-ə edilmiş dəyişiklik müəssisələrin uçot siyasətindəki dəyişiklikləri uçot təxminlərindəki dəyişikliklərdən necə fərqləndirməli olduğunu izah edir.

"AccessBank" QSC

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

6. Yeni uçot qaydaları (davamı)

BMS 12-ye dəyişiklik - Vahid əməliyyatdan yaranan aktiv və öhdəliklərə aid təxirə salınmış vergilər (7 may 2021-ci ildə dərc edilib və 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). BMS 12-ye dəyişiklik icarə və istismardan çıxarma öhdəlikləri kimi əməliyyatlar üzrə təxirə salınmış vergilərin uçota alınması qaydasını izah edir. Müəyyən hallarda, müəssisələr aktiv və ya öhdəliklərin ilk dəfə uçota alınması zamanı təxirə salınmış verginin tanınması öhdəliyindən azad edilir. Əvvəllər bu istisnanın icarə və istismardan çıxarma öhdəliklərinə şamil edilib-edilməməsi ilə bağlı müəyyən qeyri-müəyyənlik olmuşdur, halbuki hər iki əməliyyat üçün aktiv və öhdəlik tanınır. Bu dəyişikliklər, istisnanın tətbiq edilmədiyini və müəssisələrin belə əməliyyatlar üzrə təxirə salınmış vergini tanımalı olduğunu aydınlaşdırır. BMS 12-ye dəyişikliklər müəssisələrdən ilkin tanınma zamanı vergi bazasını artıran və azaldan bərabər məbləğdə müvəqqəti fərqlərə səbəb olan əməliyyatlar üzrə təxirə salınmış vergini tanımağı tələb edir.

BMHS 16-ya dəyişiklik – COVID-19 ilə əlaqədar icarə güzəştlərinin uçotu (31 mart 2021-ci ildə dərc olunub və 1 aprel 2021-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). 2020-ci ilin may ayında BMHS 16-ya edilmiş dəyişiklik COVID-19 pandemiyası ilə əlaqədar verilmiş və 30 iyun 2021-ci il tarixində və ya daha əvvəl həyata keçirilməli olan icarə ödənişlərinin azaldılmasına gətirib çıxaran icarə güzəştlərinin icarə modifikasiyası olub-olmadığını müəyyən etmək üçün icarəyə götürənləri fakültativ praktiki istisna ilə təmin etmişdir. 31 mart 2021-ci il tarixində dərc edilmiş dəyişikliyə uyğun olaraq, praktiki istisnanın tətbiq müddəti 30 iyun 2021-ci il tarixindən 30 iyun 2022-ci il tarixindəki uzadılmışdır.

Yuxarıda başqa cür nəzərdə tutulmadığı hallarda, yeni standartlar və şərhlərin Bankın maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsiri gözlənilmir.

7. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2021	2020
Kassa	47,186	41,687
ARMB-dəki cari hesablar	76,022	93,317
Digər banklardakı cari hesablar	12,106	16,272
Kredit təşkilatlarında ilkin ödəniş müddəti üç aydan az olan müddətli depozitlər	-	19,989
	135,314	171,265
Çıxılısın: Deyersizləşmə üzrə ehtiyat	-	-
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	135,314	171,265

31 dekabr 2021-ci il tarixinə digər banklardakı cari hesablar rezident və qeyri-rezident banklarda müvafiq olaraq yerləşdirilmiş 606 min AZN (2020: 1,058 min AZN) və 11,499 min AZN (2020: 15,214 min AZN) məbləğində müxtəlif hesablar üzrə qalıqlardan ibarətdir.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə kredit təşkilatları ilə ilkin ödəniş müddəti üç aydan az olan ARMB-də müddətli depozitlər mövcud olmamışdır (2020: kredit təşkilatları ilə ilkin ödəniş müddəti üç aydan az olan müddətli depozitlərə ARMB-də yerləşdirilmiş 19,989 min AZN məbləğində qısamüddətli depozitlər daxildir).

31 dekabr 2021-ci il tarixinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə kredit riskinin ödəmə qabiliyyəti dərəcələrinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir. Bankın kredit riskinin təsnifatı sistemi Qeyd 28-də təsvir edilir:

	Məcburi ehtiyatlar çıxılmaqla, ARMB-dəki qalıqlar	Müxtəlif hesablar və overmayt depozitlər	Cəmi
- Ən yüksək dərəcə	-	11,462	11,462
- Yüksək dərəcə	76,022	351	76,373
- Orta dərəcə	-	293	293
Kassa çıxılmaqla, cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	76,022	12,106	88,128

"AccessBank" QSC

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

7. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri (davamı)

31 dekabr 2020-ci il tarixinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə kredit riskinin ödəmə qabiliyyəti dərəcələrinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir.

	Məcburi ehtiyatlar çıxılmaqla, ARMB-dəki qalıqlar	Müxbir hesablar və overnayt depozitlər	Kredit təşkilatlarında ilkin ödeniş müddətli üç aydan az olan müddətli depozitlər	Cəmi
- Ən yüksək dərəcə	-	14,777	-	14,777
- Yüksək dərəcə	93,317	735	19,989	114,041
- Orta dərəcə	-	760	-	760
Kassa çıxılmaqla, cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	93,317	16,272	19,989	129,578

GKZ-nin qiymətləndirilməsi məqsədilə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə qalıqlar 1-ci Mərhələyə aid edilmişdir. Bu qalıqlar üzrə GKZ məbləği əhəmiyyətli olmadığına görə Bank pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyat yaratmamışdır. GKZ-nin qiymətləndirilməsi yanaşması Qeyd 28-də göstərilir.

8. Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər

Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2021	2020
Qısamüddətli kreditlər	4,929	10
ARMB-dəki məcburi ehtiyatlar	4,078	3,843
Kredit təşkilatlarında bloklanmış cari hesablar	620	627
	9,627	4,480
Çıxılın: kredit zərərləri üzrə ehtiyat	-	-
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	9,627	4,480

Kredit təşkilatları müştərilərdən müvafiq olaraq milli və xarici valyutada cəlb etdiyi vəsaitlərin əvvəlki ay üzrə orta həcmnin 0.5% və 1% (2020: 0.5% və 1%) məbləğində faiz hesablanmayan pul depozitini (məcburi ehtiyatlar) ARMB-də saxlamalıdır.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə kredit təşkilatlarında bloklanmış cari hesablar iki müştəriyə verilmiş 620 min AZN məbləğində (2020: 627 min AZN) zəmanətin müqabilində bloklanmış iki qeyri-rezident kredit təşkilatındakı cari hesablardan ibarətdir.

Aşağıdakı cədvəllərdə 31 dekabr 2021 və 31 dekabr 2020-ci il tarixinə kredit riski səviyyələri əsasında kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər (ARMB-dəki məcburi ehtiyatlardan başqa) üzrə qalıqların kredit keyfiyyətinə görə təhlili, eləcə də GKZ-nin qiymətləndirilməsi məqsədilə onların üç mərhələ üzrə açıqlanması göstərilir. Bank tərəfindən istifadə edilən kredit riskinin təsnifatı sistemi və GKZ-nin qiymətləndirilməsi yanaşması, o cümlədən digər banklardan alınacaq vəsaitlər üzrə qalıqlara tətbiq edilən defolt və kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması (SICR) anlayışı haqqında məlumat Qeyd 28-də açıqlanır. Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2021-ci il tarixinə kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər üzrə qalıqların balans dəyəri, həmçinin bu aktivlər üzrə Bankın məruz qaldığı kredit riskinin maksimal səviyyəsini əks etdirir:

“AccessBank” QSC*(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)***8. Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər (davamı)**

	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	Cəmi
Digər banklardakı depozitlər		
- Ən yüksək dərəcə	621	621
- Yüksək dərəcə	8,978	8,978
- Orta dərəcə	28	28
Ümumi balans dəyəri	9,627	9,627
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	-	-
Balans dəyəri	9,627	9,627

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2020-ci il tarixinə kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər üzrə qalıqların balans dəyəri, həmçinin bu aktivlər üzrə Bankın meruz qaldığı kredit riskinin maksimal seviyyəsini əks etdirir:

	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	Cəmi
Digər banklardakı depozitlər		
- Ən yüksək dərəcə	627	627
- Yüksək dərəcə	3,853	3,853
Ümumi balans dəyəri	4,480	4,480
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	-	-
Balans dəyəri	4,480	4,480

9. Töreme maliyyə aktivləri və öhdəlikləri

Bank hedcinq məqsədləri (valyuta və/və ya faiz dərəcəsi hedcinqi) üçün töreme maliyyə alətlərindən istifadə edir. Aşağıdakı cədvəl aktivlər və ya öhdəliklər kimi qeydə alınmış töreme maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərlərini şərti məbləğləri ilə birlikdə göstərir. Şərti məbləğ ümumi göstərilməklə töreme alətin aid olduğu müvafiq aktivin məbləği, istinad dərəcəsi və ya göstəricisidir və töremə alətlərinin dəyərində dəyişiklikləri ölçmək üçün əsas kimi çıxış edir. Şərti məbləğlər ilin sonuna başa çatmamış əməliyyatların həcmi göstərir və kredit riskini əks etdirmir.

	2021			2020		
	Şərti məbləğ	Ədalətli dəyər Aktiv	Öhdəlik	Şərti məbləğ	Ədalətli dəyər Aktiv	Öhdəlik
Xarici valyuta üzrə müqavilələr						
Forvardlar və svoplar – xarici	-	-	-	8,500	-	(247)
Forvardlar və svoplar – yerli	83,895	-	(5,407)	51,000	-	(3,739)
Cəmi töreme öhdəlikləri		-	(5,407)		-	(3,986)

Bankın iştirak etdiyi xarici valyutada ifadə olunan töreme maliyyə alətləri adətən birjadankənar bazarda peşəkar iştirakçılar arasında standart müqavilə şərtləri ilə ticarət edilir. Töreme alətlər bazar faiz dərəcələri və valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklər və ya bu alətlərlə bağlı digər dəyişənlər nəticəsində potensial elverişli şərtlərə (aktivlər) və ya potensial elverişsiz şərtlərə (öhdəliklər) malik olur. Töreme maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin məcmu ədalətli dəyəri vaxtaşırı olaraq əhəmiyyətli dərəcədə dəyişə bilər.

Forvard müqavilələri xüsusi maliyyə alətinin gələcəkdə müəyyən qiymətə və müəyyən tarixdə alınması və ya satılmasına dair müqavilələrdir. Forvard müqavilələri birjadan kənar bazar əməliyyatlarında istifadə edilən xüsusilaşmış müqavilələrdir.

Svoplar faizdə və məzənnədə və kapital göstəricilərində hərəkətlərin iki tərəf arasında mübadilə edilməsi və (kredit defoltu svopları zamanı) xüsusi nominal məbləğlər əsasında müəyyən edilmiş kredit hadisələri ilə bağlı ödənişlərin edilməsinə dair müqavilələrdir.

"AccessBank" QSC

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

10. Borc qiymətli kağızlara investisiyalar

Borc qiymətli kağızlar ARMB-inn qısamüddətli notlarından, Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi tərəfindən buraxılmış dövlət istiqrazlarından, dövlətin buraxdığı avrobondlardan və korporativ istiqrazlardan ibarətdir:

	2021	2020
FVOCI kateqoriyasına aid edilən borc qiymətli kağızlar	709	1,764
Amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən borc qiymətli kağızlar	32,184	40,469
Cəmi borc qiymətli kağızlara investisiyalar	32,893	42,233

31 dekabr 2021-ci il tarixinə borc qiymətli kağızlara investisiyaların qiymətləndirmə kateqoriyaları və növləri üzrə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	FVOCI kateqoriyasına aid edilən borc qiymətli kağızlar	Amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən borc qiymətli kağızlar	Cəmi
Azərbaycanın dövlət istiqrazları və notları	-	32,184	32,184
Korporativ istiqrazlar	669	-	669
Digər	40	-	40
31 dekabr 2021-ci il tarixinə cəmi borc qiymətli kağızlara investisiyalar (ədələtli dəyər və ya ümumi balans dəyəri)	709	32,184	32,893
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	-	-	-
31 dekabr 2021-ci il tarixinə cəmi borc qiymətli kağızlara investisiyalar (balans dəyəri)	709	32,184	32,893

31 dekabr 2020-ci il tarixinə borc qiymətli kağızlara investisiyaların qiymətləndirmə kateqoriyaları və növləri üzrə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	FVOCI kateqoriyasına aid edilən borc qiymətli kağızlar	Amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən borc qiymətli kağızlar	Cəmi
Azərbaycanın dövlət istiqrazları və notları	-	40,469	40,469
Korporativ istiqrazlar	1,724	-	1,724
Digər	40	-	40
31 dekabr 2020-ci il tarixinə cəmi borc qiymətli kağızlara investisiyalar (ədələtli dəyər və ya ümumi balans dəyəri)	1,764	40,469	42,233
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	-	-	-
31 dekabr 2020-ci il tarixinə cəmi borc qiymətli kağızlara investisiyalar (balans dəyəri)	1,764	40,469	42,233

(a) FVOCI kateqoriyasına aid edilən borc qiymətli kağızlara investisiyalar

31 dekabr 2021-ci il tarixinə FVOCI kateqoriyasına aid edilən borc qiymətli kağızlar üçün təminat alınmamışdır (2020: təminat alınmamışdır).

31 dekabr 2021-ci il tarixinə FVOCI kateqoriyasına aid edilən borc qiymətli kağızlar üzrə GKZ məbləği əhəmiyyətli olmadığına görə Bank kredit zərərləri üzrə ehtiyat yaratmamışdır (2020: GKZ məbləği əhəmiyyətli olmadığına görə Bank kredit zərərləri üzrə ehtiyat yaratmamışdır).

(b) Amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən borc qiymətli kağızlara investisiyalar

Aşağıdakı cədvəldə kredit riski səviyyələri əsasında amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən borc qiymətli kağızların kredit keyfiyyətinə görə təhlili, eləcə də GKZ-nin qiymətləndirilməsi məqsədilə onların üç mərhələ üzrə açıqlanması göstərilir. Bank tərəfindən istifadə edilən kredit riskinin təsnifatı sistemi və GKZ-nin qiymətləndirilməsi yanaşması, o cümlədən amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən borc qiymətli kağızlara tətbiq edilən defolt və SICR anlayışları haqqında məlumat üçün Qeyd 28-ə baxın.

"AccessBank" QSC

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

10. Borc qiymətli kağızlara investisiyalar (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2021-ci il tarixinə amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən borc qiymətli kağızların balans dəyəri, həmçinin bu aktivlər üzrə Bankın məruz qaldığı kredit riskinin maksimal səviyyəsini əks etdirir:

	1-ci Mərhələ	Cəmi
Azərbaycanın dövlət istiqrazları		
- Yüksək dərəcə	32,184	32,184
Ümumi balans dəyəri	32,184	32,184
Balans dəyəri	32,184	32,184

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2020-ci il tarixinə amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən borc qiymətli kağızların balans dəyəri, həmçinin bu aktivlər üzrə Bankın məruz qaldığı kredit riskinin maksimal səviyyəsini əks etdirir:

	1-ci Mərhələ	Cəmi
Azərbaycanın dövlət istiqrazları		
- Yüksək dərəcə	40,469	40,469
Ümumi balans dəyəri	40,469	40,469
Balans dəyəri	40,469	40,469

Bank müəyyən olunmuş PD reytingləri üzrə proqnozlaşdırılan məlumatları artıq özündə əks etdirən Keçid Matrisindən istifadə edir. Kənar reytinglər və müvafiq PD cədvəli haqqında məlumat Qeyd 28-də göstərilir.

31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixinə amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən borc qiymətli kağızlar üçün təminat alınmamışdır.

Azərbaycanın dövlət istiqrazları Azərbaycan manatı ilə emissiya olunur və dövlət zəmanəti ilə təmin edilir. 31 dekabr 2021 və 31 dekabr 2020-ci il tarixinə belə istiqrazlar üzrə GKZ-nin məbləği əhəmiyyətli olmamışdır.

11. Müştərilərə verilmiş kreditlər və maliyyə icarəsi üzrə debitor borclar

Müştərilərə verilmiş kreditlər və maliyyə icarəsi üzrə debitor borclar aşağıdakılardan ibarətdir:

	2021	2020
Mikro kreditlər	393,251	279,530
Kiçik və orta biznes kreditləri	175,501	210,439
İstehlak kreditləri	92,610	60,796
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər	661,362	550,765
Çıxılın: kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(69,972)	(90,418)
Müştərilərə verilmiş kreditlər	591,390	460,347
Cəmi maliyyə icarəsi üzrə debitor borclar	6,618	-
Çıxılın: kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(111)	-
Maliyyə icarəsi üzrə debitor borclar	6,507	-
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və maliyyə icarəsi üzrə debitor borclar	597,897	460,347

31 dekabr 2021-ci il tarixinə ümumi kredit məbləğinin 13%-i (2020: 22%) xarici valyutalardadır.

İstehlak kreditləri müştərilərə verilmiş ümumi kreditlərin müvafiq olaraq 8% və 2%-ni (2020: 13% və 4%) təşkil edən ipoteka və işçilərə verilmiş kreditləri əks etdirir.

"AccessBank" QSC*(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)***11. Müşərilərə verilmiş kreditlər və maliyyə icarəsi üzrə debitor borclar (davamı)**

31 dekabr 2021 və 31 dekabr 2020-ci il tarixinə müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən kreditlərin ümumi balans dəyəri və kredit zərərləri üzrə ehtiyatın kateqoriyalar üzrə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir.

	31 dekabr 2021			31 dekabr 2020		
	Ümumi balans dəyəri	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	Balans dəyəri	Ümumi balans dəyəri	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	Balans dəyəri
Kiçik və orta biznes kreditləri	175,501	(45,045)	130,456	210,439	(59,334)	151,105
Mikro kreditlər	393,251	(21,576)	371,675	279,530	(26,811)	252,719
İstehlak kreditləri	92,610	(3,351)	89,259	60,796	(4,273)	56,523
Cəmi müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən kreditlər	661,362	(69,972)	591,390	550,765	(90,418)	460,347

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında ətraflı məlumat Qeyd 30-da açıqlanır.

Hesabat dövrünün əvvəli və sonu ilə müqayisəli dövrlər arasındakı müddətdə müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən kreditlər üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyatda və ümumi balans dəyərində dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə göstərilir.

"AccessBank" QSC

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

11. Müştərilərə verilmiş kreditlər və maliyyə icarəsi üzrə debitor borclar (davamı)

<i>Müştərilərə verilmiş kreditlər – kiçik və orta biznes kreditləri</i>	1-ci Mərhele	2-ci Mərhele	3-cü Mərhele	Cəmi
1 yanvar 2021-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	83,377	12,232	114,830	210,439
Yeni yaradılmış və ya alınmış aktivlər	70,240	-	-	70,240
Dövr ərzində tanınması dayandırılmış	(55,988)	(4,914)	(29,118)	(90,020)
Müqavilə üzrə pul axınlarının modifikasiyası	(175)	(88)	(1,826)	(2,089)
Köçürmələr:				
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərheleden 2-ci Mərheleyə)	(3,406)	3,406	-	-
- deyersizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərheleden 3-cü Mərheleyə)	(4,334)	(1,288)	5,622	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərheleden 1-ci Mərheleyə)	2,398	(1,640)	(758)	-
- 3-cü Mərheleden 2-ci Mərheleyə	-	740	(740)	-
Silinmələr	-	-	(11,480)	(11,480)
Diskontun amortizasiyası (3-cü Mərhele üçün)	-	-	(1,589)	(1,589)
31 dekabr 2021-ci il tarixinə	92,112	8,448	74,941	175,501

Müştərilərə verilmiş kreditlər – kiçik və orta biznes kreditləri

<i>Müştərilərə verilmiş kreditlər – kiçik və orta biznes kreditləri</i>	1-ci Mərhele	2-ci Mərhele	3-cü Mərhele	Cəmi
1 yanvar 2021-ci il tarixinə GKZ	(2,984)	(2,222)	(54,128)	(59,334)
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:				
Yeni yaradılmış və ya alınmış aktivlər	(1,861)	-	-	(1,861)
Dövr ərzində tanınması dayandırılmış	614	900	2,677	4,191
Tanınmanın dayandırılması ilə nəticələnməyən modifikasiyalara görə müqavilə	-	-	1,393	1,393
Üzrə pul axınlarında dəyişikliklər				
Köçürmələr:				
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərheleden 2-ci Mərheleyə)	119	(345)	-	(226)
- deyersizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərheleden 3-cü Mərheleyə)	305	316	(2,443)	(1,822)
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərheleden 1-ci Mərheleyə)	(201)	230	447	476
- 3-cü Mərheleden 2-ci Mərheleyə	-	(91)	525	434
PD və LGD təxminlərində dəyişikliklər (Mərhele dəyişikliyi istisna olmaqla)*	(4)	-	(1,359)	(1,363)
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyat ayırmalarına təsir edən cəmi dəyişikliklər	(1,028)	1,010	1,240	1,222
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyat ayırmalarına təsir etməyən dəyişikliklər:				
Silinmələr	-	-	11,480	11,480
Diskontun amortizasiyası (3-cü Mərhele üçün)	-	-	1,589	1,589
31 dekabr 2021-ci il tarixinə	(4,012)	(1,212)	(39,819)	(45,043)

"AccessBank" QSC

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

11. Müştərilərə verilmiş kreditlər və maliyyə icarəsi üzrə debitor borclar (davamı)

<i>Müştərilərə verilmiş kreditlər – kiçik və orta biznes kreditləri</i>	1-ci Merhele	2-ci Merhele	3-cü Merhele	Cəmi
1 yanvar 2020-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	87,363	16,455	201,063	304,881
Yeni yaradılmış və ya alınmış aktivlər	47,321	-	-	47,321
Dövr ərzində tanınması dayandırılmış	(55,551)	(8,347)	(37,596)	(101,495)
Müqavilə üzrə pul axınlarının modifikasiyası	(2)	(23)	(3,593)	(3,618)
Köçürmələr:				
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Merheleden 2-ci Merheleye)	(1,763)	1,763	-	-
- deversiyəlanmış aktivlərə (1-ci və 2-ci Merheleden 3-cü Merheleye)	(3,705)	(1,230)	4,936	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Merheleden 1-ci Merheleye)	9,715	(4,204)	(5,510)	-
- 3-cü Merheleden 2-ci Merheleye	-	7,818	(7,818)	-
Sililmələr	-	-	(35,698)	(35,698)
Diskontun amortizasiyası (3-cü Merhele üçün)	-	-	(953)	(953)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə	83,377	12,232	114,830	210,439

Müştərilərə verilmiş kreditlər – kiçik və orta biznes kreditləri

1 yanvar 2020-ci il tarixinə GKZ	(551)	(1,445)	(86,222)	(88,218)
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:				
Yeni yaradılmış və ya alınmış aktivlər	(2,313)	-	-	(2,313)
Dövr ərzində tanınması dayandırılmış	309	189	17,642	18,141
Tanınmanın dayandırılması ilə nəticələnəyən modifikasiyalara görə müqavilə üzrə pul axınlarında dəyişikliklər	-	-	1,809	1,809
Diskontun amortizasiyası	-	-	(283)	(283)
Köçürmələr:				
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Merheleden 2-ci Merheleye)	12	(379)	-	(367)
- deversiyəlanmış aktivlərə (1-ci və 2-ci Merheleden 3-cü Merheleye)	45	127	(2,725)	(2,553)
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Merheleden 1-ci Merheleye)	(139)	54	3,144	3,058
- 3-cü Merheleden 2-ci Merheleye	-	(678)	3,789	3,112
PD və LGD texniklərində dəyişikliklər (Merhele dəyişikliyi istisna olmaqla)*	(347)	(91)	(27,931)	(28,369)
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyat ayırmalarına təsir edən cəmi dəyişikliklər	(2,433)	(778)	(4,556)	(7,766)
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyat ayırmalarına təsir etməyən dəyişikliklər:				
Sililmələr	-	-	35,698	35,698
Diskontun amortizasiyası (3-cü Merhele üçün)	-	-	953	953
31 dekabr 2020-ci il tarixinə	(2,984)	(2,222)	(54,128)	(59,334)

"AccessBank" QSC

(Cedvellerdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

11. Müştərilərə verilmiş kreditlər və maliyyə icarəsi üzrə debitor borclar (davamı)

<i>Müştərilərə verilmiş kreditlər – mikro kreditlər</i>	1-ci Mərhələ	2-ci Mərhələ	3-cü Mərhələ	Cəmi
1 yanvar 2021-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	240,008	16,759	22,762	279,530
Yeni yaradılmış və ya alınmış aktivlər	375,724	-	-	375,724
Dövr ərzində tanınması dayandırılmış	(232,299)	(12,374)	(11,366)	(256,039)
Müqavilə üzrə pul axınlarının modifikasiyası	(100)	(46)	(105)	(251)
Köçürmələr:				
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	(10,250)	10,250	-	-
- dəyersizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	(8,819)	(2,059)	10,878	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	6,278	(4,906)	(1,372)	-
- 3-cü Mərhələdən 2-ci Mərhələyə	-	820	(820)	-
Silinmələr	-	-	(5,001)	(5,001)
Diskontun amortizasiyası (3-cü Mərhələ üçün)	-	-	(712)	(712)
31 dekabr 2021-ci il tarixinə	370,543	8,444	14,264	393,251

Müştərilərə verilmiş kreditlər – mikro kreditlər

	1-ci Mərhələ	2-ci Mərhələ	3-cü Mərhələ	Cəmi
1 yanvar 2021-ci il tarixinə GKZ	(6,376)	(1,578)	(18,857)	(26,811)
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:				
Yeni yaradılmış və ya alınmış aktivlər	(4,451)	-	-	(4,451)
Dövr ərzində tanınması dayandırılmış	1,631	699	2,792	5,122
Tanınmanın dayandırılması ilə nəticələnməyən modifikasiyalara görə müqavilə üzrə pul axınlarında dəyişikliklər	-	-	167	167
Köçürmələr:				
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	272	(655)	-	(383)
- dəyersizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	397	820	(5,164)	(3,947)
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	(83)	101	737	755
- 3-cü Mərhələdən 2-ci Mərhələyə	-	(50)	442	392
PD və LGD təxminlərində dəyişikliklər (Mərhələ dəyişikliyi istisna olmaqla)*	(4)	-	1,969	1,965
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyat ayırmalarına təsir edən cəmi dəyişikliklər	(2,238)	915	843	(480)
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir etməyən dəyişikliklər:				
Silinmələr	-	-	5,001	5,001
Diskontun amortizasiyası (3-cü Mərhələ üçün)	-	-	712	712
31 dekabr 2021-ci il tarixinə	(6,614)	(663)	(12,301)	(21,578)

"AccessBank" QSC

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

11. Müştərlərə verilmiş kreditlər və maliyyə icarəsi üzrə debitor borclar (davamı)

Müştərlərə verilmiş kreditlər – mikro kreditlər

	1-ci Mərhələ	2-ci Mərhələ	3-cü Mərhələ	Cəmi
1 yanvar 2020-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	234,656	27,073	47,021	308,750
Yeni yaradılmış və ya alınmış aktivlər	224,016	-	-	224,016
Dövr ərzində tanınması dayandırılmış	(205,312)	(20,396)	(15,189)	(240,896)
Müqavilə üzrə pul axınının modifikasiyası	(28)	(10)	(38)	(76)
Köçürmələr:				
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	(20,246)	20,246	-	-
- dəyersizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	(12,196)	(2,180)	14,376	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	19,118	(15,374)	(3,745)	-
- 3-cü Mərhələdən 2-ci Mərhələyə	-	7,400	(7,400)	-
Silinmələr	-	-	(11,834)	(11,834)
Diskontun amortizasiyası (3-cü Mərhələ üçün)	-	-	(429)	(429)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə	240,009	16,759	22,761	279,530

Müştərlərə verilmiş kreditlər – mikro kreditlər

	1-ci Mərhələ	2-ci Mərhələ	3-cü Mərhələ	Cəmi
1 yanvar 2020-ci il tarixinə GKZ	(2,488)	(562)	(23,874)	(26,924)
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:				
Yeni yaradılmış və ya alınmış aktivlər	(4,026)	-	-	(4,026)
Dövr ərzində tanınması dayandırılmış	577	88	2,569	3,234
Tanınmanın dayandırılması ilə nəticələnməyən modifikasiyalara görə müqavilə	-	-	38	38
Üzrə pul axınında dəyişikliklər	-	-	(54)	(54)
Diskontun amortizasiyası	-	-	-	-
Köçürmələr:				
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	29	(1,043)	-	(1,014)
- dəyersizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	121	121	(7,137)	(6,896)
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	(216)	169	1,606	1,559
- 3-cü Mərhələdən 2-ci Mərhələyə	-	(227)	3,315	3,088
PD və LGD təxminlərində dəyişikliklər (Mərhələ dəyişikliyi istisna olmaqla)*	(374)	(124)	(7,582)	(8,079)
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyat ayırmalarına təsir edən cəmi dəyişikliklər	(3,888)	(1,016)	(7,248)	(12,150)
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir etməyən dəyişikliklər:				
Silinmələr	-	-	11,834	11,834
Diskontun amortizasiyası (3-cü Mərhələ üçün)	-	-	429	429
31 dekabr 2020-ci il tarixinə	(6,376)	(1,578)	(18,857)	(26,811)

"AccessBank" QSC

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

11. Müştərlərə verilmiş kreditlər və maliyyə icarəsi üzrə debitor borclar (davamı)**Müştərlərə verilmiş kreditlər – İstehlak kreditləri**

	1-ci Mərhələ	2-ci Mərhələ	3-cü Mərhələ	Cəmi
1 yanvar 2021-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	53,948	2,633	4,215	60,796
Yeni yaradılmış və ya alınmış aktivlər	81,688	-	-	81,688
Dövr ərzində tanınması dayandırılmış	(45,756)	(1,547)	(1,450)	(48,753)
Müqavilə üzrə pul axınlarının modifikasiyası	(5)	(8)	(6)	(19)
Köçürmələr:				
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	(929)	929	-	-
- dəyersizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	(823)	(277)	1,100	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	1,396	(1,189)	(207)	-
- 3-cü Mərhələdən 2-ci Mərhələyə	-	208	(208)	-
Sililmələr	-	-	(1,022)	(1,022)
Diskontun amortizasiyası (3-cü Mərhələ üçün)	-	-	(80)	(80)
31 dekabr 2021-ci il tarixinə	89,519	749	2,342	92,610

Müştərlərə verilmiş kreditlər – İstehlak kreditləri

	1-ci Mərhələ	2-ci Mərhələ	3-cü Mərhələ	Cəmi
1 yanvar 2021-ci il tarixinə GKZ	(1,011)	(337)	(2,925)	(4,273)
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:				
Yeni yaradılmış və ya alınmış aktivlər	(944)	-	-	(944)
Dövr ərzində tanınması dayandırılmış	682	102	310	1,094
Tanınmanın dayandırılması ilə nəticələnməyən modifikasiyalara görə müqavilə üzrə pul axınlarında dəyişikliklər	-	-	13	13
Diskontun amortizasiyası				
Köçürmələr:				
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	18	(84)	-	(46)
- dəyersizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	31	95	(576)	(450)
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	(31)	64	94	127
- 3-cü Mərhələdən 2-ci Mərhələyə	-	(9)	120	111
PD və LGD təxminlərində dəyişikliklər (Mərhələ dəyişikliyi istisna olmaqla)*	-	-	(85)	(85)
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyat ayırmalarına təsir edən cəmi dəyişikliklər	(244)	188	(124)	(180)
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir etməyən dəyişikliklər:				
Sililmələr	-	-	1,022	1,022
Diskontun amortizasiyası (3-cü Mərhələ üçün)	-	-	80	80
31 dekabr 2021-ci il tarixinə	(1,255)	(149)	(1,947)	(3,351)

"AccessBank" QSC

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

11. Müştərlərə verilmiş kreditlər və maliyyə icarəsi üzrə debitor borclar (davamı)**Müştərlərə verilmiş kreditlər – İstehlak kreditləri**

	1-ci Mərhele	2-ci Mərhele	3-cü Mərhele	Cəmi
1 yanvar 2020-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	56,005	2,881	11,949	70,835
Yeni yaradılmış və ya alınmış aktivlər	43,627	-	-	43,627
Dövr ərzində tanınması dayandırılmış	(43,350)	(2,080)	(2,643)	(48,073)
Müqavilə üzrə pul axınlarının modifikasiyası	27	-	(6)	20
Köçürmələr:				
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərheleden 2-ci Mərheleyə)	(1,083)	1,083	-	-
- deversizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərheleden 3-cü Mərheleyə)	(2,018)	(329)	2,347	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərheleden 1-ci Mərheleyə)	740	(621)	(119)	-
- 3-cü Mərheleden 2-ci Mərheleyə	-	1,700	(1,700)	-
Silinmələr	-	-	(5,522)	(5,522)
Diskontun amortizasiyası (3-cü Mərhele üçün)	-	-	(91)	(91)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə	53,948	2,633	4,215	60,796

Müştərlərə verilmiş kreditlər – İstehlak kreditləri

	1-ci Mərhele	2-ci Mərhele	3-cü Mərhele	Cəmi
1 yanvar 2020-ci il tarixinə GKZ	(330)	(212)	(5,131)	(5,673)
Dövr üzrə kredit zərəfləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:				
Yeni yaradılmış və ya alınmış aktivlər	(744)	-	-	(744)
Dövr ərzində tanınması dayandırılmış	197	49	715	962
Tanınmanın dayandırılması ilə nəticələnməyən modifikasiyalara görə müqavilə üzrə pul axınlarında dəyişikliklər	-	-	(10)	(10)
Diskontun amortizasiyası	-	-	18	18
Köçürmələr:				
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərheleden 2-ci Mərheleyə)	18	(141)	-	(123)
- deversizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərheleden 3-cü Mərheleyə)	31	51	(1,248)	(1,166)
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərheleden 1-ci Mərheleyə)	(8)	9	48	49
- 3-cü Mərheleden 2-ci Mərheleyə	-	(77)	723	646
PD və LGD texnikalarında dəyişikliklər (Mərhele dəyişikliyi istisna olmaqla)*	(175)	(15)	(3,654)	(3,844)
Dövr üzrə kredit zərəfləri üçün ehtiyat ayırmalarına təsir edən cəmi dəyişikliklər	(681)	(125)	(3,408)	(4,213)
Dövr üzrə kredit zərəfləri üçün ehtiyata təsir etməyən dəyişikliklər:				
Silinmələr	-	-	5,522	5,522
Diskontun amortizasiyası (3-cü Mərhele üçün)	-	-	91	91
31 dekabr 2020-ci il tarixinə	(1 011)	(337)	(2 925)	(4 273)

"AccessBank" QSC

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

11. Müşərilərə verilmiş kreditlər və maliyyə icarəsi üzrə debitor borclar (davamı)

	1-ci Mərhələ	2-ci Mərhələ	3-cü Mərhələ	Cəmi
Maliyyə icarəsi üzrə debitor borclar				
1 yanvar 2021-ci II tarixinə ümumi balans dəyəri	-	-	-	-
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>				
Yeni yaradılmış və ya alınmış aktivlər	2,335	-	4,338	6,673
Dövr ərzində tanınması dayandırılmış	(55)	-	-	(55)
31 dekabr 2021-ci II tarixinə	2,280	-	4,338	6,618

	1-ci Mərhələ	2-ci Mərhələ	3-cü Mərhələ	Cəmi
Maliyyə icarəsi üzrə debitor borclar				
1 yanvar 2021-ci II tarixinə GKZ	-	-	-	-
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>				
Yeni yaradılmış və ya alınmış aktivlər	(48)	-	(63)	(111)
31 dekabr 2021-ci II tarixinə	(48)	-	(63)	(111)

Hesabat dövrünün evvəli və sonu arasındakı müddətdə müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərli ölçülən kreditlər üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyatda dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Kiçik və orta biznes kreditləri	Mikro kreditlər	İstehlak kreditləri	Cəmi
1 yanvar 2021-ci II tarixinə GKZ	(59,334)	(26,811)	(4,273)	(90,418)
<i>Kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən GKZ üzrə hərəkətlər</i>				
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülmüş kreditlərin dövrün sonuna GKZ-yə təsiri	(1,138)	(3,184)	(258)	(4,580)
Yeni yaradılmış və ya alınmış aktivlər	(1,861)	(4,451)	(944)	(7,256)
Dövr ərzində tanınması dayandırılmış	4,191	5,121	1,094	10,406
PD və LGD təxminlərində dəyişikliklər (Mərhələ dəyişikliyi istisna olmaqla)*	(1,363)	1,867	(85)	419
Cəmi kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(171)	(647)	(193)	(1,011)
<i>Digər mənfəət və zərər maddələrinə təsir edən GKZ üzrə hərəkətlər</i>				
Tanınmanın dayandırılması ilə nəticələnməyən modifikasiyalara görə müqavilə üzrə pul axınlarında dəyişikliklər	1,393	167	13	1,573
Kredit zərərləri üzrə ehtiyatın qaytarılması/(yaradılması) istisna olmaqla, cəmi mənfəət və zərər maddələrinə təsir	1,222	(480)	(180)	562
<i>Digər mənfəət və zərər maddələrinə təsir etməyən GKZ üzrə hərəkətlər</i>				
Silinmələr	11,480	5,001	1,022	17,503
Diskontun amortizasiyası (3-cü Mərhələ üçün)	1,589	712	80	2,381
Mənfəət və zərər maddələrinə təsir etməyən GKZ üzrə cəmi dəyişikliklər	13,069	5,713	1,102	19,884
Cəmi GKZ üzrə hərəkətlər	14,291	5,233	922	20,446
31 dekabr 2021-ci II tarixinə GKZ	(45,043)	(21,578)	(3,351)	(69,972)

Maliyyə icarəsi üzrə debitor borclar

Cəmi GKZ üzrə hərəkət	(111)
31 dekabr 2021-ci II tarixinə GKZ	(111)

"AccessBank" QSC*(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)***11. Müşərilərə verilmiş kreditlər və maliyyə icarəsi üzrə debitor borclar (davamı)**

	Kiçik və orta biznes kreditləri	Mikro kreditlər	İstehlak kreditləri	Cəmi
1 yanvar 2020-ci il tarixinə GKZ	(88,218)	(26,924)	(5,673)	(120,815)
<i>Kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən GKZ üzrə hərəkətlər</i>				
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülmüş kreditlərin dövrün sonuna GKZ-ye təsiri	3,248	(3,263)	(595)	(610)
Yeni yaradılmış və ya alınmış aktivlər	(2,313)	(4,026)	(744)	(7,083)
Dövr ərzində tanınması dayandırılmış	18,141	3,234	962	22,337
PD və LGD təxminlərində dəyişikliklər (Mərhələ dəyişikliyi istisna olmaqla)*	(28,369)	(8,079)	(3,844)	(40,292)
Cəmi kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(9,293)	(12,134)	(4,221)	(25,648)
<i>Digər mənfəət və zərər maddələrinə təsir edən GKZ üzrə hərəkətlər</i>				
Tanınmanın dayandırılması ilə nəticələnməyən modifikasiyalara görə müqavilə üzrə pul axınlarında dəyişikliklər	1,809	38	(10)	1,837
Diskontun amortizasiyası	(283)	(54)	18	(319)
Kredit zərərləri üzrə ehtiyatın qaytarılması/(yaradılması) istisna olmaqla, cəmi mənfəət və zərər maddələrinə təsir	(7,767)	(12,150)	(4,213)	(24,130)
<i>Digər mənfəət və zərər maddələrinə təsir etməyən GKZ üzrə hərəkətlər</i>				
Silinmələr	35,698	11,834	5,522	53,054
Diskontun amortizasiyası (3-cü Mərhələ üçün)	953	429	91	1,473
Mənfəət və zərər maddələrinə təsir etməyən GKZ üzrə cəmi dəyişikliklər	36,651	12,263	5,613	54,527
Cəmi GKZ üzrə hərəkətlər	28,884	113	1,400	30,397
31 dekabr 2020-ci il tarixinə GKZ	(59,334)	(26,811)	(4,273)	(90,418)

*3-cü Mərhələdə "PD və LGD təxminlərində dəyişikliklər (Mərhələ dəyişikliyi istisna olmaqla)" sətrindəki artım müvafiq olaraq 2021 və 2020-ci illər ərzində silinmiş kreditlər üzrə tam ehtiyatın yaradılmasına görə baş vermişdir.

Dövr ərzində müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata müxtəlif amillər təsir göstərir. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi haqqında məlumat Qeyd 28-də göstərilir. Əsas dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

- Dövr ərzində kredit riskinin əhəmiyyəti dərəcədə artması (və ya azalması) və ya dəyersizləşməsi və sonradan 12 aylıq və bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərlərinin artması (və ya azalması) səbəbindən 1-ci, 2-ci və 3-cü Mərhələlər arasında köçürmələr;
- Dövr ərzində tanınmış yeni maliyyə alətləri üzrə əlavə ehtiyatların hesablanması, ələcə də dövr ərzində maliyyə alətlərinin tanınmasının dayandırılması nəticəsində ehtiyatın azaldılması;
- Dövr ərzində modellər ilə bağlı fərziyyələrdəki dəyişikliklər, o cümlədən GKZ modellərindəki ilkin məlumatlarının müntəzəm olaraq yenilənməsi nəticəsində PD, EAD və LGD-də baş verən dəyişikliklərə görə gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsinə təsir;
- Gözlənilən kredit zərərlərinin cari dəyər əsasında qiymətləndirilməsinə görə diskontun zaman keçdikcə amortizasiyası;
- Xarici valyutada əks olunan aktivlər üzrə xaric valyuta çevrilmələri və digər dəyişikliklər
- Dövr ərzində silinmiş aktivlər üzrə ehtiyatların silinməsi.

"Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər" sətrində 3-cü Mərhələyə aid olan maliyyə aktivləri üzrə diskontun amortizasiyası "faiz gəlirinin" tərkibində göstərilmiş, faiz gəliri isə amortizasiya olunmuş dəyerdə tanınmışdır (GKZ üzrə ehtiyat çıxıldıqdan sonra).

Aşağıdakı cədvəllərdə amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən və GKZ üzrə ehtiyat tanınan müştərilərə verilmiş kreditlər ilə bağlı kredit riskinin təhlili göstərilir. Müştərilərə verilmiş kreditlərin balans dəyəri, həmçinin bu aktivlər üzrə Bankın məruz qaldığı kredit riskinin maksimal dərəcəsini əks etdirir.

"AccessBank" QSC*(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)***11. Müştərilərə verilmiş kreditlər və maliyyə icarəsi üzrə debitor borclar (davamı)**

31 dekabr 2021-ci il tarixinə müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən kreditlərin keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyersizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi
<i>Kiçik və orta biznes kreditləri</i>				
30 gündən az gecikdirilmiş	92,112	8,236	42,707	143,055
31-90 gün gecikdirilmiş	-	212	1,423	1,635
91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	1,808	1,808
181-360 gün gecikdirilmiş	-	-	2,879	2,879
360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	26,124	26,124
Ümumi balans dəyəri	92,112	8,448	74,941	175,501
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(4,012)	(1,212)	(39,819)	(45,043)
Balans dəyəri	88,100	7,236	35,122	130,458
<i>Mikro kreditlər</i>				
30 gündən az gecikdirilmiş	370,543	7,532	5,324	383,399
31-90 gün gecikdirilmiş	-	912	458	1,370
91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	805	805
181-360 gün gecikdirilmiş	-	-	1,545	1,545
360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	6,132	6,132
Ümumi balans dəyəri	370,543	8,444	14,264	393,251
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(8,614)	(663)	(12,301)	(21,578)
Balans dəyəri	361,929	7,781	1,963	371,673
<i>İstehlak kreditləri</i>				
30 gündən az gecikdirilmiş	89,518	639	443	90,600
31-90 gün gecikdirilmiş	-	111	91	202
91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	216	216
181-360 gün gecikdirilmiş	-	-	342	342
360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	1,250	1,250
Ümumi balans dəyəri	89,518	750	2,342	92,610
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(1,263)	(150)	(1,938)	(3,351)
Balans dəyəri	88,255	600	404	89,259

"AccessBank" QSC*(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)***11. Müştərilərə verilmiş kreditlər və maliyyə icarəsi üzrə debitor borclar (davamı)**

31 dekabr 2020-ci il tarixinə müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən kreditlərin keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyersizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi
<i>Kiçik və orta biznes kreditləri</i>				
30 gündən az gecikdirilmiş	83,377	11,092	49,812	144,281
31-90 gün gecikdirilmiş	-	1,140	6,960	8,100
91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	10,781	10,781
181-360 gün gecikdirilmiş	-	-	5,986	5,986
360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	41,290	41,290
Ümumi balans dəyəri	83,377	12,232	114,830	210,439
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(2,984)	(2,223)	(54,128)	(59,334)
Balans dəyəri	80,394	10,009	60,702	151,105
<i>Mikro kreditlər</i>				
30 gündən az gecikdirilmiş	255,468	1,040	7,088	263,595
31-90 gün gecikdirilmiş	-	261	604	865
91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	2,376	2,376
181-360 gün gecikdirilmiş	-	-	3,585	3,585
360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	9,110	9,110
Ümumi balans dəyəri	255,468	1,300	22,761	279,530
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(6,376)	(1,578)	(18,857)	(26,811)
Balans dəyəri	249,090	(276)	3,905	252,719
<i>İstehlak kreditləri</i>				
30 gündən az gecikdirilmiş	53,948	2,186	911	57,045
31-90 gün gecikdirilmiş	-	447	80	527
91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	464	464
181-360 gün gecikdirilmiş	-	-	1,373	1,373
360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	1,386	1,386
Ümumi balans dəyəri	53,948	2,633	4,215	60,796
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(1,011)	(337)	(2,925)	(4,273)
Balans dəyəri	52,937	2,297	1,289	56,523

Modifikasiya və restrukturizasiya olunmuş kreditlər

Bank maliyyə aktivinin (məsələn müştəriyə verilmiş kreditin) tanınmasını o halda dayandırır ki, həmin aktivin şərtləri onun əhəmiyyətli dərəcədə yeni bir kreditə çevrilecəyi şəkildə dəyişdirilir, fərq isə dəyersizləşmə zərəri qeydə alınmayana qədər tanınmanın dayandırılması üzrə gelir və ya zərəri kimi qeydə alınır. Yeni tanınmış kreditlər, restrukturizasiya edilmiş "dəyersizləşmiş" kreditlər istisna olmaqla, GKZ-nin qiymətləndirilməsi məqsədləri üçün 1-ci Mərhələyə təsnif edilir.

Modifikasiya nəticəsində pul axınları əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənmədikdə, həmin kreditin tanınması dayandırılır. İkinci effektiv faiz dərəcəsi ilə diskontlaşdırılmış pul axınları əsasında dəyersizləşmə zərəri qeydə alınmayana qədər Bank modifikasiya üzrə gelir və ya zərəri tanıyır.

"AccessBank" QSC*(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)***11. Müştərilərə verilmiş kreditlər və maliyyə icarəsi üzrə debitor borclar (davamı)**

Tanınmanın dayandırılması ilə nəticələnməyən kreditlərin modifikasiyası haqqında məlumat aşağıda göstərilir.

31 dekabr	2021	2020
Dövr ərzində modifikasiya edilmiş kreditlər		
Tanınmanın dayandırılması ilə nəticələnməyən müqavilə üzrə modifikasiyadan əvvəl bütöv müddət üçün GKZ kimi qiymətləndirilən kreditlərin amortizasiya olunmuş dəyəri	41,103	112,544
Tanınmanın dayandırılması ilə nəticələnməyən bütöv müddət üçün GKZ kimi qiymətləndirilən kreditlərin modifikasiyası üzrə mənfəət və ya zərərde tanınmış zərər çıxılmaqla gəlir	(2,359)	(3,674)

Əksər hallarda, ümumi modifikasiya zərəri təxmin edilmiş və GKZ üzrə ehtiyatda əhəmiyyətli dərəcədə əks olunmuşdur. Modifikasiyanın bu aktivlərlə bağlı GKZ üzrə ehtiyata təsiri nəticəsində 1,573 min AZN (2020: 1,837 min AZN) məbləğində GKZ ehtiyatdan qaytarılmışdır. Bu səbəbdən, modifikasiyanın dövr üzrə mənfəət və ya zərər hesabına xalis təsiri 786 min AZN (2020: 1,837 min AZN) təşkil etmişdir.

Girovlar və kreditin keyfiyyətini artıran digər mexanizmlər

Tələb olunan girovun məbləği və növü biznes tərəfdaşının kredit riskinin qiymətləndirilməsindən asılıdır. Girov növlərinin münasibliyi və qiymətləndirmə parametrlərinə dair qaydalar tətbiq edilmişdir.

Alınmış girovların əsas növləri aşağıdakılardır:

- ▶ Mikro kreditlərin verilməsi üçün pul vəsaitləri, daşınmaz əmlak, mal-material ehtiyatları, neqliyyat vasitələri və üçüncü tərəflərin zəmanətləri;
- ▶ Kiçik və orta biznes kreditlərinin verilməsi üçün pul vəsaitləri, daşınmaz əmlak, mal-material ehtiyatları və neqliyyat vasitələri;
- ▶ İstehlak kreditlərinin verilməsi üçün pul vəsaitləri, kreditlə alınmış mallar, neqliyyat vasitələri, yaşayış sahəsi üzrə ipoteka və üçüncü tərəflərin zəmanətləri;
- ▶ İpoteka kreditlərinin verilməsi üçün yaşayış sahəsi üzrə girov;
- ▶ İşçilərə kreditlərin verilməsi üçün pul vəsaitləri, neqliyyat vasitələri və yaşayış sahəsi üzrə girov.

Rəhbərlik girovun bazar dəyərində nəzarət edir, müvafiq razılaşmaya uyğun olaraq əlavə girov tələb edir və kredit zərərləri üzrə ehtiyatın münasibliyini nəzərdən keçirərək əldə edilmiş girovun bazar dəyərində nəzarət edir.

Fərdi şəkildə qiymətləndirilən kreditlər üzrə GKZ ehtimalla ölçülmüş ssenarilər əsasında hesablanır. 31 dekabr 2021-ci il tarixinə belə kreditlərin qalığı 58,886 min AZN (31 dekabr 2020: 74,836 min AZN) olmuşdur və həmin kreditlər üzrə 19,647 min AZN məbləğində (31 dekabr 2020: 20,901 min AZN) GKZ yaradılmışdır. Bu kreditlər üzrə təminat alınmasaydı, qrup şəklində qiymətləndirməyə əsasən belə kreditlər üzrə GKZ məbləği 30,506 min AZN (31 dekabr 2020: 33,616 min AZN) təşkil etmiş olardı.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən kreditlər üzrə girov haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

	Kiçik və orta biznes kreditləri	Mikro kreditlər	İstehlak kreditləri	Cəmi
Girovla təmin edilmiş kreditlər:				
- yaşayış tipli daşınmaz əmlak	68,192	81,549	5,656	155,397
- digər daşınmaz əmlak	27,352	5,710	1,830	34,892
- depozitlər	2,789	1,680	8,147	12,616
- torpaq sahəsi	3,928	7,543	39	11,510
- neqliyyat vasitələri	192	9,786	-	9,978
- avadanlıqlar	60	19,729	3	19,792
Cəmi	102,513	125,997	15,675	244,185
Dövlət zəmanətli kreditlər	9,233	705	-	9,938
Təminatlı kreditlər	18,710	244,973	73,584	337,267
Cəmi müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən kreditlərin balans dəyəri	130,456	371,675	89,259	591,390

"AccessBank" QSC*(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)***11. Müştərilərə verilmiş kreditlər və maliyyə icarəsi üzrə debitor borclar (davamı)**

31 dekabr 2020-ci il tarixinə müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən kreditlər üzrə girov haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

	Kiçik və orta biznes kreditləri	Mikro kreditlər	İstehlak kreditləri	Cəmi
Girovla təmin edilmiş kreditlər:				
- yaşayış tipli daşınmaz əmlak	84,960	57,934	5,988	148,882
- digər daşınmaz əmlak	38,378	6,166	3,694	48,238
- depozitlər	1,934	486	6,570	8,989
- torpaq sahəsi	4,187	5,185	95	9,467
- neqliyyat vasitələri	77	5,510	26	5,613
- avadanlıqlar	24	24,342	123	24,489
Cəmi	129,560	99,623	16,495	245,678
Təminatsız kreditlər	21,545	153,096	40,028	214,670
Cəmi müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən kreditlərin balans dəyəri	151,105	252,719	56,523	460,347

Yuxarıda qeyd olunan məlumatda kreditin və ya qoyulmuş girovun balans dəyəri (bunlardan hansı daha aşağı olarsa) göstərilmişdir; digər məlumatlar isə təminatsız kreditlərin tərkibində açıqlanmışdır. Kreditlərin balans dəyəri girov qoyulmuş aktivlərin likvidlik səviyyəsinə görə bölüşdürülmüşdür.

Bank təminatın dəyərini kreditlərin verildiyi anda qiymətləndirir və adətən kredit qalığının əhəmiyyətindən asılı olaraq, onu iki ildən bir dəyişir. Bu qeyddə nəzərdən keçirilən təminatın dəyəri girov qoyulmuş aktivlərin likvidliyini və keyfiyyətini nəzərə almaq üçün 15%-50% diskont dərəcəsi tətbiq etdikdən sonra müəyyən edilmişdir.

Təminat və kreditin keyfiyyətini artıran digər mexanizmlər vasitəsilə amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən maliyyə aktivləri üzrə kredit riskinin azalma səviyyəsi aşağıdakı aktivlər üçün təminatın dəyərini ayrıca açıqlamaqla göstərilir: (i) girov təminatı və kreditin keyfiyyətini artıran digər mexanizmlər aktivin balans dəyərinə bərabər və ya ondan artıq olan aktivlər ("dəyərindən artıq təminatlı aktivlər") və (ii) təminat və kreditin keyfiyyətini artıran digər mexanizmlər aktivin balans dəyərindən az olan aktivlər ("dəyərindən az təminatlı aktivlər").

31 dekabr 2021-ci il tarixinə dəyersizləşmiş və ya dəyersizləşməmiş bütün kreditlər üzrə təminatın effekti (ehtiyat çıxılmaqla) aşağıda göstərilir:

	Dəyərindən artıq təminatlı aktivlər		Dəyərindən az təminatlı aktivlər	
	Aktivlərin balans dəyəri	Təminatın ədələti dəyəri	Aktivlərin balans dəyəri	Təminatın ədələti dəyəri
<i>Müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən kreditlər</i>				
Kiçik və orta biznes kreditləri	67,015	171,386	63,442	43,416
Mikro kreditlər	82,305	238,767	289,369	46,102
İstehlak kreditləri	15,334	54,617	73,925	368

"AccessBank" QSC*(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)***11. Müştərilərə verilmiş kreditlər və maliyyə icarəsi üzrə debitor borclar (davamı)**

31 dekabr 2020-ci il tarixinə dəyersizləşmiş və dəyersizləşməmiş bütün kreditlər üzrə təminatın effekti (ehtiyat çıxılmaqla) aşağıda göstərilir.

	Dəyərindən artıq təminatlı aktivlər		Dəyərindən az təminatlı aktivlər	
	Aktivlərin balans dəyəri	Təminatın ədalətli dəyəri	Aktivlərin balans dəyəri	Təminatın ədalətli dəyəri
<i>Müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən kreditlər</i>				
Kiçik və orta biznes kreditləri	69,251	191,589	81,854	72,294
Mikro kreditlər	63,878	197,543	188,841	39,339
İstehlak kreditləri	15,138	50,524	41,385	2,476

Müştərilərə verilmiş kreditlərin konsentrasiyası

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Bankın kredit portfelində üçüncü tərəf olan iyirmi (2020: iyirmi) ən iri borcalana verilmiş kreditlərin cəmi 53,273 min AZN olmuşdur ki, bu da ümumi kredit portfelinin 7.9%-ni təşkil etmişdir (2020: 60,946 min AZN və ya ümumi kredit portfelinin 11.1%). Bu kreditlər üzrə 14,877 min AZN (2020: 15,670 min AZN) məbləğində ehtiyat tanınmışdır.

Kreditlər əsasən Azərbaycanda aşağıdakı sənaye sektorları üzrə verilmişdir (məbləğlər maliyyə icarəsi xaric olmaqla, ehtiyat ayırmalarından əvvəl təqdim edilir):

	2021	2020
Ticarət	213,990	193,308
Xidmət	146,078	111,984
Kend təsərrüfatı	160,272	111,462
İstehlak	67,479	66,968
İstehsal	41,434	45,707
Nəqliyyat	31,699	20,926
Digər	410	410
	661,362	550,765

12. Kredit zərərləri üzrə ehtiyatın bərpası/(yaradılması), digər dəyersizləşmə və ehtiyatlar

Aşağıdakı cədvəldə müvafiq olaraq 31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixində başa çatmış illər üzrə mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda tanınmış maliyyə alətləri üzrə GKZ ehtiyatları və onların qaytarılması göstərilir.

	Qeyd	1-ci Merhele	2-ci Merhele	3-cü Merhele	Silinmiş kreditlər	Cəmi
Müştərilərə verilmiş kreditlər	11	(3,520)	2,113	1,959	-	562
Əvvəllər silinmiş məbləğlərin bərpası*		-	-	-	16,655	16,655
Maliyyə aktivləri üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyatın bərpası		(3,520)	2,113	1,959	16,655	17,217

	Qeyd	1-ci Merhele	2-ci Merhele	3-cü Merhele	Silinmiş kreditlər	Cəmi
Müştərilərə verilmiş kreditlər	11	(7,002)	(1,918)	(15,210)	-	(24,130)
Əvvəllər silinmiş məbləğlərin bərpası*		-	-	-	11,272	11,272
Maliyyə aktivləri üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyatın (yaradılması)/bərpası		(7,002)	(1,918)	(15,210)	11,272	(12,858)

"AccessBank" QSC

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

12. Kredit zərərləri üzrə ehtiyatın bərpası/(yaradılması), digər dəyersizləşmə və ehtiyatlar (davamı)

*2015-ci ildə milli valyutanın devalvasiyası makroiqtisadi çətinliklərə gətirib çıxarmış və növbəti bir neçə il erində biznes mühitine əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərmişdir ki, bu da kredit portfelinin pisləşməsinə səbəb olmuşdur. Restrukturizasiya və bərpə prosesinin optimallaşdırılması məqsədilə, Bank struktur dəyişikliklər etmiş və 2019-cu ildə əsas etibarilə problemlə kreditlər ilə işləmək üçün ixtisaslaşmış komanda yaratmışdır. Nəticədə, növbəti illərdə Bank 2015-2016-cı il böhranından miras qalmış portfelin müəyyən hissəsinin bərpasını təmin edə bilmişdir. Eyni zamanda, kreditlərin bərpası və restrukturizasiyası, habelə ödənilməmiş kredit portfelinin optimallaşdırılması məqsədilə, Bank həmin kreditlərin bərpası haqqında əsaslı gözləntiləri olmayan və ödəmə vaxtı əhəmiyyətli dərəcədə gecikdirilmiş kreditləri silmişdir. Əvvəllər silinmiş məbləğlərin qaytarılması Bank tərəfindən illər əvvəl silinmiş böhran portfelindən bərpə edilmiş pul vəsaitlərini eks etdirir. Ətraflı məlumat üçün Qeyd 28-ə baxın.

13. Əmlak və avadanlıqlar

Əmlak və avadanlıqlar üzrə hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Binalar və icarəyə götürülmüş aktivlərin essası təmiri	Mebel və ofis avadanlıqı	Kompüter avadanlıqı	Neqliyyat vasitələri	Cəmi
İlkin dəyər					
31 dekabr 2020-ci II	49,552	11,361	10,519	869	72,301
Əlavələr	544	857	1,361	227	2,989
Silinmələr	(747)	(466)	(379)	(57)	(1,649)
31 dekabr 2021-ci II	49,349	11,752	11,501	1,039	73,641
Yığılmış amortizasiya					
31 dekabr 2020-ci II	(21,868)	(11,007)	(7,853)	(842)	(41,570)
Amortizasiya xərci	(1,170)	(248)	(1,019)	(27)	(2,464)
Silinmələr	602	466	378	57	1,503
31 dekabr 2021-ci II	(22,436)	(10,789)	(8,494)	(812)	(42,531)
Xalis qalıq dəyəri					
31 dekabr 2020-ci II	27,684	354	2,666	27	30,731
31 dekabr 2021-ci II	26,913	963	3,007	227	31,110
	Binalar və icarəyə götürülmüş aktivlərin essası təmiri	Mebel və ofis avadanlıqı	Kompüter avadanlıqı	Neqliyyat vasitələri	Cəmi
İlkin dəyər					
31 dekabr 2019-cu II	49,375	11,554	9,352	964	71,245
Əlavələr	177	138	2,082	-	2,397
Silinmələr	-	(331)	(915)	(95)	(1,341)
31 dekabr 2020-ci II	49,552	11,361	10,519	869	72,301
Yığılmış amortizasiya					
31 dekabr 2019-cu II	(19,998)	(11,194)	(7,986)	(917)	(40,095)
Amortizasiya xərci	(1,870)	(144)	(782)	(20)	(2,816)
Silinmələr	-	331	915	95	1,341
31 dekabr 2020-ci II	(21,868)	(11,007)	(7,853)	(842)	(41,570)
Xalis qalıq dəyəri					
31 dekabr 2019-cu II	29,377	360	1,366	47	31,150
31 dekabr 2020-ci II	27,684	354	2,666	27	30,731

"AccessBank" QSC

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

14. Qeyri-maddi aktivlər

Qeyri-maddi aktivlər üzrə hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Lisenzilya ve proqram teminatı	Cəmi lisenzilya ve proqram teminatı
İlkin dəyər		
31 dekabr 2020-ci il	39,138	39,138
Əlavələr	4,033	4,033
Silinmələr	-	-
31 dekabr 2021-ci il	43,171	43,171
Yığılmış amortizasiya		
31 dekabr 2020-ci il	(25,491)	(25,491)
Amortizasiya xərci	(3,499)	(3,499)
Silinmələr	-	-
31 dekabr 2021-ci il	(28,990)	(28,990)
Xalis qalıq dəyəri		
31 dekabr 2020-ci il	13,647	13,647
31 dekabr 2021-ci il	14,181	14,181
	Lisenzilya ve proqram teminatı	Cəmi lisenzilya ve proqram teminatı
İlkin dəyər		
31 dekabr 2019-cu il	37,631	37,631
Əlavələr	1,507	1,507
Silinmələr	-	-
31 dekabr 2020-ci il	39,138	39,138
Yığılmış amortizasiya		
31 dekabr 2019-cu il	(22,314)	(22,314)
Amortizasiya xərci	(3,177)	(3,177)
Silinmələr	-	-
31 dekabr 2020-ci il	(25,491)	(25,491)
Xalis qalıq dəyəri		
31 dekabr 2019-cu il	15,317	15,317
31 dekabr 2020-ci il	13,647	13,647

15. İstifadə hüquqlu aktivlər və icarə öhdəlikləri

Bank müxtəlif ofis sahələri və torpaq icarəyə götürür. İcarə müqavilələri adətən 1-8 il müddətinə bağlanır, lakin bu müddətin uzadılması seçimini də nəzərdə tutur.

1 yanvar 2019-cu il tarixindən etibarən icarə müqavilələri icarəyə götürülmüş aktivin Bankın istifadəsi üçün hazır olduğu tarixdən başlayaraq müvafiq öhdəliklə birlikdə istifadə hüquqlu aktivlər kimi tanınır.

İstifadə hüquqlu aktivlərin icarə predmeti olan aktivlərin növünə görə təhlili aşağıda göstərilir:

	Torpaq	Binalar	Cəmi
1 yanvar 2020-ci il tarixinə balans dəyəri	606	4,185	4,791
Əlavələr	-	298	298
Amortizasiya xərci	(10)	(1,295)	(1,305)
Digər	-	548	548
31 dekabr 2020-ci il tarixinə qalıq	595	3,737	4,332
Amortizasiya xərci	(16)	(1,361)	(1,377)
Digər	-	1,094	1,094
31 dekabr 2021-ci il tarixinə balans dəyəri	579	3,470	4,049

İcarə öhdəlikləri üzrə faiz xərci 343 min AZN (2020: 409 min AZN) təşkil etmişdir.

"AccessBank" QSC

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

15. İstifadə hüquqlu aktivlər və icarə öhdəlikləri (davamı)

Qısamüddətli icarələr (ümumi və inzibati xərclərə aid edilmiş) və qısamüddətli icarə kimi göstərilməyən azdəyərli aktivlər üzrə icarə xərcləri ümumi və inzibati xərclərin tərkibində göstərilmişdir:

	2021	2020
Qısamüddətli icarə xərcləri	91	66
Qısamüddətli icarə kimi göstərilməyən azdəyərli aktivlərin icarə xərcləri	42	46

2021-ci il ərzində icarə müqavilələri üzrə cəmi ödənişlər 1,619 min AZN (2020: 1,673 min AZN) təşkil etmişdir.

Icarə müqavilələrində icarəyə verənin icarə predmeti olan aktivləri ilə bağlı təminat hüququndan başqa heç bir xüsusi şərt nəzərdə tutulmur. İcarə predmeti olan aktivlər kreditlər üzrə təminat kimi istifadə edilə bilməz.

Bankın bir sıra icarə müqavilələrində icarə müddətinin uzadılması və ləğv edilməsi seçimi nezdə tutulur. Bu seçim hüquqları Bankın fəaliyyətində istifadə olunan aktivlərin idarə olunmasında əməliyyat çevikliyinin artırılması üçün tətbiq olunur. İcarə müddətinin ləğv edilməsi seçimi Bank və icarəyə verənlər tərəfindən, uzadılma seçimi isə yalnız Bank tərəfindən icra edilə bilər.

16. Mülkiyyətə keçmiş girov

31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixinə Bankın mülkiyyətinə keçmiş və satış üçün nəzərdə tutulan əmlakı müvafiq olaraq 38,405 min AZN və 43,346 min AZN məbləğində 494 və 554 mənzildən ibarət olmuşdur. 31 dekabr 2021-ci il tarixinə Bankın mülkiyyətinə keçmiş əmlakın ədalətli dəyəri 44,087 min AZN (31 dekabr 2020: 54,070 min AZN) təşkil etmişdir ki, bu da onun balans dəyərindən yüksəkdir.

17. Vergilər

(a) Mənfəət vergisi (xərclənin)/gəlirinin komponentləri

Mənfəət vergisi xərci aşağıdakılardan ibarətdir:

	2021	2020
Cari vergilər	-	-
Texirə salınmış vergilər	(3,550)	1,488
II üzrə mənfəət vergisi (xərci)/gəliri	(3,550)	1,488

(b) Mənfəət vergisi xərci ilə mənfəət və ya zərərin qanunvericiliklə müəyyən edilmiş müvafiq vergi dərəcəsinə olan hasilinin üzleşməsi

2021-ci il ərzində Banka tətbiq edilən mənfəət vergisi dərəcəsi 20% (2020: 20%) təşkil etmişdir. Gözlənilən və faktiki tətbiq edilən vergi xərclərinin üzleşməsi aşağıda göstərilir.

	2021	2020
Vergidən əvvəlki mənfəət/(zərer)	7,867	(20,396)
Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş dərəcə ilə hesablanmalı olan mənfəət vergisi xərci/gəliri (2021: 20%; 2020: 20%)	(1,573)	4,079
Vergi məqsədləri üçün çıxılmayan xərclərin vergi effekti:		
- Gəlirdən çıxılmayan xərclər	(600)	(206)
Tanınmamış texirə salınmış vergi aktivlərində dəyişiklik	522	(2,386)
Keçmiş illərin vergi zərərinə dəyişiklik	(1,068)	-
Əvvəlki illərin vergi xərcinin realizasiyası	(831)	-
II üzrə mənfəət vergisi (xərci)/gəliri	(3,550)	1,488

"AccessBank" QSC*(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)***17. Vergilər (davamı)****(c) Keçmiş illərin vergi zərəri**

İstifadə olunmamış keçmiş illərin vergi zərəri ilə bağlı 31 dekabr 2021-ci il tarixinə Bankın 36,377 min AZN (31 dekabr 2020: 36,900 min AZN) məbləğində tanınmamış potensial təxire salınmış vergi aktivləri yaranmışdır. Keçmiş illərin vergi zərərinin hərəkəti aşağıdakı kimi olmuşdur:

İllər	2016	2017	2018	2019	Cəmi
2022	-	2,388	-	-	2,388
2023	-	-	3,955	-	3,955
2024	-	-	-	5,008	5,008
Mənfəət hesabına kompensasiya edilə bilən keçmiş illərin zərəri	-	2,388	3,955	5,008	11,351
Gələcək dövrlərə keçirilmiş	18,312	15,220	8,173	6,023	47,728
Mənfəət hesabına kompensasiya edilə bilinməyən / istifadə müddəti başa çatmış	(18,312)	(12,833)	(4,218)	(1,015)	(36,377)

(d) Müvəqqəti fərqlərin növləri üzrə təxire salınmış vergilərin təhlili

BMHS və Azərbaycanın yerli vergi qanunvericiliyi arasındakı fərqlər nəticəsində maliyyə hesabatlarının hazırlanması və mənfəət vergisinin hesablanması məqsədilə aktiv və öhdəliklərin balans dəyəri arasında müvəqqəti fərqlər əmələ gəlir. Bu müvəqqəti fərqlər üzrə hərəkətlərin vergi effekti aşağıda göstərilir:

	31 dekabr 2019	Mənfəət və ya zərərde gəlir/xərc kimi tanınmışdır	31 dekabr 2020	Mənfəət və ya zərərde gəlir/xərc kimi tanınmışdır	31 dekabr 2021
Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə zərər üçün ehtiyat	(720)	4,743	4,023	(2,260)	1,763
Amortizasiya xərci	229	(202)	27	(27)	-
İcarə öhdəliyi	951	(112)	839	(36)	803
İşçilər üzrə xərclər və digər	91	3	94	174	268
Törmə maliyyə öhdəlikləri	96	(70)	26	284	310
Digər	7	205	212	503	715
Gələcək vergi tutulan gəlirlə əvəzləşdirmək üçün mövcud olan zərərlər	50,846	(343)	50,503	(2,775)	47,728
Ümumi təxire salınmış vergi aktivli	51,500	4,224	55,724	(4,137)	51,587
Tanınmamış təxire salınmış vergi aktivli	(34,514)	(2,388)	(36,900)	523	(36,377)
Təxire salınmış vergi aktivli	16,986	1,839	18,825	(3,614)	15,210
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	(28)	(2)	(30)	(295)	(325)
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər üzrə faiz gəliri	-	-	-	-	-
Qiymətli kağızların FVOCI kateqoriyasında ədalətli dəyərlə yenidən qiymətləndirilməsi	(7)	-	(7)	-	(7)
Amortizasiya xərci	38	(244)	(206)	206	-
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər üzrə faiz xərci	(23)	-	(23)	-	(23)
İstifadə hüquqlu aktivlər	(958)	92	(866)	56	(810)
Sair borclar	18	(197)	(179)	98	(81)
Təxire salınmış vergi öhdəliyi	(960)	(350)	(1,310)	64	(1,246)
Təxire salınmış xalis vergi aktivli	16,026	1,488	17,514	(3,550)	13,964

"AccessBank" QSC*(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)***18. Digər aktivlər və öhdəliklər**

Digər aktivlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2021	2020
Digər maliyyə aktivləri		
Ödəmə terminalları vasitəsilə hesablaşmalar	4,152	6,738
Pul köçürmələri və plastik kartlar üzrə hesablaşmalar	862	4,151
Visa Card/Master Card tərəfindən bloklaşdırılmış pul vəsaitləri	2,117	2,261
Digər	6	1
	7,137	13,151
Digər qeyri-maliyyə aktivləri		
Təxirə salınmış xərclər	1,283	1,373
Əmlak, avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlərin alınması üçün verilmiş avanslar	1,990	2,039
Digər	718	223
	3,991	3,635

Digər öhdəliklərə aşağıdakılar daxildir:

	2021	2020
Digər maliyyə öhdəlikləri		
Pul köçürmələri üzrə hesablaşmalar	1,334	449
Pəşəkar xidmətlər üçün ödəniləcək məbləğlər	1,210	1,014
	2,544	1,463
Digər qeyri-maliyyə öhdəlikləri		
İşçilərə ödəniləcək məbləğlər	2,888	1,902
Mənfaat vergisindən başqa digər vergilər	2,145	908
Digər	169	165
	5,202	2,974

Digər qeyri-maliyyə öhdəliklərin tərkibində qeydə alınan verilmiş zəmanətlər və kreditlərlə bağlı öhdəliklər üçün ehtiyat 146 min AZN (2020: 146 min AZN) təşkil etmişdir.

19. Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər

Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2021	2020
Carl hesablar	874	673
Müddətli depozitlər	11,496	398
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	12,370	1,071

"AccessBank" QSC*(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)***20. Müştərilər qarşısında öhdəliklər**

Müştərilər qarşısında öhdəliklərə aşağıdakılar daxildir:

	2021	2020
Fiziki şəxslər		
- Cari hesablar	97,454	107,971
- Müddətli depozitlər	467,652	394,182
Digər hüquqi şəxslər		
- Cari hesablar	90,049	94,114
- Müddətli depozitlər	12,806	16,557
Sahibkarlar		
- Cari hesablar	39,514	32,130
- Müddətli depozitlər	-	-
Cari hesablar	227,017	234,215
Müddətli depozitlər	480,458	410,739
Cəmi müştərilər qarşısında öhdəliklər	707,475	644,954
Zəmanətlər üçün qoyulmuş girov (Qeyd 25)	625	627

31 dekabr 2021-ci il tarixinə müştərilər qarşısında öhdəliklərin 48,477 min AZN məbləğində hissəsi və ya müştəri portfelinin 7%-i (2020: 54,739 min AZN və ya 8%) 10 ən iri müştəri qarşısında öhdəliklərdən ibarətdir. 31 dekabr 2021-ci il tarixinə müştərilər qarşısında öhdəliklərin 23%-i (2020: 33%) xarici valyutadadır.

Müştəri hesablarının iqtisadi sektorlar üzrə təhlili aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2021	%	2020	%
Fiziki şəxslər	565,105	80	502,153	78
Ticarət və xidmət	43,753	6	40,422	6
Fərdi sahibkarlar	39,029	6	32,130	5
Sığorta	11,148	2	17,178	3
Sair	48,440	7	53,071	8
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	707,475	100	644,954	100

21. Borc öhdəlikləri

	2021	2020
Amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən borc öhdəlikləri		
Dövlət fondlarından cəlb edilmiş borclar	25,887	23,257
Əsas kreditlər	16,889	16,915
ARMB-dən cəlb edilmiş müddətli borclar	5,601	7,218
Cəmi amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən borc öhdəlikləri	48,377	47,390
Cəmi borc öhdəlikləri	48,377	47,390

21 dekabr 2021-ci il tarixində 16,496 min AZN məbləğində restrukturizasiya müqaviləsinin müddəti 31 mart 2022-ci il tarixində uzadılmışdır (31 dekabr 2020: 16,496 min AZN məbləğində restrukturizasiya müqaviləsinin müddəti 15 dekabr 2021-ci il tarixində uzadılmışdır). Şerti kapital üzrə ödənilməli olan faiz dərəcəsi 1 yanvar 2022-ci il tarixindən etibarən illik 8% təşkil edəcəkdir (31 dekabr 2020: 31 dekabr 2020-ci il tarixindəki və bu tarix daxil olmaqla illik 6% təşkil edəcək və sonradan illik 8%-ə artırılacaq).

"AccessBank" QSC

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Borc öhdəlikləri (davamı)

Razılaşdırılmış şərtlərə əsasən borcun balans dəyərində 300 min AZN (31 dekabr 2020: razılaşdırılmış şərtlərə əsasən borcun balans dəyərində 321 min AZN) məbləğində düzəliş edilmiş və 31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatmış il üzrə mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda "Digər borc öhdəliklərinin modifikasiyası üzrə zərər" setrində qeydə alınmışdır. Hesabat dövrü başa çatdıqdan sonra borcun müddəti uzadılmışdır. Ətraflı məlumat üçün Qeyd 31-ə baxın.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2020-ci il 28 fevral tarixli Fərmanına uyğun olaraq ARMB-dən cəlb edilmiş müddətli kreditlərin ödəmə müddəti 5 il, müqavilə üzrə illik faiz dərəcəsi isə 0.1% təşkil edir. Dövlətdən bazar faiz dərəcəsindən aşağı faizlə cəlb edilmiş borclar BMHS 9-a uyğun olaraq tanınır və qiymətləndirilir. Bazar faiz dərəcəsindən aşağı faizlə cəlb edilmiş borclar üzrə gəlir BMHS 9-a əsasən müəyyən edilmiş kreditin balans dəyəri ilə BMS 20-yə uyğun olaraq belə kreditlərdən əldə olunan gəlir arasında fərq kimi tanınır (Qeyd 23).

Məbləğlər arasındakı fərq BMS 20-yə uyğun olaraq dövlət subsidiyası kimi tanınmışdır. Ətraflı məlumat üçün Qeyd 23-ə baxın.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Bank Azərbaycan Respublikası Sahibkarlığın İnkişafı Fondundan və Kend Təsərrüfatı Nazirliyi yanında Aqrar Kredit və İnkişaf Agentliyindən müvafiq olaraq 11,111 min AZN və 10,725 min AZN məbləğində (2020: müvafiq olaraq 7,737 min AZN və 13,487 min AZN) borc vəsaiti cəlb etmişdir. Bu borc vəsaitləri üzrə illik faiz dərəcəsi müvafiq olaraq 1% və 2% (2020: illik 1% və 2-2.5%) olmaqla, müddəti 2026-cı ilin dekabr və 2026-cı ilin iyun ayında (2020: 2026-cı ilin dekabr və 2025-ci ilin oktyabr ayında) başa çatır.

Borc öhdəliklərinin ədalətli dəyəri haqqında məlumat üçün Qeyd 29-a baxın.

22. Subordinasiyalı kreditlər

31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixinə Bankın doqquz maliyyə institutu qarşısında ümumilikdə 23,105 min AZN (2020: doqquz maliyyə institutu qarşısında ümumilikdə 22,383 min AZN) məbləğində subordinasiyalı borc öhdəliyi olmuşdur. Bu borc öhdəliklərinin ödəmə tarixi 31 mart 2027-ci ildir.

21 dekabr 2021-ci il tarixində restrukturizasiya müqaviləsinin müddəti 31 mart 2029-cu il tarixinədək uzadılmışdır. Razılaşdırılmış şərtlərə əsasən borcun balans dəyərində 386 min AZN məbləğində düzəliş edilmiş və 31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatmış il üzrə mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda "Subordinasiyalı kreditlərin modifikasiyası üzrə zərər" setrində qeydə alınmışdır.

Ləğvetmə baş verəyəyi halda subordinasiyalı kreditlər üzrə öhdəliklər bütün digər əmanətçilərin və kreditörlərin tələbləri yerinə yetirildikdən sonra ödənilməlidir.

23. Təxirə salınmış gəlirlər

2019-cu ilin noyabr ayında Bank "Azərbaycan Respublikasında fiziki şəxslərin problemlı kreditlərinin həlli ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2019-cu il 28 fevral tarixli Fərmanına uyğun olaraq, ARMB tərəfindən Banka bazar faiz dərəcəsindən aşağı faizlə kredit verilmişdir. ARMB tərəfindən 28 yanvar 2020-ci il tarixində verilmiş sonuncu kredit xətti 3,553 min AZN təşkil etmişdir. Kreditin verildiyi tarixdə onun balans dəyəri 2,840 min AZN olmuşdur ki, bu da effektiv faiz dərəcəsi ilə diskontlaşdırılmış gələcək pul axınlarını əks etdirir. Kreditin müqavilə və balans dəyəri arasındakı 713 min AZN məbləğində fərq dövlət subsidiyası üzrə təxirə salınmış gəlir kimi qeydə alınmışdır. Bu məbləğ kreditin beş illik ödəmə müddəti başa çatana qədər faiz xərc ilə amortizasiya ediləcəkdir. Bank 2021-ci il ərzində ARMB-dən yeni borc almamışdır.

	2021	2020
1 yanvar tarixinə təxirə salınmış gəlirlər	1,311	1,075
Alınmış yeni subsidiyalar	-	713
Təxirə salınmış gəlirin amortizasiyası	(506)	(477)
31 dekabr tarixinə təxirə salınmış gəlir	805	1,311

"AccessBank" QSC

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

24. Kapital

31 dekabr 2021-ci il tarixinə buraxılmasına icazə verilmiş, buraxılmış və tam ödənilmiş adı səhmlərin sayı bir səhmin nominal dəyəri 4.25 AZN olmaqla, 60,875 min ədəd (2020: 60,875 min ədəd) təşkil etmişdir.

5 mart 2019-cu il tarixində Bankın səhmdar kapitalı 118,460 min AZN artırılmışdır. Kapitalın artırılması Bankın mövcud əsas və subordinasiyalı borcunun kapitala çevrilməsi nəticəsində baş vermişdir. Bankın səhmdar kapitalı səhmdarlar tərəfindən Azərbaycan manatı ilə qoyulmuş və onlar dividendləri və hər hansı kapital paylarını Azərbaycan manatı ilə almaq hüququna malikdirlər.

25. Təhhdilər və şərtləndirilmələr

Hüquqi məsələlər. Adı fəaliyyəti zamanı Bank məhkəmə iddiaları və şikayətlərinin obyektidir. Rəhbərlik hesab edir ki, belə iddia və ya şikayətlərdən irəli gələn öhdəlik (əgər olarsa) Bankın maliyyə vəziyyəti və ya gələcək əməliyyat nəticələrinə mühüm mənfi təsir göstərməyəcəkdir.

Vergilər. Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez edilən dəyişikliklərə məruz qalır. Bundan əlavə, Bankın əməliyyatları və fəaliyyətinə tətbiq edilən vergi qanunvericiliyinin vergi orqanları tərəfindən şərh edilməsi rəhbərliyin şərh ilə üst-üste düşməyə bilər. Azərbaycan Respublikasında son zamanlar baş vermiş hadisələr göstərir ki, vergi orqanları qanunvericiliyin şərh edilməsi və vergi hesablamalarının yoxlanılmasında daha sərt mövqə tuta bilərlər, buna görə də vergi orqanları Bankın əməliyyat və fəaliyyət növləri ilə bağlı əvvəl irəli sürmədikləri iddiaları irəli sürə bilərlər. Nəticə etibarilə müvafiq orqanlar tərəfindən əlavə iri vergi, cərimə və faiz hesablanma bilər. Vergi yoxlamaları yoxlamanın keçirildiyi il də daxil olmaqla, vergi ödəyicisinin son üç təqvim ilindən çox olmayan fəaliyyətini əhatə edə bilər.

Rəhbərlik hesab edir ki, 31 dekabr 2021-ci il tarixinə onun tərəfindən müvafiq qanunvericiliyin şərhli düzgündür və vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi ilə bağlı Bankın mövqələri dəyişilməyəcəkdir.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının prudensial normativlərinə riayət edilməsi

Bank, fəaliyyəti ilə bağlı riskləri qarşılamaq üçün aktiv idarə olunan kapital bazası saxlayır. Bankın kapital adekvatlığına ARMB tərəfindən müəyyən edilmiş əmsallar tətbiq edilməklə, ARMB tərəfindən nəzarət edilir. Kapitalın idarə olunmasında əsas məqsəd Bankın kənar orqanların müəyyən etdiyi kapital normativlərinə uyğunluğunu, ələcə də Bankın fəaliyyətini dəstəkləmək və səhmdarlar üçün gəlirlilik səviyyəsini artırmaq üçün yüksək kredit reytingləri və sabit kapital göstəricilərinin qorunub saxlanmasını təmin etməkdir. Bank, kapital strukturunu idarə edir və iqtisadi şəraitdəki dəyişiklikləri və fəaliyyəti ilə bağlı risklərin xüsusiyyətlərini nəzərə alaraq, ona düzəlişlər edir. Kapital strukturunu saxlamaq və ya dəyişdirmək məqsədilə Bank səhmdarlara ödənilmiş dividendlərin məbləğini dəyişdirə, kapitalı səhmdarlara geri qaytara və ya kapital qiymətli kağızlar emissiya edə bilər. Əvvəlki illər üzrə hədəflər, siyasət və proseslərdə heç bir dəyişiklik baş verməmişdir.

ARMB-nin kapital adekvatlığı əmsalı.

ARMB-nin tələblərinə əsasən banklar 1-ci dərəcəli kapital və məcmu kapitalın minimum adekvatlıq əmsalını müvafiq olaraq 5% (2020: 5%) və 10% (2020: 10%) həcmində saxlamalıdır.

31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixinə Bankın kapital adekvatlığı əmsalı aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2021	2020
1-ci dərəcəli kapital	50,370	48,283
2-ci dərəcəli kapital	29,298	30,919
Məcmu kapital	79,668	79,202
Risik dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlər	671,551	554,914
1-ci dərəcəli kapitalın adekvatlıq əmsalı	8%	9%
Məcmu kapitalın adekvatlıq əmsalı	12%	14%

Bank 2021-ci il ərzində kapital adekvatlığı əmsalına riayət etmişdir.

"AccessBank" QSC*(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)***25. Təhhüdlər və şərtlə öhdəliklər (davamı)**

Kreditlərlə bağlı öhdəliklər. Bu əsərlərin əsas məqsədi lazım olduqda müştəriləri vəsaitlərə təmin etməkdir. Zəmanətlər və rezervli akkreditivlər müştəri üçüncü tərəflər qarşısında öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədikdə Bankın ödənişlər edəcəyi ilə bağlı geri çağırılmayan öhdəlikləri əks etdirir və kreditlər ilə eyni risk səviyyəsi daşıyır. Sənədlə akkreditivlər və kommersiya akkreditivləri, Banka müəyyən edilmiş məbləğə qədər və xüsusi şərtlərlə tələb təqdim etmək hüququnu üçüncü tərəfə verən, Bankın müştəri adından üzərinə götürdüyü yazılı öhdəlik olaraq, aid olduqları malların çatdırılması və ya pul depozitləri ilə təmin edilir və beləliklə də birbaşa borcla müqayisədə daha aşağı riskə məruz qoyur.

Kreditlərin təqdim edilməsi üzrə öhdəliklərə kreditlər, zəmanətlər və ya akkreditivlər formasında kreditlərin verilməsi üçün rəhbərlik tərəfindən təsdiqlənmiş məbləğlərin istifadə edilməyən hissəsi daxildir. Kreditlərin verilməsi üzrə öhdəliklər ilə əlaqədar Bank istifadə edilməmiş məbləğlərin istifadə edilməli olduğu halda, potensial olaraq istifadə edilməmiş öhdəliklərin ümumi məbləğinə bərabər məbləğdə zərərin yaranması riskinə məruz qalır. Lakin, kreditlərin verilməsi üzrə öhdəliklərin böyük hissəsi müştərilərin ödəmə qabiliyyəti ilə bağlı müəyyən tələblərə əməl etməsindən asılı olduğuna görə, ehtimal edilən zərərlərin məbləği istifadə edilməmiş öhdəliklərin ümumi məbləğindən azdır. Adətən uzunmüddətli öhdəliklər qısamüddətli öhdəliklər ilə müqayisədə daha yüksək kredit riskinə malik olduğu üçün Bank kreditlərlə bağlı öhdəliklərin ödəmə müddətinə qədər qalan müddətə nəzarət edir.

Kreditlərlə bağlı öhdəliklər aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2021	2020
Kreditlərlə bağlı öhdəliklər		
Buraxılmış zəmanətlər	6,433	6,385
İstifadə olunmamış kredit xətləri üzrə öhdəliklər	10,059	7,558
Cəmi kreditlərlə bağlı öhdəliklər, ehtiyat ayırmasından əvvəl	16,492	13,943
Çıxılın: kreditlərlə bağlı öhdəliklər üzrə ehtiyatlar (Qeyd 18)	(146)	(146)
Cəmi kreditlərlə bağlı öhdəliklər, ehtiyat çıxılmaqla	16,346	13,797
Çıxılın: zəmanətlər üzrə girov qoyulmuş depozitlər	(620)	(627)
Təhhüdlər və şərtlə öhdəliklər	15,726	13,170

26. Xalis haqq və komissiya gəlirləri

Xalis haqq və komissiya gəlirləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2021	2020
Haqq və komissiya gəlirləri		
Plastik kart əməliyyatları	5,523	2,534
Hesablaşma əməliyyatları	4,407	4,032
Kassa əməliyyatları	1,489	1,259
Digər	146	127
Cəmi haqq və komissiya gəlirləri	11,565	7,951
Haqq və komissiya xərcləri		
Plastik kart əməliyyatları	(4,636)	(3,873)
Kassa əməliyyatları	(414)	(111)
Mərkəzləşdirilmiş Kredit Reyestrindən istifadə haqqı	(282)	(170)
Hesablaşma əməliyyatları	(269)	(295)
Digər	(156)	(310)
Cəmi haqq və komissiya xərcləri	(5,757)	(4,759)
Xalis haqq və komissiya gəlirləri	5,808	3,193

"AccessBank" QSC

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

27. Ümumi, İnzibati və İşçi heyəti üzrə xərclər

İşçi heyəti üzrə xərclər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2021	2020
Əmək haqları	27,005	24,788
Sosial sığorta xərcləri	3,753	3,428
İşçilərlə bağlı digər xərclər	1,056	77
İşçi heyəti üzrə xərclər	31,814	28,293

Ümumi və inzibati xərclər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2021	2020
Konsaltinq və digər peşəkar xidmət haqları	5,949	5,478
Əmanətlərin sığortalanması haqqı	3,761	2,392
Məlumatların emalı xərcləri	2,101	1,917
Mənfəət vergisindən başqa digər vergilər	2,008	813
Təmir və texniki xidmət xərcləri	1,147	1,135
Rəhbərlik xərcləri	1,390	1,077
Mülkiyyətə keçmiş girovun satılmasından zərər çıxılmaqla gəlir	948	(112)
Deftərxana və ofis ləvazimatları	816	653
Reklam və marketinq xərcləri	772	614
Mühafizə xidməti ilə bağlı xərclər	755	751
Ezamiyyə xərcləri	144	134
Ofis və icarə haqqı	42	46
Digər	1,505	1,682
Cəmi ümumi və inzibati xərclər	21,338	16,580

28. Risklərin İdarə edilməsi

Ön söz

Bank maliyyə və əməliyyat risklərinə məruz qalır. Risklərə məruz qalma Bankın işgüzar fəaliyyətinin ayrılmaz hissəsidir. Bankın risklərin idarə edilməsi funksiyasının məqsədi risk və gəlir arasında müvafiq balans yaratmaq və Bankın maliyyə nəticələrinə potensial mənfi təsirləri minimuma endirməkdir.

Risklərin idarə edilməsi sistemi

İdarə Heyəti Bankda risklərin idarə edilməsi funksiyasına görə məsuliyyət daşıyan əsas orqandır. Risklərin idarə edilməsi funksiyası maliyyə riskləri və əməliyyat riskləri ilə bağlı həyata keçirilir. Maliyyə risklərinə bazar riski (o cümlədən, valyuta riski, faiz dərəcəsi riski və digər qiymət riski), kredit riski və likvidlik riski daxildir. İdarə Heyətinin maliyyə risklərinin idarə edilməsi funksiyasının əsas məqsədlərinə daxildir: (i) Bankın fəaliyyətində xüsusi risklərinin müəyyən edilməsi və qiymətləndirilməsi, (ii) risk limitlərinin müəyyən edilməsi və (iii) risklərin bu limitlər çərçivəsində qalmasının təmin edilməsi. Həmçinin, İdarə Heyəti Bankın maliyyə nəticələrinə bütün potensial mənfi təsirləri minimuma endirməklə risk və gəlir arasında müvafiq balansın təmin edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Risklərin idarə edilməsi funksiyaları əməliyyat və hüquqi risklərin minimuma endirilməsi məqsədilə daxili qayda və prosedurların düzgün işləməsi üçün nəzərdə tutulur.

Bankın risklərin idarə edilməsi metodologiyası, qaydaları və qiymətləndirmə proseduraları Bankın qarşılaşdığı riskləri müəyyən etmək, təhlil etmək, təsirini azaltmaq və idarə etmək üçün nəzərdə tutulur. Bunu etmək üçün münasib risk limitləri və nəzarət vasitələri təyin edilir və eyni zamanda risk səviyyələri üzrə müvafiq monitorinq və limitlərə və prosedurlara daim riayət olunması təmin edilir. Risklərin idarə edilməsi qaydaları və prosedurları bazardakı dəyişiklikləri və yeni məhsul və xidmətləri xüsusiyyətlərini nəzərə almaq məqsədilə mütəmadi olaraq təhlil olunur. Bu Bankda "qabaqcıl təcrübə"nin tətbiq edilməsini təmin etmək üçün edilir.

Risklərin idarə edilməsi orqanları və idarəetmə

Risklərin qiymətləndirilməsi, təsdiqi, monitorinqi və nəzarətinə aid olan risklərin idarə edilməsi qaydaları və prosesləri müvafiq Azərbaycan qanunları, ARMB-nin normaları və qabaqcıl təcrübələrin tələblərinə müvafiq olaraq Bankın daxilində bir sıra ixtisaslaşmış orqanlar, o cümlədən komitələr və departamentlər tərəfindən həyata keçirilir.

28. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Müşahidə Şurası risklərin idarə edilməsi sistemi üzrə nezarətə görə ümumi məsuliyyət daşıyır. Bura risklərin idarə edilməsi qaydalarının və iri risklər kimi əsas risk limitlərinin, iqtisadi və məhsul sektorunun limitlərinin analizi və təsdiqi ilə yanaşı əsas risklərin idarə edilməsi daxildir. Həmçinin, Müşahidə Şurası risklərə nezarətə bağlı müəyyən səlahiyyətləri İdarə Heyəti, Risk Komitəsi və APIK arasında bölüşdürür. Risklərin idarə edilməsi strukturunda ümumi vəzifə və səlahiyyətlər aşağıdakı kimidir:

Səlahiyyət	Qərar qəbul edən orqan	İcraçı rəhbərlik
Strateji və təşkilati risk	Müşahidə Şurası	İdarə Heyəti
Kredit riski	İdarə Heyəti / Risk Komitəsi	Biznes bankçılığı / Risk Departamenti
Bazar və likvidlik riski	Risk Komitəsi, APIK	Maliyyə/Xəzinedarlıq
Əməliyyat riskləri	İdarə Heyəti	Daxili Audit / Risk Departamenti

Kredit riski

Kredit riski – Bankın sifarişçiləri, müştəriləri və ya biznes tərəfdaşlarının müqavilə öhdəliklərini yerinə yetirməmələrinə görə Bankın zərər çəkməsi riskidir. Bank fərdi kreditə və ya əməliyyatlara aid olan riski, ələcə də ümumi portfel üzrə riskli müəyyən edir, ölçür, monitorinqini həyata keçirir və nəzarət edir. Bank ayrı-ayrı biznes tərəfdaşları və sektor, region və məhsullar üzrə konsentrasiyalarla əlaqədar Bankın qəbul etməyə hazır olduğu risk həcmnin limitlərini müəyyən edir və həmin limitlərə riayət edilməsinin monitorinqini aparır.

Bank kredit keyfiyyətinin yoxlanılması prosesini təsis etmişdir ki, girovun müntəzəm qaydada yenidən baxılması da daxil olmaqla biznes tərəfdaşlarının krediti ödəmək qabiliyyətlərində mümkün dəyişikliklərin tez müəyyən edilməsi təmin edilsin. Biznes tərəfdaşları üzrə limitlər kredit riskinin təsnifləşdirilməsi sistemindən istifadə etməklə müəyyən edilir. Risk reytingləri müntəzəm şəkildə yenidən nəzərdən keçirilir. Kredit keyfiyyətinin yenidən baxılması prosesi Banka məruz qaldığı risklər nəticəsində potensial zərəri qiymətləndirmək, lazımı tədbirləri görmək və məruz qaldığı kredit riski üzrə adekvat kapital ayırmaq imkanını yaradır.

Kreditlə bağlı təəhhüd riskləri

Bankın müştərilərə verdiyi zəmanətlər əsasında Bank tərəfindən onların adından ödənişlər aparmaq zərurəti yaranır. Bu cür ödənişlər akkreditivin şərtləri əsasında müştərilərdən toplanılır. Onlar Bankı kredit risklərinə oxşar risklərə məruz qoyur, bunlar da eyni nəzarət prosesləri və qaydaları ilə azaldılır.

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın komponentləri üzrə maksimal kredit riskinin həcmi, qarşılıqlı hesablaşma haqqında əsas razılaşmaların və girov razılaşmalarının istifadə edilməsi nəticəsində riskin azalmasını nəzərə almadan, daha yaxşı onların balans dəyərləri ilə təmsil olunur.

Maliyyə alətləri ədalətli dəyərle qeydə alınanda aşağıda göstərilən məbləğlər dəyərin dəyişməsi nəticəsində gələcəkdə yaranan maksimal riskin həcmi deyil, cari kredit riskinin həcmi eks etdirir.

Maliyyə alətlərinin hər bir sinfi üzrə kredit riskinin maksimal həcmi haqqında daha ətraflı məlumat xüsusi qeydlərdə açıqlanır. Girovun və digər risk azaldan üsulların təsiri Qeyd 9-da göstərilir.

Deyersizləşmənin qiymətləndirilməsi

BMHS 9-un deyersizləşmə tələbləri amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən bütün borc alətlərinə, ələcə də overdraftlar, kredit kartları, kredit xətləri və maliyyə zəmanətləri (bundan sonra "maliyyə aktivləri") kimi balansdankənar kredit öhdəliklərinə tətbiq edilmişdir. Hazırda bankın FVOCI kateqoriyasında qiymətləndirilən maliyyə aktivləri yoxdur.

Ehtiyatlar ilkin tanınma vaxtı GKZ əsasında maliyyə aktivinin ilkin tanınmasından sonra uçota alınır. Ən son hesabat tarixinə 3-cü Mərhələdə olan borcunun kredit qalığı, ələcə də maliyyə alətləri və qiymətli kağızlar kimi fərdi qaydada əhəmiyyətli kredit qalıqları üçün GKZ fərdi şəkildə qiymətləndirilir. Fərdi şəkildə əhəmiyyətli olmayan, həmçinin deyersizləşməsinə dair obyektiv delil olmayan əhəmiyyətli kredit qalıqları üçün GKZ qrup şəkildə qiymətləndirilir.

Bank ilkin tanınma vaxtı və hər bir hesabat tarixinə maliyyə aktivlərinin deyersizləşməsinə qiymətləndirmək üçün BMHS 9-da nəzərdə tutulan üç mərhələli yanaşma tətbiq edir:

- **1-ci Mərhələ:** Bank maliyyə aktivləri üzrə 12 aylıq GKZ tanıyır. Bu ehtiyatlar ilkin tanınma vaxtından etibarən kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmayan maliyyə aktivləri üçün hesablanır və həmin maliyyə aktivləri üçün 12 ay ərzində baş verə biləcək potensial defolt hadisələri üzrə GKZ-ni eks etdirir.

28. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

- **2-ci Mərhələ:** Bank ilkin tanınmadan sonra kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artan maliyyə aktivləri üçün bütöv müddət üzrə GKZ tanıyır. Bu, bütöv müddət üzrə defolt ehtimalı əsasında GKZ-nin hesablanması tələb edir (yeni, maliyyə aktivinin qalan bütöv müddəti ərzində baş verən defolt ehtimalı).
- **3-cü Mərhələ:** Bank deyersizləşmiş maliyyə aktivləri üçün 100% defolt ehtimalını eks etdirən bütöv müddət üzrə GKZ tanıyır.

Kredit risklərinin modeləşdirilməsi məqsədilə Bank maliyyə aktivlərinin deyersizləşməsinə 3 mərhələli yanaşma tətbiq etmişdir. İkinci tanınma zamanı maliyyə aktivləri (POCI aktivlər istisna olmaqla) 1-ci Mərhələyə aid edilir. Kontaminasiya konsepsiyasına (istisnalar daxil olmaqla) əsasən kredit riskində əhəmiyyətli dərəcədə artım olarsa, maliyyə aktivləri borcalanın defolt statusuna əsasən 2-ci Mərhələyə və 3-cü Mərhələyə köçürülür. POCI aktivlər yarandığı zaman 3-cü Mərhələyə aid edilir.

Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması (SICR)

2-ci Mərhələyə təsnifləşdirilən maliyyə aktivləri üzrə ilkin tanınma vaxtından etibarən SICR baş verir. Aşağıdakı iki şərtəndən biri baş verdikdə kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmış hesab edilir:

- Bütün kredit məhsulları üzrə ödənişlər 30 gün gecikdirildikdə,
- Maliyyə aktivləri restrukturizasiya olunanda və ödəniş 90 gündən artıq gecikdirildikdə.

Maliyyə aktivləri üzrə SICR-i qiymətləndirmək üçün Bank əldə olunması əlavə xərc tələb etməyən dəstəkləyici və əsaslandırılmış məlumatları nəzərə almışdır.

İkinci tanınma vaxtından etibarən kredit riskində əhəmiyyətli dərəcədə azalma və ya artım baş vermədikdə, maliyyə aktivləri (POCI aktivlər istisna olmaqla) 1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə köçürülə bilər. Bank hesabat tarixinə maliyyə aktivləri üzrə ödənişin 31 gündən az gecikdirilməsinə baxmayaraq, restrukturizasiya olunmamış kredit qalıqları üçün 6 aylıq, restrukturizasiya olunmuş kredit qalıqları üçün isə 12 aylıq sınaq müddəti tətbiq etmişdir. Bu sınaq müddəti kredit qalığı standart restrukturizasiya təsnifatına uyğun yenidən restrukturizasiya edildikdə və ya hər dəfə 30 gündən artıq gecikdirildikdə yenidən tətbiq edilir. Maliyyə aktivləri bir daha deyersizləşmə baş vermədiyi təqdirdə 3-cü Mərhələdən 2-ci Mərhələyə (və sonra POCI aktivlər istisna olmaqla, 1-ci Mərhələyə) köçürülə bilər. Bank hesabat tarixinə maliyyə aktivləri üzrə ödənişin 91 gündən az gecikdirilməsinə baxmayaraq, deyersizləşmiş bütün kredit qalıqları üçün 12 aylıq sınaq müddəti tətbiq etmişdir. Bu sınaq müddəti kredit qalığı deyersizləşmə təsnifatına uyğun olaraq yenidən restrukturizasiya edildikdə və ya hər dəfə 90 gündən artıq gecikdirildikdə yenidən tətbiq edilir. Restrukturizasiya olunmamış kredit qalıqları üçün əlavə olaraq borcalanlar sınaq müddəti ərzində daha aşağı Mərhələyə keçmək üçün ən az faiz ödəməli, restrukturizasiya olunmuş kreditlər üçün isə borcalanın 3-cü Mərhələ üzrə şərtləri sonuncu dəfə yerinə yetirdiyi müddətdə əsas məbləğin 10%-ni ödəməli idilər. POCI maliyyə aktivləri borcalanın gecikdirilmiş günlərindən və ya defolt vəziyyətindən asılı olmayaraq 3-cü Mərhələdən digər Mərhələyə keçə bilməz.

Kontaminasiya konsepsiyası

Bank restrukturizasiya və vaxtı keçmiş günlər üzrə kontaminasiya konsepsiyasını bütün maliyyə aktivlərinə tətbiq edir. Kontaminasiya dedikdə, borcalanın kredit qalığının hər hansı hissəsi restrukturizasiya edildiyi və/və ya gecikdirildiyi halda bütün kredit qalıqlarının restrukturizasiya edilməsi və/və ya gecikdirilməsi konsepsiyası nəzərdə tutulur. Bundan əlavə, Bank kontaminasiya konsepsiyasını ümitsiz kreditlərə (restrukturizasiya edilmiş və/və ya vaxtı keçmiş) tətbiq edir.

Bununla yanaşı, kontaminasiya konsepsiyası aşağıdakı hallarda tətbiq edilmir:

- Əsas bank sistemində bağlanması üçün texniki problemləri olan kredit məhsulları,
- Əhəmiyyətli hesab edilməyən kredit qalığının hər hansı hissəsi (yeni, ümumi kredit qalığının 20%-dən aşağı olan kredit).

Defolt anlayışı və defolt vəziyyətindən qayıtma

Aşağıdakı hallarda Bank defolt vəziyyətinin yarandığını hesab edir:

- Bütün kredit məhsulları üzrə ödəniş 90 gündən artıq gecikdirildikdə,
- Kredit son 12 ay ərzində restrukturizasiya edildikdə,
- Alınmış və ya yaranmış kredit üzrə deyersizləşmiş aktiv olduqda.

28. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

POCI aktivlər istisna olmaqla, sonuncu defolt hadisəsindən 12 ay sonra borcalan aşağıdakı hallarda artıq defolta məruz qalmış hesab edilmir:

- Son 12 ay ərzində digər defolt hadisəsi baş vermədikdə,
- Borcalan 12 ay əvvəl əsas borcun ən azı 10%-ni ödədikdə.

Bu anlayış Bankın kapital və normativ hesabatların hazırlanmasında istifadə etdiyi defolt anlayışına uyğundur. Bundan başqa, BMHS 9-da defolt hadisəsinin əsas borc və ya faiz ödənişlərinin 90 gün gecikdirildiyi təqdirdə yaranmamasına dair təzib oluna bilən ehtimal mövcuddur.

PD qiymətləndirmə prosesi

12 aylıq defolt ehtimalı gecikmə səbətləri, ödəmə və silinmələr arasında olan miqrasiya matrisi üsulu ilə hesablanan aylıq ortalama defolt dərəcələrinə əsasən 12-ci dərəcəyə artırılır. Bundan sonra illik ortalama defolt dərəcələri 12 aylıq miqrasiya matrisini eyni portfel qruplarının qalan bütöv müddətinə artırmaqla yaradılır. Bunlar 2-ci Mərhələ üçün bütöv müddət üzrə məcmu defolt ehtimalının hesablanması zamanı istifadə edilir. 3-cü Mərhələ və POCI maliyyə aktivləri üçün PD 100%-ə bərabərdir.

PD hesablamalarının düzgünlüyünü qiymətləndirmək üçün normal paylanma ehtimalına əsasən 95%-lik əminlik səviyyəsi olan əyri altındakı sahə (AUC) formulundan istifadə edilmişdir. Bütün kredit portfeli qrupları üçün AUC 63%-dən yuxarı olmuş, əminlik səviyyəsi isə 95% təşkil etmişdir. Bundan əlavə, keçid matrislərində hər bir Mərhələ üçün binomial test aparılmışdır. Bütün 6 qrup üzrə gecikmə səbətləri 95%-lik əminlik səviyyəsi ilə artıq hesablanmışdır. Gecikmə səbətlərinin az hesablanması əhəmiyyətli risk sayılır. Buna baxmayaraq, 3-cü Mərhələ üçün keçid matrisinin modeləşdirilməsi ilə hesablanan PD deyil, defolt ehtimalının 100% olduğu fərz edilir.

Müştərilərin balansdankənar maliyyə aktivləri üçün aşağıdakı GKZ dərəcələri tətbiq edilir:

- borcalanın balans hesabları üzrə kredit qalıqları mövcud olduqda: Bankın kontaminasiya konsepsiyasını nəzərə alaraq borcalanın GKZ dərəcəsi;
- borcalanın balans hesabları üzrə kredit qalıqları mövcud olmadıqda: borcalanın müştəri segmentindən (yeni, mikro kreditlər, kiçik və orta biznes kreditləri və ya istehlak kreditləri) asılı olaraq 1-ci Mərhələ üzrə restrukturlaşdırılma olunmamış GKZ dərəcəsi.

Qrup şəklində qiymətləndirilmiş bütün borcalanlar üçün LGD aşağıdakıları nəzərə alaraq diskontlaşdırılmış pul axınlarının xalis cari dəyəri kimi hesablanmışdır:

- Mülkiyyətə keçmiş girov daxil olmaqla, bütün ödənişlər;
- Hesablanmış faizlər və/və ya əsas məbləğ üzrə bütün qismən silinmələr.

Qeyri-obyektivliyə yol verməmək üçün LGD yalnız ilk defolt tarixi ən son hesabat tarixindən 12 ay əvvəl baş vermiş borcalanlar üçün hesablanmışdır. Pul axınları hesabat tarixində hər bir maliyyə aktivini üzrə effektiv faiz dərəcəsinə istifadə etməklə diskontlaşdırılmışdır. BMHS 9 girovlar və kreditin keyfiyyətini artıran digər mexanizmlər üzrə gözlənilən diskontlaşdırılmış pul axınlarının istifadəsini tələb edir. Bankın borcalanlardan müxtəlif girov növlərini tələb etməsinə baxmayaraq, yalnız daşınmaz əmlak girovları üzrə gələcək ödənişlər nəzərdən keçirilmişdir və Bankın təcrübəsinə əsasən bunun heyata keçirilməsi ehtimalı daha yüksəkdir. Bank bu aktivləri müntəzəm olaraq yenidən qiymətləndirir və beləliklə, daşınmaz əmlak girovunun cari (ləğvetmə) dəyəri istifadə edilmişdir.

Mikro kreditlər, istehlak və işçilərə verilmiş kreditlər üçün Bank adətən daşınmaz əmlakı girov kimi qəbul etmir. Bank GKZ-nin hesablanması zamanı daşınmaz əmlak girovunu yalnız kiçik və orta biznes kreditləri üçün əmlakın satışından gələcək gözlənilən ödənişlər kimi əks etdirmişdir. Daşınmaz əmlakın satışı/mülkiyyətə keçməsi nəticəsində bərpə edilən gələcək məbləğlər üzrə gözlənilən pul axınları onların ilkin defolt tarixindən etibarən 5 ilə qədər yaranması ehtimalına əsasən diskontlaşdırılmışdır. Mövcud statistik məlumatlarda PD ilə daşınmaz əmlak qiymətləri arasında tam uyğunluq olmadığına görə daşınmaz əmlak üçün kreditə konvertasiya əmsalı (CCF) hesablanmamışdır.

Buna baxmayaraq, müştərilərin bütün kredit portfelleri üzrə LGD-nin hesablanması üçün hər bir girov növünün satışı/mülkiyyətə keçməsi nəticəsində bütün keçmiş ödənişlər nəzərə alınmış və pul axınlarının yarandığı tarixə görə diskontlaşdırılmışdır. Gələcək təxminlər 12 aylıq və bütöv müddət üzrə GKZ-ye düzəliş etmək üçün əlavə məlumat kimi daxil edilmişdir.

28. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Fərdi şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar

Fərdi qiymətləndirmə 500 min ABŞ dollarından artıq defolt olmuş kredit qalığı olan borcalanlar üzrə aparılır. Fərdi qiymətləndirmələr ehtimalla ölçülmüş ssenarilər əsasında aparılır: kreditin qaytarılması və girovun satışı/mülkiyyətə keçməsi nəticəsində gözlənilən pul axınlarının xalis cari dəyəri. Gözlənilən gələcək pul axınlarında Bank tərəfindən edilmiş müəyyən diskontlar nəzərdə tutulur və nəticədə həmin pul axınları risklə ölçülmüş hesab edilir. Həmi pul axınları hesabat tarixində hər bir maliyyə aktivini üzrə effektiv faiz dərəcəsindən istifadə etməklə diskontlaşdırılır.

Fərdi qaydada qiymətləndirilən borcalanlar üçün Bank həmin borcalanların biznesinə və onlarla aparılmış müzakirələrə və borcalanın razılığına əsasən nağd ödəniş imkanı müəyyən etmişdir. Bu qiymətləndirmələrə əsasən Bank əksər bizneslərin nağd pul axınları yarada bildiyini və yalnız həmin şirkətlərdən bəzilərinin gəlir yarada bilməyəcəyi qənaətinə gəlmişdir. Bu halda girov ən çox ehtimal olunan ödəniş mənbəyi hesab olunacaq.

Qrup şəklində qiymətləndirilən ehtiyatlar

Qrup şəklində qiymətləndirmələr üçün GKZ-nin hesablanması zamanı BMHS 9-da kredit qalıqlarının kredit riskinin ümumi xüsusiyyətlərinə görə qruplaşdırılması təklif edilir. Standartda əks etdirilmiş bu meyarlara dair nümunələr aşağıda göstərilir:

- Maliyyə alətinin növü,
- Kredit riskinin reytingləri,
- Təminatın növü,
- İlk tanınma tarixi,
- Ödəməyə qədər qalan müddət,
- Fəaliyyət sahəsi,
- Borcalanın coğrafi yerləşməsi.

2016-cı ilə qədər ilkin olaraq verilmiş kreditlərə makroiqtisadi böhran əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərmişdir və belə kreditlərin əhəmiyyətli hissəsi (silinmədiyi halda) restrukturizasiya edilmişdir. Restrukturizasiya borcalanların üzleşdiyi müvəqqəti və ya daimi maliyyə çətinlikləri səbəbindən keçirildiyinə görə restrukturlaşdırılmış portfelin gələcək effektivliyi restrukturizasiya olunmamış portfeldən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənə bilər. Keçmişdə Bank restrukturizasiya olunmamış portfelin qrup şəklində qiymətləndirilməsi üçün statistik modelin hazırlanması üçün Bankın həmin kredit portfeli (ilkin olaraq 2015-ci ildən sonra verilmiş) ilə bağlı məlumatların çox az olması səbəbindən belə portfelleri ayıra bilmirdi. Bundan əlavə, 2016-cı ilə qədər Bankın müştərilərə verdiyi kredit portfeli əsasən ABŞ dollarında olmuşdur, 2015-ci ildən etibarən isə Bank kreditləri əsasən AZN ilə vermişdir.

Mikro kreditlər	Kiçik və orta biznes kreditləri	İstehlak kreditləri
Restrukturizasiya olunmuş kreditlər	Restrukturizasiya olunmuş kreditlər	Restrukturizasiya olunmuş kreditlər
2016-cı ilə qədər verilmiş restrukturizasiya olunmamış kreditlər	2016-cı ilə qədər verilmiş restrukturizasiya olunmamış kreditlər	2016-cı ilə qədər verilmiş restrukturizasiya olunmamış kreditlər
2015-ci ildən sonra verilmiş restrukturizasiya olunmamış kreditlər	2015-ci ildən sonra verilmiş restrukturizasiya olunmamış kreditlər	2015-ci ildən sonra verilmiş restrukturizasiya olunmamış kreditlər

2016-cı ilə qədər verilmiş restrukturizasiya olunmuş və restrukturizasiya olunmamış kreditlər makroiqtisadi böhranın təsirinə daha çox məruz qalmışdır və bu səbəbdən Bank bu müştərilərin kredit portfellerini qruplaşdırmışdır.

28. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ

Borcuların ödəniş qabiliyyəti olmadıqda, Bank LGD-nin hesablanması zamanı yuxarıda qeyd edilən kontaminasiya konsepsiyasını tətbiq edir. Bankın hesabladığı LGD aşağıdakılardan asılıdır:

- borcuların defolta məruz qalan dəyəri;
- təhlil dövrü;
- təhlil dövrü ərzində kreditlərin qaytarılması, girovun satışı və ya mülkiyyətə keçməsi.
- son defolt tarixindən sonrakı illər.

Ekspert mülahizəsinə əsasən Bank təhlil dövrünü dörd ilədək və ya borcuların ödəniş edə bilmədiyi ilk tarixdən kreditin silinməsinə qədər olan müddət kimi qiymətləndirir. Yeni, silinmiş portfel üzrə geri qaytarılan kreditlər LGD-nin hesablanması üçün nəzərə alınmır.

Defolta məruz qalan dəyər (EAD)

Ekspert mülahizəsinə əsasən bərpa olunan maliyyə aktivləri və balansdankənar kredit öhdəlikləri üçün EAD Bank tərəfindən təsdiqlənmiş limit və/və ya öhdəlik hesab edilir. Beləliklə, EAD Bankın maliyyə hesabatlarında göstərilən kredit qalıqlarına uyğun olmur. Bu portfel ümumi kredit qalıqlarının ortalama 1%-dən az hissəsini təşkil edir və buna görə, EAD modelinin yaradılması üçün kifayət qədər statistik məlumatlar mövcud deyil. Beləliklə, Bank kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artmasına dair sübutlardan əvvəl borcuların defolt edəcəyi halda təsdiqlənmiş kredit həddini tam istifadə edəcəyi ehtimalının yüksək olmasını fərz edərək, daha konservativ yanaşma seçmişdir. Belə portfelin həcminə görə həmin fərziyyə yekun GKZ-nin hesablanmasına əhəmiyyətli təsir göstərmir.

Bütün digər maliyyə aktivləri üçün Bank hesabat tarixinə kredit qalıqlarını (hesablanmış faizlər daxil olmaqla) nəzərə almışdır.

Proqnozlaşdırılan modelləşdirmə

GKZ modellərində Bank iqtisadi göstəricilər kimi bir sıra geniş proqnozlaşdırılan məlumatlara əsaslanır, məsələn: qeyri-neft ÜDM-nin artım tempi, Brent markalı neftin qiyməti və ÜDM deflyatoru. 2021-ci il ərzində bu göstəricilərə bəzi dəyişikliklər edilmişdir və həmin dəyişikliklər Qeyd 4-də göstərilir.

Gelecek məlumatların GKZ modellərinə daxil edilməsi üçün Bank ehtimalla ölçülmüş 3 ssenarili modelə əsaslanan makro-faktor hesablayır:

- Baza ssenari hər iki tərəfdən risklər ilə tarazlaşdırılmış ən çox ehtimal edilən iqtisadi vəziyyəti əks etdirir. Bank, ARMB və Dövlət Statistika Komitəsi tərəfindən təqdim edilmiş və portfel üçün ən uyğun hesab edilən bir sıra makroiqtisadi dəyişənləri (məs: valyuta məzənnələri, kapital qoyuluşu, nominal orta əmək haqqı, Brent markalı neftin qiyməti, qeyri-neft ÜDM-nin artım tempi və ÜDM deflyatoru) əhatə edən və bu dəyişənlər üzrə həmin təşkilatların ən çox ehtimal edilən inkişaf istiqamətlərini əks etdirən makroiqtisadi proqnozlardan istifadə etmişdir. Bu dəyişənlər üçillik müddət üçün proqnozlaşdırılır. Maliyyə aktivlərinin qalan bütöv müddətinə uyğun gelecek proqnozlaşdırılan illər olmadıqda, Bank qalan proqnozlaşdırılan illər üçün 3-cü ildən istifadə etmişdir. Alternativ ssenarilər müxtəlif iqtisadi şokları nəzərdə tutur. İqtisadi şoklar cari şəraitə uyğunluğuna görə seçilir.
- Azalma və artım ssenariləri - hökumət və beynəlxalq maliyyə təşkilatlarının proqnozları nəzərə alınmaqla, Bankın ekspert rəyi əsasında yaradılmışdır.

Ən çox ehtimal olunan ssenari hökumət və beynəlxalq maliyyə təşkilatlarının proqnozlarına əsaslanır və buna görə bu ssenarilərin baş vermə ehtimalı 50%-dir. Digər ssenarilərin (azalma və artım ssenariləri) baş vermə şansları eynidir (25%). Əvvəlki dövrlərdə çox nadir hallarda faktiki nəticələr proqnozlaşdırılan nəticələr ilə müqayisədə 25%-lik həddən artıq olmuşdur.

Kənar reytinglər. Kontragentlərə kənar reytinglər S&P, Moody's və Fitch kimi müstəqil beynəlxalq reyting agentlikləri tərəfindən təyin edilir. Bu reytinglər ictimaiyyətə açıqdır. Həmin reytinglər və müvafiq PD intervalları aşağıdakı maliyyə alətlərinə tətbiq edilir: ARMB-dən alınacaq vəsaitlər, müxbir hesablar üzrə qalıqlar, o cümlədən overnayt depozitlər və müddətli depozitlər, borc qiymətli kağızlara investisiyalar.

"AccessBank" QSC*(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)***28. Risklərin idarə edilməsi (davamı)**

Vahid şkala üzrə ödəmə qabiliyyəti dərəcələri	Kənar beynəlxalq reyting agentliklərinin müvafiq reytingləri (Moody's)	Müvafiq PD İntervalı
Ən yüksək dərəcə	Reytingi Aaa dan Ba1 dek	0,01% - 0,5%
Yüksək dərəcə	Reytingi Ba2 dan B1 dek	0,51% - 3%
Orta dərəcə	Reytingi B2, B3	3% - 10%
Xüsusi monitoring tələb edir	Reytingi Caa1+ dan Ca- dek	10% - 99,9%
Defolt	Reytingi C	100%

Vahid şkala üzrə kredit riskinin hər bir səviyyəsi üçün müəyyən ödəmə qabiliyyəti dərəcələri təyin olunur:

- *Ən yüksək dərəcə* – aşağı kredit riski olan yüksək keyfiyyətli aktivlər;
- *Yüksək dərəcə* – orta kredit riski olan kifayət qədər keyfiyyətli aktivlər;
- *Orta dərəcə* – qənaətbəxş kredit riski olan orta keyfiyyətli aktivlər;
- *Xüsusi monitoring tələb edir* – daha ətraflı monitoring və bərpəedici idarəetmə tələb edən kreditləşdirmə mexanizmləri; və
- *Defolt* – defolt hadisəsi baş vermiş kreditləşdirmə mexanizmləri.

Maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyəti hər bir müvafiq Qeyddə açıqlanır.

31 dekabr 2021 və 31 dekabr 2020-ci il tarixinə zəmanətlər və kreditlərlə bağlı öhdəliklərin Mərhələlər üzrə bölgüsü aşağıdakı kimidir. Daha ətraflı məlumat üçün Qeyd 25-ə baxın.

	1-ci Mərhələ	2-ci Mərhələ	Cəmi
31 dekabr 2021-ci il tarixinə			
Maliyyə zəmanətləri	6,433	-	6,433
İstifadə edilməmiş kreditlər üzrə öhdəliklər	10,059	-	10,059
Cəmi	16,492	-	16,492
31 dekabr 2020-ci il tarixinə			
Maliyyə zəmanətləri	6,023	362	6,385
İstifadə edilməmiş kreditlər üzrə öhdəliklər	7,557	-	7,557
Cəmi	13,580	362	13,942

"AccessBank" QSC*(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)***28. Risklərin idarə edilməsi (davamı)**

Bankın maliyyə aktivləri və öhdəlikləri üzrə coğrafi konsentrasiya aşağıdakı kimidir:

	2021				2020			
	Azərbaycan	İƏİT	MDB və digər xarici ölkələr	Cəmi	Azərbaycan	İƏİT	MDB və digər xarici ölkələr	Cəmi
Aktivlər								
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	125,659	9,655	-	135,314	157,165	13,979	121	171,265
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	9,007	620	-	9,627	3,853	627	-	4,480
İnvestisiya qiymətli kağızlar	32,893	-	-	32,893	42,233	-	-	42,233
Müştərilərə verilmiş kreditlər	597,897	-	-	597,897	460,347	-	-	460,347
Digər maliyyə aktivləri	5,080	2,057	-	7,137	10,483	2,450	218	13,151
	770,536	12,332	-	782,868	674,081	17,056	339	691,476
Öhdəliklər								
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	12,370	-	-	12,370	1,071	-	-	1,071
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	682,936	8,429	16,110	707,475	616,964	17,075	10,915	644,954
Borc öhdəlikləri	31,878	16,499	-	48,377	30,885	16,505	-	47,390
Digər maliyyə öhdəlikləri	2,516	28	-	2,544	1,425	38	-	1,463
Törmə maliyyə öhdəlikləri	5,407	-	-	5,407	3,739	247	-	3,986
Subordinasiyalı kreditlər	-	23,105	-	23,105	-	22,383	-	22,383
	735,107	48,061	16,110	799,278	654,084	56,248	10,915	721,247
Xalis aktivlər / (öhdəliklər)	35,429	(35,729)	(16,110)	(16,410)	19,997	(39,192)	(10,576)	(29,771)

Likvidlik riski və maliyyələşdirmənin idarə edilməsi

Likvidlik riski adı və ya fəvqəladə şəraitdə ödəniş tarixində Bankın ödənişlə bağlı öhdəliklərini yerinə yetirə bilməməsi riskidir. Bu riski məhdudlaşdırmaq məqsədilə rəhbərlik mövcud müştərilərin bank əmanətləri məbləğindən əlavə müxtəlif maliyyələşdirmə mənbələrini təmin etmişdir. Aktiv-passivlərin idarə edilməsi çərçivəsində Bank gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkəti əsasında likvidlik vəziyyətinin gündəlik monitorinqini həyata keçirir.

Bank ARMB-də və İƏİT ölkələrindəki yüksək reytingli beynəlxalq banklardakı hesablarda hər zaman pul vəsaitləri formasında kifayət edən səviyyədə likvidli vəsaitlər saxlamaq siyasətini tətbiq edir. Bundan əlavə, Bank ARMB-də pul depoziti (məcburi ehtiyat) yerləşdirmiş və onun məbləği cəlb edilmiş müştəri əmanətlərinin səviyyəsindən asılıdır.

Likvidlik vəziyyəti Bank tərəfindən əsasən müstəqil şəkildə qiymətləndirilir və idarə edilir və qanunvericiliyin tələblərinə əsasən monitorinq aparılır. Likvidlik vəziyyətini qiymətləndirmək üçün ARMB tərəfindən təyin edilmiş əsas normativ yüksək likvidli aktivlərin yüksək likvidli öhdəliklərə nisbəti kimi müəyyən edilən ani likvidlik əmsəlidir. 31 dekabr 2021-ci il tarixinə bu əmsal ARMB-nin müəyyən etdiyi minimum həddə (30%) müqayisədə 71% (31 dekabr 2020: 80%) təşkil etmişdir.

Xəzinedarlıq departamenti maliyyə aktivləri və öhdəlikləri üzrə likvidlik profiline dair məlumat əldə edir. Bundan sonra, Xəzinedarlıq departamenti Bankda kifayət qədər likvidliyin təmin edilməsi məqsədilə, əsasən satış üçün nəzərdə tutulan qısamüddətli likvid qiymətli kağızlardan, banklardakı depozitlərdən və digər banklararası kreditlərdən ibarət olan qısamüddətli likvid aktivlər üzrə portfelin adekvatlığını təmin edir. Likvidlik mövqeyinə hər gün nəzarət olunur və Xəzinedarlıq departamenti tərəfindən mütəmadi olaraq standart və daha əlverişsiz bazar şərtlərini əhatə edən müxtəlif ssenarilər əsasında likvidlik üzrə həssaslıq testləri aparılır.

"AccessBank" QSC

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

28. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ödəmə müddətlərinə görə təhlili

Maliyyə öhdəliklərinin müqavilə üzrə ödəmə müddətlərinə görə təhlili

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2021-ci il tarixinə öhdəliklər müqavilə üzrə ödəmə müddətlərinə görə təsnifləşdirilir. Cədvəldə göstərilən məbləğlər müqavilə üzrə diskontlaşdırılmamış pul axınlarını, o cümlədən maliyyə icarəsi üzrə ümumi öhdəlikləri (gelecek maliyyə məsrəflərinin çıxılmasından əvvəl), kreditlər üzrə öhdəlikləri və maliyyə zəmanətlərini əks etdirir. Belə diskontlaşdırılmamış pul axınları maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdakı məbləğlərdən fərqlənir, belə ki, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilən məbləğlər diskontlaşdırılmış pul axınlarına əsasən hesablanır.

Tөрəmə maliyyə alətləri Bankın төrəmə alet üzrə mövqeyini onların ödəmə tarixindən əvvəl bağlamağı gözləmədiyi təqdirdə, müqaviləyə əsasən ödəniləcək və ya alınacaq məbləğə daxil edilir. Bu halda төrəmə alətlər gözlənilən pul axınlarına əsasən daxil edilir. Ödəmə müddətinin təhlili məqsədilə əlaqəli төrəmə alətlər hibrid (birləşdirilmiş) maliyyə alətlərindən ayrılır.

Ödənilməli məbləğ sabit olmadığı hallarda, cədvəldə göstərilən məbləğlər hesabat dövrünün sonuna mövcud olan şərtlərə istinadən müəyyən edilir. Xarici valyuta ilə ödənişlər hesabat dövrünün sonuna olan spot mezzənesindən istifadə etməklə çevrilir.

Tələb əsasında ödənilməli olan öhdəliklər belə ödəniş tələbinin mümkün olan ən tez tarixdə verilmiş kimi göstərilmişdir. Azərbaycan qanunvericiliyinə uyğun olaraq Bankın əmanətçinin tələbinə əsasən əmanətin əsas məbləğlərini ödəmək öhdəliyi var. Lakin, əmanətlərin saxlanması tarixçəsinə uyğun olaraq Bank əmanətlərin orta saxlanma müddətlərinin aşağıda göstərilən müştəri əmanətlərinin müqavilə üzrə ödəmə müddətindən çox olacağını gözləyir. Fiziki şəxslərin müddətli depozitləri müqavilə üzrə ödəmə tarixlərində müştərilər qarşısında öhdəliklərə daxil edilir. Beynəlxalq kreditörilərdən cəlb edilmiş borc vəsaitləri aşağıdakı cədvəldə müqavilə üzrə razılaşdırılmış ödəniş cədvəlinə əsasən verilmişdir.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə öhdəliklərinin müqavilə üzrə ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

31 dekabr 2021	1 aydan az	1 - 6 ay	6 - 12 ay	1 - 5 il	5 ildən çox	Cəmi
Maliyyə öhdəlikləri						
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	(3,133)	(3,619)	(6,250)	-	-	(13,002)
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	(243,293)	(99,549)	(214,492)	(186,320)	(2,185)	(745,839)
Borc öhdəlikləri	(214)	(17,780)	(4,187)	(24,159)	(4,351)	(50,671)
İcarə öhdəlikləri	(165)	(640)	(758)	(3,084)	(1,984)	(6,631)
Subordinasiyalı kreditlər	-	(1,279)	(1,286)	(10,265)	(28,402)	(41,232)
Hesablaşması xalis aparılan төrəmə alətlər						
- müqavilə üzrə ödəniləcək məbləğlər	-	-	-	(17,000)	(25,500)	(42,500)
- müqavilə üzrə alınacaq məbləğlər	-	-	-	17,000	25,500	42,500
Hesablaşması xalis aparılan төrəmə alətlər	-	-	(4,129)	(1,278)	-	(5,407)
Kreditlərlə bağlı ümumi öhdəliklər	(10,059)	-	-	-	-	(10,059)
Maliyyə zəmanətləri	(6,433)	-	-	-	-	(6,433)
Digər maliyyə öhdəlikləri	(2,544)	-	-	-	-	(2,544)
Maliyyə öhdəlikləri üzrə cəmi potensial gelecek ödənişlər	(265,841)	(122,847)	(231,102)	(225,106)	(36,922)	(881,818)

"AccessBank" QSC*(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)***28. Risklərin idarə edilməsi (davamı)**

31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə öhdəliklərinin müqavilə üzrə ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

31 dekabr 2020	1 aydan az	1 - 6 ay	6 - 12 ay	1 - 5 il	5 ildən çox	Cəmi
Maliyyə öhdəlikləri						
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	(673)	-	(398)	-	-	(1,071)
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	(269,798)	(158,419)	(187,678)	(59,163)	(79)	(675,137)
Borc öhdəlikləri	-	(660)	(19,238)	(28,419)	(2,136)	(50,453)
İcarə öhdəlikləri	(149)	(620)	(834)	(3,334)	(1,563)	(6,500)
Subordinasiyalı kreditlər	-	(935)	(1,265)	(10,117)	(25,788)	(38,105)
Hesablaşması xalis aparılan tömə aletlər	-	-	-	-	-	-
- müqavilə üzrə ödəniləcək məbləğlər	-	-	-	35,501	-	35,501
- müqavilə üzrə alınacaq məbləğlər	-	-	-	(35,501)	-	(35,501)
Hesablaşması xalis aparılan tömə aletlər	-	(2,311)	-	(1,674)	-	(3,986)
Kreditlərlə bağlı ümumi öhdəliklər	(7,557)	-	-	-	-	(7,557)
Maliyyə zəmanətləri	(6,385)	-	-	-	-	(6,385)
Digər maliyyə öhdəlikləri	(1,463)	-	-	-	-	(1,463)
Maliyyə öhdəlikləri üzrə cəmi potensial gelecek ödənişlər	(286,025)	(162,945)	(209,413)	(102,707)	(29,588)	(790,657)

İstifadə edilməmiş hər bir kredit öhdəliyi müştərinin icra edilməsini tələb edə bildiyi ən erkən tarixin təsadüf etdiyi müddətə daxil edilir. Buraxılmış maliyyə zəmanəti haqqında müqavilələrlə bağlı zəmanətin maksimal məbləği həmin zəmanətin tələb edilə bildiyi ən erkən dövrə aid edilir. Bank bütün şərti öhdəliklərin və ya təəhhüdlərin aşağıda göstəriləndiyi kimi, müqavilə öhdəliklərinin müddəti bitənə qədər istifadə ediləcəyini gözləmir.

	1 aydan az	1 - 6 ay	6 - 12 ay	1 - 5 il	5 ildən çox	Cəmi
2021	2,792	4,267	5,817	3,611	5	16,492
2020	2,017	5,223	4,834	2,068	-	13,942

"AccessBank" QSC*(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)***28. Risklərin idarə edilməsi (davamı)**

Bank likvidliyin idarə edilməsi üçün yuxarıda göstərilən diskontlaşdırmanı nəzərə almadan öhdəliklərin ödəmə müddətləri üzrə yuxarıda göstərilən təhlildən istifadə etmir. Bunun əvəzində, Bank aşağıda göstəriləyi kimi gözənilən ödəmə müddətlərinə və likvidlik çatışmazlığına nəzarət edir:

	Teleb edilənədək və 1 aydan az	1 - 6 ay	6 - 12 ay	12 ay - 5 il	5 ildən çox	Cəmi
Aktivlər						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	135,314	-	-	-	-	135,314
Borc qiymətli kağızlara investisiyalar	11,466	-	-	21,427	-	32,893
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	9,006	-	621	-	-	9,627
Müştərilərə verilmiş kreditlər	84,229	149,621	127,732	230,842	5,473	597,897
Digər maliyyə aktivləri	7,137	-	-	-	-	7,137
Cəmi	247,152	149,621	128,353	252,269	5,473	782,868
Öhdəliklər						
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	(2,970)	(3,400)	(6,000)	-	-	(12,370)
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	(243,126)	(96,929)	(199,716)	(165,193)	(2,511)	(707,475)
Borc öhdəlikləri	(169)	(17,524)	(3,902)	(22,599)	(4,183)	(48,377)
İcarə öhdəlikləri	(139)	(501)	(614)	(2,150)	(610)	(4,014)
Subordinasiyalı kreditlər	-	(1,246)	(1,189)	(7,562)	(13,108)	(23,105)
Hesablaşması ümumi aparılan svoplar	-	-	-	-	-	-
- daxil olan məbləğlər	-	-	17,000	25,500	-	42,500
- istifadə edilən məbləğlər	-	-	(17,000)	(25,500)	-	(42,500)
Hesablaşması xalis aparılan törəmə alətlər	-	-	(4,129)	(1,278)	-	(5,407)
Kreditlərlə bağlı ümumi öhdəliklər	(10,059)	-	-	-	-	(10,059)
Maliyyə zəmanətləri	(6,433)	-	-	-	-	(6,433)
Digər maliyyə öhdəlikləri	(2,544)	-	-	-	-	(2,544)
Maliyyə öhdəlikləri üzrə cəmi potensial gələcək ödənişlər	(265,440)	(119,600)	(215,550)	(198,782)	(20,412)	(819,784)
Maliyyə alətləri üzrə likvidlik kəsiri	(18,288)	30,021	(87,197)	53,487	(14,939)	(38,916)

"AccessBank" QSC*(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)***28. Risklərin idarə edilməsi (davamı)**

31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə alətlərinin ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Teləb edilənədək və 1 aydan az	1 - 6 ay	6 - 12 ay	12 ay - 5 il	5 ildən çox	Cəmi
Aktivlər						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	171,265	-	-	-	-	171,265
Borc qiymətli kağızlara investisiyalar	36,764	3,443	2,026	-	-	42,233
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	3,853	-	627	-	-	4,480
Müştərilərə verilmiş kreditlər	58,890	33,923	98,766	265,025	3,743	460,347
Hesablaşması xalis aparılan törmə alətlər	-	-	-	-	-	-
Digər maliyyə aktivləri	13,151	-	-	-	-	13,151
Cəmi	283,923	37,366	101,419	265,025	3,743	691,476
Öhdəliklər						
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	(673)	-	(398)	-	-	(1,071)
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	(333,181)	(139,213)	(139,496)	(33,065)	-	(644,954)
Borc öhdəlikləri	-	-	(47,390)	-	-	(47,390)
İcarə öhdəlikləri	-	-	-	(4,197)	-	(4,197)
Subordinasiyalı kreditlər	(253)	(1,265)	(1,518)	(12,518)	(6,830)	(22,383)
Hesablaşması ümumi aparılan svoplar	-	-	-	-	-	-
- daxil olan məbləğlər	-	-	-	35,501	-	35,501
- istifadə edilən məbləğlər	-	-	-	(35,501)	-	(35,501)
Hesablaşması xalis aparılan törmə alətlər	-	(2,311)	-	(1,674)	-	(3,986)
Kreditlərlə bağlı ümumi öhdəliklər	(7,557)	-	-	-	-	(7,557)
Maliyyə zəmanətləri	(6,385)	-	-	-	-	(6,385)
Digər maliyyə öhdəlikləri	(1,463)	-	-	-	-	(1,463)
Maliyyə öhdəlikləri üzrə cəmi potensial gelecek ödənişlər	(349,512)	(142,789)	(188,802)	(51,454)	(6,830)	(739,386)
Maliyyə alətləri üzrə illiklik keşiri	(65,589)	(105,423)	(87,383)	213,571	(3,087)	(47,910)

Bankın öhdəlikləri yerinə yetirmək qabiliyyəti müəyyən müddət ərzində aktivlərin ekvivalent məbləğini reallaşdırmaq qabiliyyətindən asılıdır. Ödəmə müddətləri üzrə fərqlərin təhlili cari hesablarda tarixi sabitliyi eks etdirmir. Onların ödənilməsi tarixən yuxarıdakı cədvəllərdə göstərilən müddətlərdən daha uzun müddətdə aparılırdı. Bu qalıqlar yuxarıdakı cədvəllərdə bir aydan az müddət ərzində ödənilməli məbləğlərə daxil edilmişdir. Rəhbərlik hesab edir ki, müştəri hesablarının böyük hissəsinin "tələb edilənədək" statusuna malik olmasına baxmayaraq, həmin depozitlərin əmanətçilərin sayına və növünə görə diversifikasiyası, ələcə də Bankın keçmiş təcrübəsi göstərir ki, belə müştəri hesabları Bankın fəaliyyəti üçün uzunmüddətli və sabit maliyyə mənbəyi yaradır.

Müştərilər qarşısında öhdəliklərə fiziki şəxslərin müddətli depozitləri daxildir. Azərbaycan qanunvericiliyinə uyğun olaraq Bank bu depozitləri əmanətçinin tələbi ilə qaytarmalıdır. Qeyd 20-yə baxın.

Bazar riski

Bazar riski maliyyə alətlərinin gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin ədalətli dəyəri faiz dərəcəsi və valyuta məzənnələri kimi bazar parametrlərində dəyişikliklər nəticəsində tərəddüd etməsi riskidir. Bankın heç bir ticarət pozisiyalarını saxlamır. Qeyri-ticarət mövqeləri həssaslıq təhlilindən istifadə etməklə idarə və monitorinq edilir. Xarici valyutalarla konsentrasiyalar istisna olmaqla, Bankın əhəmiyyətli bazar riski konsentrasiyaları yoxdur.

"AccessBank" QSC

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

28. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Faiz dərəcəsi riski

Faiz dərəcəsi riski maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin və ya gələcək pul axınları üzrə faiz dərəcələrinin artması/azalması nəticəsində dəyişməsi riskidir. Aktivlərin və Passivlərin idarə edilməsi Komitəsi müntəzəm olaraq aktiv və öhdəliklər üzrə faiz dərəcələrinin strukturunu ətraflı təhlil edərək, ümumi faiz spreadini nəzərdən keçirir. Bank müntəzəm olaraq faiz kəsirini nəzərdə saxlayır. 31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixinə Bankın dəyişən dərəcəli maliyyə aktivləri və öhdəlikləri mövcud olmamışdır.

Valyuta riski

Valyuta riski - maliyyə alətinin dəyərinin xarici valyuta dərəcələrində dəyişikliklərə görə təəddüd etməsi riskidir. İdarə Heyəti ARMB göstərişlərinə uyğun olaraq açıq valyuta mövqələri üzrə limitlər müəyyən etmişdir. Mövqələrə gündəlik monitoring edilir.

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr tarixində Bankın qeyri-ticarət monetar aktivləri və öhdəlikləri və proqnozlaşdırılmış pul axınları üzrə əhəmiyyətli riskə məruz qaldığı valyutalar göstərilir. Təhlil bütün digər dəyişənlərin sabit qalması şərti ilə, valyuta məzənnəsinin AZN-ə qarşı məntiqi dərəcədə mümkün olan hərəkətinin mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatə təsirini (valyutaya qarşı həssas olan qeyri-ticarət monetar aktivlərin və öhdəliklərin ədalətli dəyərinə görə) hesablayır. Kapitala təsir mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatə təsirdən fərqlənir. Cədvəldə mənfəət məbləği mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda və ya kapitalda potensial xalis azalmayı, müsbət məbləği isə xalis potensial artımı əks etdirir.

	31 dekabr 2021				31 dekabr 2020			
	Monetar maliyyə aktivləri	Monetar maliyyə öhdəlikləri	Töremə alətlər	Xalis mövqə	Monetar maliyyə aktivləri	Monetar maliyyə öhdəlikləri	Töremə alətlər	Xalis mövqə
USD	134,578	(203,716)	83,895	14,757	159,195	(219,445)	59,500	(750)
EUR	23,077	(23,045)	-	32	28,963	(28,828)	-	135
GBP	6,080	(5,935)	-	145	6,133	(6,073)	-	60
Cəmi	163,735	(232,696)	83,895	14,934	194,291	(254,347)	59,500	(556)

Valyuta	Mezənnədə artım* %, 2021	Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir 2021	Mezənnədə artım* %, 2020	Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir 2020
USD/AZN	14.00	(9,879)	14.00	(8,435)
EUR/AZN	14.00	327	14.00	19
GBP/AZN	14.00	24	14.00	8

* Bu, cədvəldə göstərilən valyutaların Azərbaycan manatına qarşı bahalaşmasını göstərir (hedclinqdən əvvəl).

Valyuta	Mezənnədə azalma** %, 2021	Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir 2021	Mezənnədə azalma** %, 2020	Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir 2020
USD/AZN	(3.00)	2,074	(3.00)	1,806
EUR/AZN	(3.00)	273	(3.00)	(4)
GBP/AZN	(3.00)	(1)	(3.00)	(2)

** Bu, cədvəldə göstərilən valyutaların Azərbaycan manatına qarşı ucuzlaşmasını göstərir (hedclinqdən əvvəl).

Bankın ABŞ dollarında ifadə olunan kreditləri mövqeyi "Müştərilərə verilmiş kreditlər" hissəsində tədricən azalır. Açıq valyuta mövqeyi təzənləyici orqanın hesabatlıq qaydalarına uyğun olaraq idarə olunur (hedclinqdirilir).

Əməliyyat riski

Əməliyyat riski – sistemlərin nasazlığı, işçilərin səhvi, saxtakarlıq və ya xarici hadisələr nəticəsində yaranan riskdir. Nəzarət sistemi işləməyəndə əməliyyat riskləri nüfuzə xələl gətirə, hüquqi nəticələrə və ya maliyyə zərərlərinə gətirib çıxara bilər. Bank bütün əməliyyat risklərinin aradan götürülməsini təmin edə bilməz, lakin Bankın bu riskləri idarə etmək üçün nəzarət mexanizmi var. Nəzarət mexanizmlərinə vəzifələrin səmərəli bölüşdürülməsi, sistemə giriş, avtorizasiya və üzleşdirmə prosedurları, heyətin təlimləndirilməsi və qiymətləndirilməsi prosesləri, eləcə də daxili auditdən istifadə daxildir.

28. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Bank onun, müştərilərinin və qanunların qorunmasına xidmət edən, ciddi KYC siyasətində mərkəzləşmiş əməliyyat risklərinin idarə edilməsi üçün təfəssilatlı prosedurlar qəbul etmişdir. Prosedurlar FATF və digər beynəlxalq tövsiyələrə əsasən hazırlanmışdır. T24 bank proqramı istənilən zaman rəhbərliyin təhlili üçün ən son məlumatların elçatan olmasını təmin etməklə əməliyyat risklərinin idarəedilməsini təkmilləşdirir.

Daxili Audit Departamenti (DAD) risklərin idarəedilməsi prosesində fəal iştirak edir. DAD Bankın proseslərinin və nəzarət sisteminin effektivliyini təmin etdiyi zaman qarşılaşdığı mühüm normativ, maliyyə və əməliyyat riskləri üzərində diqqəti cəmləyir və onları təhlil edir. Daha yüksək riskli sahələrdəki proseslər üzərində diqqəti cəmləyən risk əsaslı audit yanaşması qəbul edilmişdir. Daxili nəzarət mexanizmləri onların Bankın fəaliyyətinə müvafiqliyini və uyğunluğunu yoxlamaq məqsədilə sınaqdan keçirilmişdir. Auditli aparılan bütün sahələrdə rəhbərlik fəaliyyət üzərində fəaliyyət və proseslərə xas olan risk səviyyələrinə uyğun müvafiq nəzarət vasitələrini tətbiq edir.

29. Ədalətli dəyərin ölçülməsi

Ədalətli dəyər iyerarxiyası

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini qiymətləndirmə mexanizmləri ilə müəyyən etmək və açıqlamaq üçün Bank aşağıdakı iyerarxiyadan istifadə edir:

- ▶ Səviyyə 1: oxşar aktiv və öhdəliklər üçün fəal bazarda müəyyən edilmiş (düzəliş edilməmiş) qiymətlər;
- ▶ Səviyyə 2: uçota alınmış ədalətli dəyərə əhəmiyyətli təsir göstərən, birbaşa və ya dolay yolla bazarda müşahidə edilən ilkin məlumatlardan istifadə edən digər mexanizmlər;
- ▶ Səviyyə 3: uçota alınmış ədalətli dəyərə əhəmiyyətli təsir göstərən, müşahidə edilən bazar məlumatlarına əsaslanmayan ilkin məlumatlardan istifadə edən mexanizmlər.

Ədalətli dəyəri açıqlamaq üçün Bank aktiv və öhdəliklərin növlərini aktiv və ya öhdəliyin təbiəti, xüsusiyyətləri və riskləri, ələcə də ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri əsasında müəyyən etmişdir:

Qiymətləndirmə tarixi	Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər			Cəmi	
	Fəal bazarda müəyyən edilmiş qiymətlər (Səviyyə 1)	Müşahidə edilən ilkin əhəmiyyətli məlumatlar (Səviyyə 2)	Müşahidə edilməyən ilkin əhəmiyyətli məlumatlar (Səviyyə 3)		
Ədalətli dəyərle ölçülən aktivlər					
İnvestisiya qiymətli kağızlar	31 dekabr 2021	29,444	3,637	40	33,121
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	31 dekabr 2021	47,186	88,128	-	135,314
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	31 dekabr 2021	-	9,627	-	9,627
Müştərilərə verilmiş kreditlər	31 dekabr 2021	-	-	613,076	613,076
Digər maliyyə aktivləri	31 dekabr 2021	-	7,137	-	7,137
Ədalətli dəyərle ölçülən öhdəliklər					
Töreme maliyyə öhdəlikləri	31 dekabr 2021	-	5,407	-	5,407
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər					
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2021	-	12,370	-	12,370
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2021	-	711,092	-	711,092
Borc öhdəlikləri	31 dekabr 2021	-	31,488	16,889	48,377
Subordinasiyalı kreditlər	31 dekabr 2021	-	-	28,511	28,511

29. Ədalətli dəyərin ölçülməsi (davamı)

	Qiymətləndirmə tarixi	Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər			Cəmi
		Real bazarda müəyyən edilmiş qiymətlər (Səviyyə 1)	Müşahidə edilən ilkin əhəmiyyətli məlumatlar (Səviyyə 2)	Müşahidə edilməyən ilkin əhəmiyyətli məlumatlar (Səviyyə 3)	
Ədalətli dəyərlə ölçülən aktivlər					
İnvestisiya qiymətli kağızlar	31 dekabr 2020	38,548	3,775	40	42,363
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	31 dekabr 2020	41,687	129,578	-	171,265
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	31 dekabr 2020	-	4,480	-	4,480
Müştərilərə verilmiş kreditlər	31 dekabr 2020	-	-	453,747	453,747
Digər maliyyə aktivləri	31 dekabr 2020	-	13,151	-	13,151
Ədalətli dəyərlə ölçülən öhdəliklər					
Töremə maliyyə öhdəlikləri	31 dekabr 2020	-	3,986	-	3,986
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər					
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2020	-	1,071	-	1,071
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2020	-	-	649,888	649,888
Borc öhdəlikləri	31 dekabr 2020	-	30,475	17,401	47,876
Subordinasiyalı kreditlər	31 dekabr 2020	-	-	22,658	22,658

Ədalətli dəyərləri balans dəyərlərinə təxmini bərabər olan aktivlər

Tez satıla bilən və ya ödəmə müddəti qısa (üç aydan az) olan maliyyə aktivləri və öhdəlikləri ilə bağlı olaraq ehtimal edilir ki, onların balans dəyərləri təxminən ədalətli dəyərlərinə bərabərdir. Bu ehtimal tələbli depozitlərə tətbiq edilir.

Ədalətli dəyərlə əks etdirilməyən maliyyə aktivləri və öhdəliklərin ədalətli dəyəri

Aşağıda Bankın maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında ədalətli dəyərlə əks etdirilməmiş maliyyə aletlərinin balans dəyərləri və ədalətli dəyərləri siniflər üzrə müqayisə edilir. Cədvəldə qeyri-maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyərləri təqdim edilmir.

	Balans dəyəri 2021	Ədalətli dəyər 2021	Tanınmamış gəlir/(zərər) 2021	Balans dəyəri 2020	Ədalətli dəyər 2020	Tanınmamış gəlir/(zərər) 2020
Maliyyə aktivləri						
Müştərilərə kreditlər	597,897	613,077	15,180	460,347	453,747	(6,600)
İnvestisiya qiymətli kağızlar	32,893	33,121	228	42,233	42,363	130
Maliyyə öhdəlikləri						
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	707,475	711,092	(3,617)	644,954	649,888	(4,934)
Borc öhdəlikləri	48,377	48,377	-	47,390	47,876	(486)
Subordinasiyalı kreditlər	23,105	28,511	(5,406)	22,383	22,658	(275)
Ədalətli dəyərde tanınmamış cəmi dəyişiklik			6,385			(12,165)

31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri, kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər və digər cari aktiv və öhdəliklərinin dəyəri təxminən balans dəyərinə bərabərdir. 31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixinə kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər və borc öhdəlikləri üzrə faiz dərəcələri bazar dərəcələrinə yaxın olduğuna görə bu maliyyə aletlərinin balans dəyəri təxminən onların ədalətli dəyərinə bərabərdir.

Qiymətləndirmə üsulları və ehtimalları

Aşağıda maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyərlə hələ əks etdirilməmiş maliyyə aletlərinin və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ədalətli dəyərlə ölçülməmiş, lakin ədalətli dəyərləri açıqlanmış maddələrin ədalətli dəyərlərini müəyyən etmək üçün istifadə edilən metodologiya və fərziyələr təsvir olunur.

29. Ədalətli dəyərin ölçülməsi (davamı)

Töreme alətlər

Bazarda müşahidə olunan ilkin məlumatlar əsasında qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə qiymətləndirilən töreme alətlər əsasən faiz dərəcəsi svopları və valyuta svopu müqavilələridir. Ən çox tətbiq olunan qiymətləndirmə metodlarına cari qiymətin hesablamalarından istifadə etməklə forvard qiymətinin müəyyən edilməsi və svop modelləri daxildir. Modeller qarşı tərəflərin kredit ödəmə qabiliyyəti, valyuta spotu, forvard dərəcələri və faiz dərəcəsi əyriləri də daxil olmaqla müxtəlif ilkin verilənlərin istifadə edilməsini nəzərdə tutur.

İnvestisiya qiymətli kağızlar

İnvestisiya qiymətli kağızlar ilk növbədə borc qiymətli kağızlarından ibarətdir. Bu qiymətli kağızlar hesabat tarixində qiymət kvotasiyalarını istifadə etməklə qiymətləndirilir. Bazarda sərbəst surətdə alınıb satıla bilməyən qiymətli kağızlar hesabat tarixində aparılan oxşar müşahidə edilən əməliyyatlardan istifadə edərək qiymətləndirilmişdir.

Amortizasiya olunmuş dəyerdə uçota alınan maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri

Müştərilərə verilmiş kreditlər, müştəri depozitləri, kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər, kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər və borc öhdəliklərinin ədalətli dəyərini ölçmək üçün gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti eyni şərtlər, kredit riski və qalan ödəmə müddəti olan borclar üçün hazırda mövcud olan dərəcələrlə diskont edilir.

Ədalətli dəyəri balans dəyərində təxmini bərabər olan aktivlər

Tez satıla bilən və ya ödəmə müddəti qısa (üç aydan az) olan maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin balans dəyərinin təxminən onların ədalətli dəyərində bərabər olması ehtimal edilir. Bu ehtimal tələbli depozitlərə də şamil edilir.

31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatmış il ərzində 2-ci Səviyyə üçün daimi ədalətli dəyər qiymətləndirmələri üzrə modellərdə dəyişiklik olmamışdır (2020: qiymətləndirmə modellərində dəyişiklik olmamışdır).

30. Əlaqəli tərəflərə dair açıqlamalar

BMS 24 "Əlaqəli tərəflərlə bağlı məlumatların açıqlanması" standartına uyğun olaraq tərəflər o zaman əlaqəli hesab olunur ki, onlardan biri digərinə nəzarət etmək iqtidarında olsun və yaxud maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti ilə bağlı məsələlərə dair qərar qəbul edərkən digər tərəfə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərə bilsin və ya ona birgə nəzarət etsin. Əlaqəli tərəflərlə hər hansı mümkün münasibətlər nəzərdən keçirilərkən, həmin münasibətlərin mahiyyətinin onların hüquqi formasından üstünlüyü prinsipi tətbiq olunur.

Əlaqəli tərəflər əlaqəli olmayan tərəflərin heyata keçirə bilmədiyi əməliyyatlarda iştirak edə bilər və əlaqəli tərəflər arasında əməliyyatlar əlaqəli olmayan tərəflər arasında əməliyyatlarla eyni şərtlər, müddət və məbləğdə aparılmaya bilər. Bank əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların bazar şərtləri ilə heyata keçirilməsinə nəzarət edir.

“AccessBank” QSC
(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

30. Əlaqəli tərəflərə dair açıqlamalar (davamı)

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların həcmi, ilin sonuna qalığı və il üzrə əlaqəli xərc və gəlirlər aşağıda göstərilir:

	2021				2020				
	Səhmdarlar nezarətində olan müəssisələr	Əsas idareəedici heyət	Digər Səhmdarlar	Səhmdarların nezarətində olan müəssisələr	Əsas idareəedici heyət	Digər	Səhmdarların nezarətində olan müəssisələr	Əsas idareəedici heyət	Digər
1 yanvar tarixinə kredit qalığı, ümumi	-	20	-	-	20	-	-	-	-
il ərzində verilmiş kreditlər	-	3	-	-	3	-	-	21	-
il ərzində ödənilmiş kreditlər	-	(14)	-	-	(14)	-	-	(1)	-
Mezənnə fərqi	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Digər hərəkətlər	-	(9)	-	-	(9)	-	-	-	-
31 dekabr tarixinə kredit qalığı, ümumi	-	-	-	-	-	-	-	20	-
Çıxılısın: 31 dekabr tarixinə dəyərşərtləşmə ehtiyatı	-	-	-	-	-	-	-	-	-
31 dekabr tarixinə kredit qalığı, xalis	-	-	-	-	-	-	-	20	-
1 yanvar tarixinə depozitlər	-	345	-	-	345	-	-	-	-
il ərzində cəlb edilmiş depozitlər	-	34	-	-	34	-	-	345	-
il ərzində qaytarılmış depozitlər	-	(345)	-	-	(345)	-	-	-	-
Mezənnə fərqi	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Digər hərəkətlər	-	-	-	-	-	-	-	-	-
31 dekabr tarixinə cəlb edilmiş depozitlər	-	34	-	-	34	-	-	345	-
1 yanvar tarixinə borc öhdəlikləri	16,598	-	-	-	-	-	22,098	-	-
il ərzində cəlb edilmiş borc öhdəlikləri	1,440	-	-	-	-	-	1,424	-	-
il ərzində ödənilmiş borc öhdəlikləri	(1,444)	-	-	-	-	-	(6,922)	-	-
Mezənnə fərqi	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Transfer	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Digər hərəkətlər	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kapitala çevrilmə	-	-	-	-	-	-	-	-	-
31 dekabr tarixinə borc öhdəlikləri	16,594	-	-	-	-	-	16,598	-	-
31 dekabr tarixinə carl hesablar	-	46	-	-	46	-	-	133	-
1 yanvar tarixinə subordinasiyalı kreditlər	22,383	-	-	-	-	-	22,383	-	-
il ərzində cəlb edilmiş subordinasiyalı kreditlər	2,760	-	-	-	-	-	1,444	-	-
il ərzində ödənilmiş subordinasiyalı kreditlər	(2,424)	-	-	-	-	-	(1,444)	-	-
Mezənnə fərqi	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Digər hərəkətlər	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kapitala çevrilmə	-	-	-	-	-	-	-	-	-
31 dekabr tarixinə subordinasiyalı kreditlər	22,719	-	-	-	-	-	22,383	-	-

"AccessBank" QSC*(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)***30. Əlaqəli tərəflərə dair açıqlamalar (davamı)**

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlardan irəli gələn gəlir və xərc aşağıdakı cədvəldə təqdim olunur:

	2021				2020			
	Sehmdarların nezarətində olan Sehmdarlar	Diger əlaqəli müəssisələr	Diger əlaqəli Idarəedici heyət	Əsas Idarəedici heyət	Sehmdarların nezarətində olan Sehmdarlar	Diger əlaqəli müəssisələr	Diger əlaqəli Idarəedici heyət	Əsas Idarəedici heyət
Kreditlər üzrə faiz gəliri	-	-	-	-	-	-	-	2
Depozitlər üzrə faiz xərci	-	-	-	(1)	-	-	-	(30)
Borc öhdəlikləri üzrə faiz xərci	(1,440)	-	-	-	(1,424)	-	-	-
Subordinasiyalı kreditlər üzrə faiz xərci	(2,761)	-	-	-	(1,444)	-	-	-
Diger əməliyyat xərcləri	(571)	-	(1,199)	-	(402)	-	(1,530)	-

2021-ci il ərzində 1,199 min AZN (2020: 1,530 min AZN) Banka idarəetmə və konsaltinq xidmətləri göstərən əlaqəli tərəflə bağlanmış idarəetmə xidmətləri haqqında razılışmaya əsasən xərclərdə eks olunmuşdur. Bu məbləğin 525 min AZN (2020: 598 min AZN) hissəsi həmin şirkət tərəfindən göstərilən idarəetmə xidmətinə aiddir.

Əsas idarəedici heyətə ödənişlər aşağıda göstərilir:

	2021		2020	
	Xərclər	Hesablanmış öhdəlik	Xərclər	Hesablanmış öhdəlik
Qısamüddətli ödənişlər:				
- Əmək haqları	1,531	-	1,328	-
- Heyatın yığım sığortası üzrə sosial sığorta ödənişləri	17	-	41	-
Əmək fəalliyətinin başa çatmasından sonrakı mükafatlandırılmalar:				
- DSMF ayırmaları	221	-	155	-
Cəmi	1,769	-	1,524	-

31. Hesabat tarixindən sonrakı hadisələr

Kapitalın adekvatlıq əmsalları hazırkı maliyyə hesabatlarının təsdiqləndiyi tarixə prudensial normativlərdən daha yüksək səviyyədə saxlanılmışdır. Həssaslıq təhlili göstərir ki, mövcud kapital ehtiyatları biznesin inkişafını təmin etməyə imkan verir.

Bazar riskləri də normativ tələblərə uyğun olmuşdur. 2022-ci ilin 1-ci rübündə ABŞ dollarına qarşı Azərbaycan manatının məzənnəsi 1.70 səviyyəsində sabit qalmışdır. Likvidlik əmsalı 75% (2020: 80%) səviyyəsində olmuşdur ki, bu da normativ həddən (minimum 30%) yüksəkdir. Risklərin idarə edilməsi, eləcə də müştərilərin vəsaitləri ilə bağlı tendensiyaların monitorinqi üçün Bank likvidliyin erkən xəbərdarlığı üzrə daxili normativlərə malikdir.

2022-ci ilin mart ayında kreditorların qərarı ilə ödəmə müddəti 31 mart 2022-ci il tarixində başa çatan əsas kredit məbləğinin (ətraflı məlumat üçün Qeyd 21-ə baxın) 11,389 min AZN məbləğində hissəsi (yeni Şerti Kapital) 31 dekabr 2022-ci il tarixində uzadılmış və əsas kreditin 5,107 min AZN məbləği 28 aprel 2022-ci il tarixində ödənilmişdir. Eyni qərara əsasən 1 aprel 2022-ci il tarixindən 31 dekabr 2022-ci il tarixində və bu tarix daxil olmaqla Şerti Kapital, eləcə də 1 aprel 2022-ci il tarixindən 31 mart 2024-cü il tarixində və bu tarix daxil olmaqla Subordinasiyalı Kredit üzrə faiz ödənilməyəcək (31 dekabr 2020: 31 dekabr 2020-ci il tarixində və bu tarix daxil olmaqla Şerti Kapital üzrə illik 6% və sonrakı dövrdə 8%, 31 dekabr 2020-ci il tarixində və bu tarix daxil olmaqla Subordinasiyalı Kredit üzrə illik 6% və sonrakı dövrdə 11,5%).

"AccessBank" QSC

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

31. Hesabat tarixindən sonrakı hadisələr (davamı)

Ukrayna və Rusiya ətrafında baş verən geosiyasi hadisələrlə əlaqədar bir sıra Rusiya banklarına qarşı sanksiyalar tətbiq edilmişdir. 31 dekabr 2021-ci il tarixinə Bankın Rusiya və ya Ukrayna banklarında və ya digər maliyyə təşkilatlarında əhəmiyyətli cari və ya depozit hesabları olmamışdır. Bank, təsire məruz qalmış bazarların onun biznesinə potensial təsirini diqqətlə izləyir. Qeyri-müəyyənliklərə görə yuxarıda qeyd olunan hadisələrin Banka sonrakı təsiri münaqişənin gələcək inkişafından asılı olacaq.

32. İxtisarlər

Hazırkı maliyyə hesabatlarında istifadə olunmuş ixtisarlərin siyahısı aşağıda göstərilir:

İxtisarlər	Tam adı
AC	Amortizasiya olunmuş dəyər
FRR	Maliyyə restrukturizasiyası və kreditlərin bərpası departamenti
ARMB	Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı
CCF	Kreditə konvertasiya əmsalı
EAD	Defolita məruz qalan dəyər
GKZ	Gözlənilən kredit zərərləri
FVOCI	Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan
FVTPL	Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərəre aid olunan
BMHS	Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartları
LGD	Defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ
OCI	Sair məcmu gəlir
PD	Defolt ehtimalı
POCI maliyyə aktivləri	Alınmış və ya yaranmış kredit üzrə dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri
SICR	Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması
SPPI	Yalnız əsas borc və faiz ödənişləri
SPPI testi	Maliyyə alətləri üzrə pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişlərindən ibarət olmasının qiymətləndirilməsi